

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

«На правах рукопису»

УДК 330.332

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри менеджменту
_____ д.е.н., проф. Дергачова В.В.
«27» квітня 2018 року

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ
зі спеціальності 073 «Менеджмент»

спеціалізації «Менеджмент міжнародних проєктів»

на тему «Формування механізму розвитку промислового підприємства
(на прикладі ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»)»

Виконала: студентка 6-го курсу, групи УЗ-61М
ДУДИК АЛІНА ВІКТОРІВНА _____

Науковий керівник: старший викладач кафедри
менеджменту,
к. е. н., КУЗНЄЦОВА К.О. _____

Рецензент: доцент кафедри теоретичної та
прикладної економіки
к. е. н., доц. РОЩИНА Н.В. _____

*Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань*

Студент _____

Київ – 2018 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)

ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ»

«Затверджую»

Завідувач кафедри менеджменту

_____ д.е.н., проф. Дергачова В.В.

05 жовтня 2017 року

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

ДУДИК АЛІНІ ВІКТОРІВНІ

1. Тема дисертації: «Міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства (на прикладі ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»)»

науковий керівник дисертації: Кузнєцова К.О., ст. викл., к. е. н.

затверджені наказом по університету від 10 січня 2018 року № 17-с.

2. Строк подання студентом дисертації: 27 квітня 2018 року.

3. Об'єкт дослідження: є міжнародне інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств

4. Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методичних підходів та організаційних засад до формування та реалізації міжнародного інвестиційного забезпечення.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

а) теоретико-методологічна частина:

- розглянути сутність та економічний зміст інвестиційного забезпечення підприємства;
- визначити напрями та організаційно-економічні заходи організаційного розвитку підприємства;
- узагальнити методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства;

б) дослідницько-аналітична частина:

- провести діагностику зовнішнього середовища функціонування ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»;
- проаналізувати сучасний стан інвестиційного забезпечення ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»;
- провести оцінку конкурентних переваг ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» на ринку сільськогосподарської продукції

в) проектно-рекомендаційна частина:

- визначити пріоритетні напрями удосконалення інвестиційного забезпечення підприємства;
- розробити проект щодо залучення міжнародних інвестицій в організаційний розвиток ПАТ «Миронівський хлібопродукт»;
- оцінити та спрогнозувати наслідки впровадження запропонованого проекту.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу

- 1) тема роботи, мета та завдання дослідження ;
- 2) загальна характеристика ПАТ «МХП»;
- 3) діагностика зовнішнього середовища функціонування ПАТ «МХП»;
- 4) аналіз міжнародних інвестицій в сільське господарство України;
- 5) аналіз сучасного інвестиційного забезпечення ПАТ «МХП»;
- 6) конкурентні переваги ПАТ «МХП» на ринку сільськогосподарської продукції ;
- 7) пріоритетні напрями удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства ПАТ «МХП»;
- 8) організація проекту щодо залучення міжнародних інвестицій;
- 9) оцінка ефективності запропонованого інвестиційного проекту.

7. Орієнтований перелік публікацій за напрямом роботи:

- 1) Стаття «Міжнародне інвестиційне забезпечення сільськогосподарського виробництва України» у Збірнику наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту «Економічні науки»;
- 2) Тези «Роль міжнародних інвестицій у розвитку підприємства» у Збірнику наукових праць учасників V Всеукр. науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні підходи до управління підприємством»
- 3) Тези «Формування механізму реалізації інвестиційного проекту» участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, Маркетинг, Маркетинг та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку»

8. Дата видачі завдання: 05 жовтня 2017 року.

9. Календарний план

<i>№ з/п</i>	<i>Назва етапів виконання магістерської дисертації</i>	<i>Строк виконання етапів магістерської дисертації</i>	<i>Примітка</i>
1.	Збір необхідної інформації, вивчення та аналіз літературних та періодичних джерел щодо інвестиційного забезпечення підприємства	15.10.2017 – 01.11.2017 рр.	
2.	Дослідження теоретичних засад формування міжнародного інвестиційного забезпечення в організаційному розвитку підприємства	2.11.2017 – 30.11.2017 рр.	
3.	Діагностика зовнішнього середовища функціонування ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»	1.12.2017 – 01.01.2018 рр.	
4.	Аналіз інвестиційної діяльності ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»	02.01.2018 – 20.02.2018 рр.	
5.	Формування рекомендацій щодо удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»	21.02.2018 – 1.03.2018 рр.	
6.	Розроблення проекту залучення міжнародних інвестицій в організаційний розвиток ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»	21.02.2018 – 1.03.2018 рр.	
7.	Економічне оцінювання та прогнозування наслідків впровадження запропонованого проекту	2.03.2018 – 30.03.2018 рр.	
8.	Оформлення магістерської дисертації	1.04.2018 – 15.04.2018 рр.	

Студент _____ Дудик А.В.

Науковий керівник дисертації _____ Кузнєцова К.О.

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра на тему «Міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства (на прикладі ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»)» містить 122 сторінок, 31 таблиць, 9 рисунків, 18 формул. Перелік посилань нараховує 60 найменувань.

Актуальність теми дослідження і значущість проблеми залучення інвестиційних ресурсів і фінансового забезпечення розвитку підприємств, а також недостатня розробка її вирішення обумовили вибір теми дисертації. Причинами, що зумовлюють необхідність інвестицій, є відновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування обсягів виробництва, освоєння нових видів діяльності. Необхідність вирішення порушених питань потребує розроблення рекомендацій щодо удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення в розвитку сільськогосподарських підприємств.

Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра виконувалась в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» відповідно до планів наукових досліджень кафедри менеджменту за темою «Міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства (на прикладі ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»)» (№ ДР 0117U005640). Роль автора полягає в розробці інвестиційного проекту та оцінці його ефективності.

Метою роботи є розроблення інвестиційного проекту щодо удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення організаційного розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження є міжнародне інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних підходів та організаційних засад до формування та реалізації міжнародного інвестиційного забезпечення.

У магістерській дисертації було використано такі методи дослідження: зокрема для оцінювання міжнародної інвестиційної діяльності підприємства використано методи: аналізу, групування, порівняння, графічний метод, економіко-математичного моделювання та прогнозування.

Наукова новизна дослідження полягає у такому:

- удосконалено міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку сільськогосподарського підприємства шляхом розроблення інвестиційного проекту з виробництва альтернативної енергії для збільшення виробничого потенціалу підприємства;
- дістали подальшого розвитку методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Розроблені в магістерській дисертації на здобуття ступеня магістра рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення організаційного розвитку підприємства були представлені на розгляд ради директорів ПАТ «Миронівський Хлібопродукт», де було визнано можливість практичного застосування в майбутньому окремих заходів та пропозицій щодо розроблення інвестиційного проекту з виробництва альтернативної енергії для збільшення виробничого потенціалу підприємства (акт впровадження № 2620 від 2.04.2018)

Ключові слова: міжнародне інвестиційне забезпечення, організаційний розвиток, інвестиційний проект.

ABSTRACT

Master's thesis on the theme: "International Investment Support of Organizational Development of the Enterprise (on example, PJSC "Myronivsky Hliboproduct") includes 122 pages, 31 tables, 9 drawings. The bibliography list consist of 62 items.

Relevance of the research is follows. the importance of the problem of attracting investment resources and financial support for the development of enterprises, as well as insufficient development of its solution, led to the choice of the topic of the dissertation. The reasons for the necessity of investments are the restoration of the existing material and technical base, the increase of production volumes, development of new activities. The need to address the issues raised requires the development of recommendations for improving international investment support in the development of agricultural enterprises.

The Master's dissertation was performed at the National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" in accordance with the plans of scientific researches of the Department of Management on the topic "International Investment Support of Organizational Development of the Enterprise" (№ DR 0117U005640). The role of the author is to develop an investment project and evaluate its effectiveness.

The study aim is to develop an investment project for improving the international investment support for the organizational development of the enterprise.

The object of the research is the international investment support for the development of agricultural enterprises

The subject of the research is a set of theoretical, methodological approaches and organizational principles for the formation and implementation of international investment support.

The following methods were used in this thesis to achieve the goal: in particular, methods for the assessment of the international investment activity of the enterprise were used: analysis, grouping, comparison, graphical method, econometric mathematical modeling and forecasting.

The result of the study allow to make the following conclusions: improved international investment support for the organizational development of the agricultural enterprise by developing an investment project for the production of alternative energy to increase the production potential of the enterprise; methodological approaches to the evaluation of the efficiency of international investment support of agricultural enterprises have been further developed.

The recommendations and proposals for improving of an international investment support for the organizational development of the enterprise developed in the master's thesis were taken into consideration by management of PJSC "Myronivsky Hliboproduct ". The management admitted the possibility of practical application in the future of certain measures and proposals for the development of an investment project for the production of alternative energy to increase the production potential of the enterprise (Act No. 2620 dated 2.04.2018)

Key words: international investment support, organizational development, investment project.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність та особливості інвестицій та інвестиційного забезпечення підприємства	11
1.2. Інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства	20
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства	30
Висновки до розділу 1	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	43
2.1. Діагностика зовнішнього середовища функціонування ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»	43
2.2. Аналіз сучасного стану інвестиційного забезпечення ПАТ «МХП»	58
2.3. Оцінювання конкурентних переваг підприємства ПАТ «МХП» на ринку сільськогосподарської продукції	75
Висновки до розділу 2	84
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	85
3.1. Пріоритетні напрями удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства ПАТ «МХП»	85
3.2. Розроблення проекту залучення міжнародних інвестицій в організаційний розвиток підприємства ПАТ «МХП»	93
3.3. Економічне обґрунтування ефективності розробленого інвестиційного проекту та оцінювання потенційних ризиків	106
Висновки до розділу 3	113
ВИСНОВКИ	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	116

ВСТУП

Актуальність теми. Інвестиційне забезпечення визначає динаміку розвитку підприємства. Водночас на ефективність інвестиційного забезпечення розвитку підприємства суттєво впливає структура та якість здійснення інвестиційної діяльності. Тому дослідження закономірностей та особливостей інвестиційної діяльності для формування концепції інвестиційного забезпечення розвитку підприємства на сьогодні є досить важливим і актуальним.

Організаційною основою розвитку промислових підприємств є покращення фінансово-економічного стану є стратегічне планування, формування планів розвитку підприємств. Найбільш важливу роль у цьому відіграють питання інвестиційного забезпечення розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Проблема теорії, методології реалізації міжнародних інвестиційних проектів і програм розвитку підприємства присвятили свої наукові праці вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: Р.Л. Акофф, О.І. Амоша, І. Ансофф, А.Я. Берсуцький, І.П. Булеєв, О.Ф. Гойко, А. Зелль, М.М. Лепа, О.О. Пересада, М.Д. Прокопенко, В.М. Хобта, М.Г. Чумаченко. У той же час не знаходить належного вирішення комплексний, системний підхід до розробки програм розвитку підприємств, інвестиційного забезпечення їх реалізації, обґрунтування джерел інвестиційних ресурсів та їх оптимальної структури. Недостатньою комплексністю відрізняються наявні розробки щодо потенційних джерел інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційних проектів і планів розвитку підприємства, оптимізації їх структури, оцінки інвестиційних ризиків і надійності. Це викликає необхідність проведення подальшого дослідження питань стратегічного планування розвитку підприємств і фінансового забезпечення їх інвестиційних проектів і програм для розробки дієвого науково-практичного апарату, що забезпечує високий рівень обґрунтованості прийнятих рішень.

Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра виконувалась в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» відповідно до планів наукових досліджень

кафедри менеджменту за темою «Міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства (на прикладі ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»)» (№ ДР 0117U005640). Роль автора полягає в розробці інвестиційного проекту та оцінці його ефективності.

Мета та завдання дисертаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення організаційного розвитку підприємства.

Досягнення мети забезпечується реалізацією таких завдань:

- розглянути сутність та економічний зміст інвестиційного забезпечення підприємства;
- визначити напрями та організаційно-економічні заходи організаційного розвитку підприємства;
- узагальнити методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства;
- визначити пріоритетні напрямки удосконалення інвестиційного забезпечення підприємства;
- розробити проект щодо залучення міжнародних інвестицій в організаційний розвиток ПАТ «Миронівський хлібопродукт»;
- оцінити ефективність та можливі ризики впровадження запропонованого проекту.

Об'єктом дослідження є міжнародне інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних підходів та організаційних засад до формування та реалізації міжнародного інвестиційного забезпечення

Методи дослідження базуються на загальних теоретичних положеннях щодо оцінювання міжнародної інвестиційної діяльності підприємства. У процесі дослідження використовувались такі загалноприйняті в економічній науці методи: аналізу, групування, порівняння, графічний метод, економіко-математичного моделювання та прогнозування.

Елементи наукової новизни:

- удосконалено міжнародне інвестиційне забезпечення організаційного розвитку сільськогосподарського підприємства шляхом розроблення інвестиційного проекту з виробництва альтернативної енергії збільшення виробничого потенціалу підприємства;
- дістали подальшого розвитку теоретичні засади щодо інвестиційного забезпечення підприємств в умовах конкурентного зовнішнього середовища;
- дістали подальшого розвитку науково-методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в магістерській дисертації на здобуття ступеня магістра рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення організаційного розвитку підприємства були представлені на розгляд ради директорів ПАТ «Миронівський Хлібопродукт», де було визнано можливість практичного застосування в майбутньому окремих заходів та пропозицій щодо розроблення інвестиційного проекту з виробництва альтернативної енергії для збільшення виробничого потенціалу підприємства (акт впровадження № 2620 від 2.04.2018).

Апробація результатів роботи. За результатами магістерської дисертації було опубліковано 2 тези доповіді та одну наукову статтю.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та особливості інвестицій та інвестиційного забезпечення підприємства

Інвестиції є невід'ємною частиною будь-якої економічної системи. Вони відповідають за підтримку економіки в цілому, не лише на певному досягнутому рівні, але й використовуються для сприяння позитивним змінам, формують новий уклад економіки, допомагають розширювати господарські зв'язки, сприяють збільшенню робочих місць тощо.

В Україну поняття «інвестиції» прийшло із прийняттям незалежності та проголошенням курсу на побудову економіки ринкового типу. Вільний доступ до ринків та відкритість забезпечили можливість інвестування в різні сфери як внутрішнім так і зовнішнім інвесторам. Нове для нашої держави поняття знайшло своє трактування в працях вітчизняних науковців. Проте, їх погляди щодо сутності інвестицій дещо різняться. Як правило, такі відмінності зумовлюються акцентуванням на певних характеристиках та особливостях інвестицій, яким надається ключова роль.

У сучасній науковій літературі інвестиції, за рахунок виділення окремих елементів цієї складної категорії, розглядаються в декількох аспектах, які можна умовно об'єднати в чотири напрями трактування поняття «інвестиції»:

– перший – «ресурсний». Згідно цього підходу, інвестиції розглядаються, як ресурси які спрямовуються на розширене відтворення основного та оборотного капіталу, або отримання інших ефектів. Такого погляду притримуються ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: І.О. Бланк, Л.М. Борщ, Ю.О. Корчагін та інші. Ю.О. Корчагін трактує інвестиції як: «довготермінове вкладення фінансових та економічних ресурсів з метою отримання доходу в майбутньому або отримання інших благ – соціальних, екологічних, освітніх, інфраструктурних та

інших» [1, с. 5];

– другий – «витратний». Цей підхід інвестиції розглядає, як витрати або як видатки. Такого погляду притримуються П.С. Рогожин, В.Я.Шевчук, Ю. Чучман, та автори відомого «Економіксу» К. Макконнел та С. Брю. Під інвестиціями вони розуміють «видатки, які покликані збільшувати або підтримувати капітальні активи» [2, с. 814];

– згідно третього підходу «інвестиції – це господарські операції, що передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів» [3];

– четверте, можна умовно назвати бухгалтерським трактуванням, фінансові інвестиції розглядаються, як активи, які утримаються підприємством з метою збільшення прибутку(відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора. Всі чотири підходи взаємопов'язані між собою та розкривають сутність інвестицій в динамічній трансформації; в результаті витрат ресурсів (грошових коштів, майна, інтелектуальної власності та т.п.) шляхом здійснення господарської операції придбаються корпоративні права, цінні папери або інші активи від яких, в майбутньому, інвестор очікує отримати прибуток, соціальний або інші ефекти

Вдовічен А. звертає увагу на здатності інвестицій забезпечити подальшу динаміку та конкурентоспроможність усієї економіки [4, с. 373]. Щодо можливостей інвестицій як інструменту забезпечення економічного зростання та позитивної економічної динаміки в країні висловлюються: Годованець О., Абрамик Л. [5, с. 135], Чернікова О. В. [6, с. 83], Бережна І. Ю. [7, с. 50]. Беззаперечно, інвестиції здійснюють позитивний вплив на економіку, а їх збільшення, у зв'язку із цим, має бути одним із цільових орієнтирів управлінської системи держави. Адже, як зазначає Майорова Т. В. недостатнє інвестування веде до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу, спаду виробництва та збільшення собівартості продукції [8, с. 138].

Більшість науковців трактують сутність інвестицій через поняття капіталу. Такої думки дотримується Мартиненко В. Ф. зазначаючи, що інвестиція – це

довгострокове вкладання капіталу у розвиток суспільного виробництва з метою його зростання, яке забезпечується перетворенням його з грошової на товарну, виробничу та споживчу форми і спрямовується на задоволення індивідуальних, колективних та суспільних потреб [9, с.14]. Разом з тим, варто враховувати, що ототожнення інвестицій з капіталовкладеннями не враховує всієї їхньої багатогранності [10, с. 31], хоча трактування сутності інвестицій як вкладення капіталу панує у європейській та у американській методології [11, с. 197].

Отже, розширений підхід до трактування інвестицій як спрямованих на приріст вкладення коштів є основою для розгляду різних видів інвестицій.

Відповідно до такого підходу, на перший план виходить взаємозалежність збільшення капіталу та інвестицій, що визначається як суттєва характеристика інвестицій загалом. Інвестиції, які спрямовані на формування капіталу за рахунок залучення коштів у реальні активи (а саме нарощування нематеріальних активів, збільшення оборотного капіталу, залучення коштів в оборотний капітал, збільшення кількості об'єктів природокористування та земельних ділянок) мають продуктивний характер. Таку ж цінність мають інвестиції у фінансові інструменти, що сприяє формуванню капіталу (цінні папери забезпечують збільшення капіталу реального сектора підприємницької діяльності).

Не досить продуктивними є певні реальні інвестиції, а саме: купівля колекційних предметів, нерухомості та дорогоцінних металів, та деякі фінансові інвестиції. Такі вкладення хоч є інвестиціями відповідно позиції суб'єкта економіки, так як передбачають за мету для інвестора – отримання доходів, але з точки зору макроекономічного рівня, залучення таких вкладень є перерозподілом сукупного доходу, а не зростанням [12, с. 186].

Так, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» записано: "Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект" [13]. Цінностями або засобами обміну згідно чинного законодавства є: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції й інші цінні папери; рухоме і нерухоме майно; майнові права, пов'язані з авторським

правом, досвідом й іншими видами інтелектуальних цінностей; сукупність технічних, технологічних, комерційних і інших знань, оформлених у виді технічної документації, навиків і виробничого досвіду, необхідного для організації того або іншого виду виробництва, але не запатентованого («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, устаткуванням, а також інші майнові права; інші цінності (Закон України «Про інвестиційну діяльність») [14].

Таким чином, можна визначити інвестиції як різноманіття цінностей (фінансових, матеріальних та інших), які з метою отримання певного доходу вкладаються в об'єкти підприємництва інвесторами.

Наприклад, Балацький О.Ф. зазначає: «Інвестиції виражають усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті яких формується прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект». В цьому визначенні, як і в низці інших, можна відзначити, перш за все, ресурсний підхід. Тут, звичайно, розширена матеріальна база для інвестицій, у порівнянні з методологічним підходом, коли інвестиції ототожнюються з капітальними вкладеннями. Адже тут відображена мета використання інвестиційних ресурсів. Однак, це визначення не відображає економічної сутності інвестицій. Водночас, інвестиційна сфера обмежена в ньому лише підприємницькою діяльністю. Виходить так, що якщо інвестиційні ресурси використовуються не в підприємницьких структурах, то вони не є інвестиціями. Більш короткий, але близький, на наш погляд, до істини, до відбиття економічної сутності інвестицій, визначення надається І. О. Бланком: «Інвестиції – витрати грошових коштів, спрямовані на відтворення капіталу(його підтримку і розширення)» [15].

Досить розширене визначення інвестиціям надає З. В. Герасимчук, який формулює їх як будь-які вкладення, зумовлені стратегічними цілями економічної політики і спрямованими на розвиток окремих галузей, виробництв, регіональних господарських систем з метою примноження матеріального та соціально-значимого багатства у майбутньому [16]. Така категорія, як інвестиції використовується і на мікро-, і на макrorівні певних економічних систем.

На макрорівні інвестиції є основою для здійснення політики розширеного відтворення, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції, структурної перебудови економіки та збалансованого розвитку всіх її галузей, створення необхідної сировинної бази промисловості, розвитку соціальної сфери, вирішення проблем обороноздатності країни і її безпеки, проблем безробіття, охорони навколишнього середовища та ін.

Не менш важливу роль відіграють інвестиції на мікрорівні. Вони необхідні для забезпечення нормального функціонування підприємства, стабільного фінансового стану і максимізації прибутку господарюючого суб'єкта. Без інвестицій неможливе забезпечення конкурентоспроможності товарів, що випускаються і послуг, що надаються, подолання наслідків морального і фізичного зносу основних фондів, придбання цінних паперів, вкладення коштів в активи інших підприємств, здійснення природоохоронних заходів і т. д. [17, с. 90].

Інвестиції поділяються за різними кваліфікаційними ознаками. Більш детальна класифікація інвестицій за різними класифікаційними ознаками наведена нижче (рис.1.1) [18, с. 4].

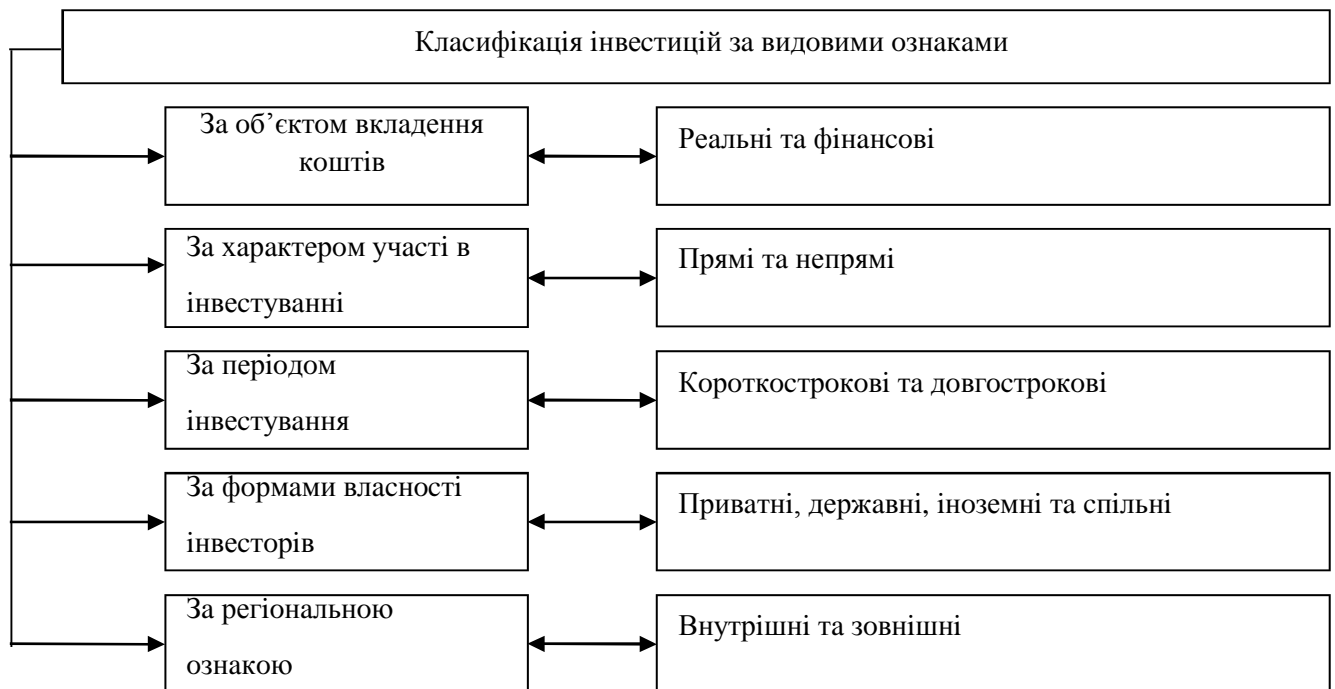

Рис.1.1. Класифікація інвестицій за видовими ознаками

Джерело: розроблено автором на основі [18]

Отже, існує велика кількість різновидів інвестування, та кожен із видів інвестицій має багато спільного оскільки всі вони є проявом певного економічного процесу вкладення капіталу в фінансові об'єкти для майбутнього зростання. Інвестиції мають великий вплив на сукупний попит, зайнятість та загальні обсяги національного виробництва. Також вони допомагають нагромадженню фондів підприємства і сприяють майбутньому економічному зростанню. Неefективне використання інвестицій веде до заморожування ресурсів виробництва і скорочення національного виробництва.

Як інвестиції так і інвестиційна діяльність завжди знаходилися в центрі розвитку економічних процесів та економіки в загальному. Інвестиції є джерелом розвитку підприємства, а інвестиційна діяльність впливає на ефективність функціонування господарської діяльності, економічні та соціальні перетворення та розвиток суспільства в цілому. Іншою особливістю інвестиційної діяльності є те, що вона відіграє важливу роль у розвитку виробництва. Завдяки інвестиціям на рівні підприємства відбувається його технічне переоснащення, удосконалення продукції, здійснюється науково-дослідна робота, на рівні держави – покращується її інвестиційний клімат, підвищуються показники конкурентоспроможності економіки тощо [17, с. 86].

Варто взяти до уваги міжнародну інвестиційну діяльність, яка відіграє важливу роль у розвитку економіки та підприємства.– це сукупність дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) щодо здійснення інвестицій за кордон та іноземних інвестицій з метою отримання вигод. Її суб'єктами-інвесторами є фізичні особи, корпорації, національні та міжнародні фінансові інститути, уряди країн.

З точки зору суб'єктності в світовій господарській теорії і практиці розрізняють окремі види інвесторів. За ознакою спрямованості основної господарської діяльності інвесторів доцільно розділити на індивідуальних та інституційних.

Індивідуальний інвестор – фізичні особи, як резиденти, так і нерезиденти, які здійснюють інвестиції для розвитку своєї основної операційної господарської діяльності. Наприклад, у США близько 47 млн. американців є власниками акцій.

На індивідуальних інвесторів Нью-Йоркської фондової біржі припадає 30% загальної кількості угод.

Інституційний інвестор – це юридична особа, фінансовий посередник, який акумулює кошти індивідуальних інвесторів і здійснює інвестиційну діяльність, спеціалізовану, як правило, на операціях з цінними паперами. Основними інституційними інвесторами є інститути спільного інвестування. Це корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, який провадить діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість [16].

Поділяючи інвесторів за програмними цілями інвестиційної діяльності, слід визначити стратегічних і портфельних інвесторів.

Стратегічний інвестор – це суб'єкт інвестиційної діяльності, який ставить собі за мету придбання контрольного пакета акцій (переважної частки статутного капіталу) для забезпечення реального управління підприємством відповідно до власної концепції його стратегічного розвитку.

Портфельний інвестор – це суб'єкт інвестиційної діяльності, який вкладає свій капітал в різні об'єкти (інструменти) інвестування винятково з метою отримання інвестиційного доходу. Такий інвестор не ставить собі за мету реальну участь в управлінні стратегічним розвитком підприємств-емітентів.

За орієнтації на інвестиційний ефект інвесторів доцільно розділяти на:

- інвесторів, орієнтованих на потоковий інвестиційний дохід – формують свій інвестиційний портфель в основному за рахунок короткострокових фінансових вкладень, а також окремих довгострокових інструментів інвестування, що приносять регулярну потокову прибуток (наприклад, купонні облігації);
- інвесторів, орієнтованих на приріст капіталу в довгостроковому періоді – вкладають свій капітал переважно в реальні операційні активи підприємства, а також в довгострокові фінансові інструменти інвестування (акції, довгострокові бескупонні облігації);
- інвесторів, орієнтованих на позаекономічний інвестиційний ефект –

вкладаючи свій капітал в об'єкти інвестування, ставлять перед собою соціальні, екологічні та інші позаекономічні цілі, не розраховуючи на отримання інвестиційного прибутку [17, с.87].

Згідно виконуваних функцій інституціональних інвесторів доцільно об'єднати в наступні основні групи:

1. Інституційні інвестори, які здійснюють переважно прямі інвестиції в обмежене коло підприємств:

– Холдингова компанія – це головна компанія будь-якої фінансової монополії, яка володіє контрольним пакетом акцій дочірніх підприємств і спеціалізується на управлінні.

– Фінансова група – це об'єднання підприємств, пов'язаних в одне ціле системою взаємної участі. На відміну від холдингу, фінансова група не є головною фірмою, що спеціалізується на управлінні.

– Фінансова компанія – це корпорація, що фінансує коло інших корпорацій, обраних за певним критерієм, не володіє їх контрольними пакетами акцій і не здійснює диверсифікацію вкладень, яка властива, наприклад, інвестиційній компанії.

2. Інституційні інвестори, які здійснюють великі інвестиції, не дотримуючись певного, заздалегідь обраного комплексу об'єктів інвестування:

– Інвестиційна компанія – формує капітал за рахунок акумуляції коштів дрібних інвесторів, її єдиним видом діяльності є формування портфелів цінних паперів. Інвестиційна фірма, керуюча капіталом вкладників за їх дорученням, називається трастом. Якщо компанія має тільки один портфель інвестицій, вона вважається інвестиційним фондом.

– Страхові та пенсійні фонди.

3. Інституційні інвестори, які здійснюють великі (диференційовані) інвестиції, але не мають стабільного портфеля цінних паперів:

– Інвестиційні дилери (торгові компанії, інвестиційні банки, фондові дому та ін.). Прагнуть отримати прибуток шляхом спекулятивної гри на зміну вартості фондових інструментів.

– Фінансові посередники – це компанії, що надають професійні послуги посередницької діяльності між емітентом і інвестором з метою отримання прибутку. Вони є професіоналами фондового ринку, спеціалізуються на роботі з цінними паперами, здійснюють посередницьку діяльність по випуску та обігу цінних паперів, діючи на фондовому ринку за дорученням і за рахунок клієнтів (брокерська діяльність), за свій рахунок (дилерська діяльність), за дорученням емітента під час первинного розміщення цінних паперів, а також надають інші послуги (наприклад, управління портфелем цінних паперів, інвестиційне консультування, реєстраційні функції) [12, с.186].

Визначаючи цілі, напрямки та обсяги інвестицій, інвестор для реалізації своїх намірів залучає на договірній основі різних учасників інвестиційної діяльності.

Законодавством України передбачена заборона втручання органів і посадових осіб у реалізацію договірних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності.

Об'єкти інвестування поділяються на три групи: матеріальні, нематеріальні і фінансові активи.

Розвиток і підвищення ефективності господарювання виробничих підприємств значною мірою залежить від загальнодержавного інвестиційного потенціалу, який формується за рахунок різних фінансових джерел, у тому числі іноземних інвестицій. Під час кризового стану більшість вітчизняних підприємств та організацій, через нестачу власних інвестиційних ресурсів та значну інтернаціоналізацію виробничо-господарських систем, потребують залучення іноземних інвестицій. Останні використовуються для фінансової підтримки вітчизняних товаровиробників та інших суб'єктів господарювання, впровадження нових технологій, нарощення експортного потенціалу, структурної перебудови економіки.

Іноземне інвестування може формуватися залежно від типу інвестора, його мети та ступеня ризику, на який він готовий. Основними формами здійснення іноземних інвестицій є:

- часткова участь у підприємствах, що створюються разом з українськими юридичними і фізичними особами, чи придбання частки діючих підприємств;
- створення підприємств, що цілком належать іноземним інвесторам
- придбання інших майнових прав; в інших формах, що не заборонені законами України, у тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

Іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти, інвестування в які не заборонено законодавством [19, с. 55].

Отже, можна визначити, що інвестиційне забезпечення підприємства – це процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики.

1.2. Інвестиційне забезпечення організаційного розвитку підприємства

Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, та в цілому зростанню результативності галузі і зміцненню продовольчої безпеки країни [20, с.160].

При дослідженні теоретичних засад інвестиційного забезпечення організаційного розвитку було визначено, що забезпечення розвитку підприємств є метою, а інвестиційне забезпечення – одним із інструментів його досягнення.

Організаційний розвиток представляє особливий вид діяльності, який спрямований на впорядкування виробничих і управлінських процесів на сучасному підприємстві.

Особливість організаційного розвитку полягає в розгляді організації як цілісної системи взаємодіючих і взаємовідносних елементів. Організаційний розвиток є послідовним застосуванням системного підходу до функціональних, структурних, технічних і особистісних взаємовідносин в організації.

Програми організаційного розвитку ґрунтуються на систематичному аналізі проблем організації і потреби її керівництва в корисних змінах свого підприємства. Мета такого роду програм полягає в збільшенні організаційної ефективності на основі використання технік організаційного розвитку. Принципова ідея концепції організаційного розвитку полягає в тому, що досягнути сталого позитивного зростання підприємства не можна тільки за рахунок окремих імпульсів. Навпаки, організації, як правило, потребують самостійної систематичної стратегії, яка повинна будуватися і реалізовуватися на основі поєднання зовнішніх зусиль (використання передового досвіду розвитку, досягнень науки, запрошення консультантів і фахівців) і внутрішніх ресурсів підприємства.

Перш за все організаційний розвиток націлений на досягнення балансу між і короткостроковими результатами (кількістю продукції, що випускається і її продажів, продуктивністю праці, прибутковістю справи) і цінностями, які асоціюються з перспективними (довготривалими) очікуваннями розвитку підприємства (об'єднання команди, задоволення співробітників від роботи, підготовленість до змін на ринку і в розвитку бізнесу) [21, с. 6].

Розглянемо організаційний розвиток підприємства як системну цілісність, при якому змінюється організаційна форма виробництва, розмір і структура підприємства, запроваджуються тимчасові організаційні структури, використовуються системи управління проектами, створюються нові підрозділи, запроваджуються нові посади, формується ринково орієнтована організаційна культура тощо.

Організаційна складова включає різноманітні інструменти взаємозв'язку й взаємодії всіх працівників підприємства між собою. Найважливішими з них є виробнича і загальна структура підприємства, організаційна структура управління, різноманітні регламенти (положення, посадові інструкції), організаційна культура тощо. Налагодження ефективної взаємодії між співробітниками та вищим керівництвом створює умови для послідовної реалізації запланованих програм щодо покращення діяльності підприємства.

На даному етапі розвитку економіки спостерігаємо жорсткі вимоги до діяльності промислових підприємств, які, полягають у постійному удосконаленню стратегій та цілей, здійсненні організаційних перетворень та змін з метою адаптації до мінливих галузевих і конкурентних умов і забезпечення довгострокового успіху на ринку.

Організаційною основою розвитку підприємств, покращення фінансово-економічного стану є стратегічне планування, формування планів розвитку підприємств.

Ефективна система планування організаційного розвитку підприємства ґрунтується на таких принципах:

- єдність фінансово-економічних, маркетингових, науково-технічних і соціальних завдань розвитку підприємства;
- взаємозв'язок і узгодженість стратегічних та поточних цілей та напрямів діяльності підприємства;
- альтернативність визначення, всебічне обґрунтування способів досягнення поставлених завдань і вибір оптимальних рішень;
- бюджетна й ресурсна забезпеченість розроблених планів;
- комплексність, безперервність як взаємозв'язок і послідовність, змінність у плануванні;
- гнучкість і еластичність як адаптивність планів щодо можливих відхилень або зміни внутрішнього чи зовнішнього середовища [22, с. 192].

План організаційного розвитку може бути як довгостроковим (стратегічним), так і поточним (конкретизація проектів і заходів на поточний період). Цей план має міжфункціональний характер і об'єднує діяльність усіх підрозділів, що відповідають за реалізацію тих чи інших проектів і заходів, спрямованих на розвиток компанії. Він формується або в межах департаменту розвитку компанії, якщо такий існує, або зводиться в єдиний документ службою, відповідальною за планування на підприємстві, на основі пропозицій, що їх подають залучені до цих процесів департаменти, відділи, підрозділи.

Етапи формування плану:

- 1) визначення довгострокових цільових параметрів розвитку підприємства, розроблення відповідної стратегії їх досягнення;
- 2) конкретизація стратегічних завдань щодо забезпечення організаційно-технічного рівня підприємства, відповідного до встановлених загальнокорпоративних цілей;
- 3) оцінка поточного розвитку та обґрунтування напрямів його підвищення, установа пріоритетних сфер цієї діяльності;
- 4) розроблення та аналіз альтернативних пропозицій щодо способів забезпечення цільових показників, відбір найефективніших альтернативних проектів і заходів;
- 5) узгодження потреб та можливостей компанії щодо фінансування відібраних інноваційних проектів і заходів;
- 6) формування, оформлення та затвердження стратегічного й поточного плану розвитку організації з подальшим доведенням його до відповідних підрозділів і виконавців;
- 7) реалізація плану, контроль за виконанням проектів та оцінка отриманих результатів з погляду досягнення цільових параметрів.

Проведення таких змін дуже часто пов'язане з вирішенням організаційних та управлінських проблем, що певним чином відображається на процесах прийняття рішень і, зокрема, на процедурах вибору.

Інструментарій стратегічного вибору включає стратегії вибору, методи вибору стратегії, методи аналізу та оцінки, моделювання формування та реалізації стратегії відповідно до етапів процесу стратегічного управління, методи оцінки здатностей осіб, що приймають рішення. Метод здійснення вибору залежно від поставлених завдань зосереджується на цілях організації, з урахуванням яких оцінюються альтернативи стратегії [23, с. 548]. Таким чином, допускається можливість отримання різних варіантів стратегії, кількісно визначених щодо критеріїв, слабких та сильних сторін. При цьому найбільш доцільний із варіантів обирається для реалізації. Крім того, процес стратегічного вибору передбачає

узгодження цілей, не допускаючи конфлікту між цілями та завданнями підприємства. Така стратегія вибору передбачає існування алгоритму обчислення оптимального варіанта рішень. За умови, що учасники ухвалення рішення вважають процедуру обґрунтованою, відповідь буде отримана у результаті обчислень, хоча ці обчислення можуть бути складними. Значну увагу тут варто приділяти критеріям вибору [24, с. 336]. Склад критеріїв може суттєво відрізнятись та обумовлюватися конкурентними умовами, специфікою підприємства, наявністю політичних зв'язків та ін. (рис. 1.2).

Найчастіше процес прийняття рішень щодо розвитку підприємства супроводжується такими ризиками:

- нестабільність політичної ситуації у країні, ризик несприятливих соціально-політичних змін у країні, регіоні, області;
- нестабільність економічного законодавства, невизначеність економічної ситуації, часті зміни умов інвестування, особливості розподілу та використання прибутків;
- ризики, пов'язані із погіршенням відносин із країнами і, як наслідок, ризики, пов'язані із регулюванням зовнішньоекономічної діяльності;
- виробничо-технологічні ризики, можливість браку тощо;
- ризики, пов'язані із неточністю, неповнотою або викривленням інформації щодо фінансового стану партнерів та інших учасників бізнесу;
- ризики, пов'язані із збалансованістю інтересів усіх учасників (власників, менеджменту, партнерів), із узгодженням загальної стратегії підприємства і його можливостей [25, с. 56].

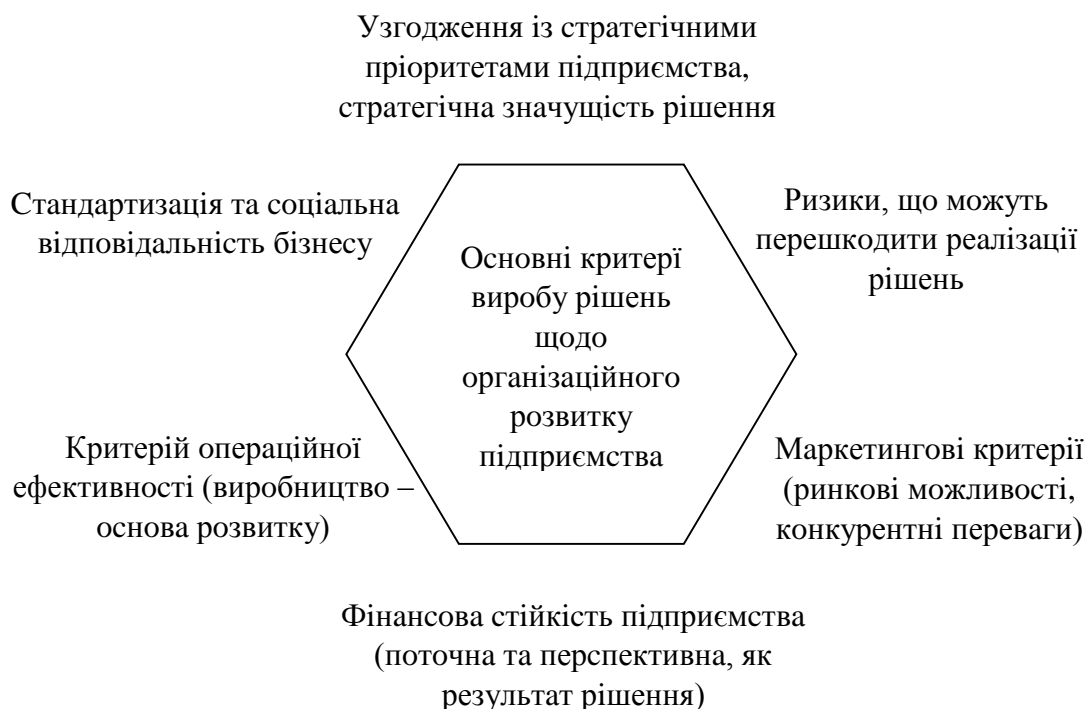

Рис. 1.2. Основні критерії, що підлягають вибору рішень щодо організаційного розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [22]

Для вибору серед альтернативних рішень щодо організаційного розвитку підприємства застосовуються також такі важливі критерії:

1. Узгодження із стратегічними орієнтирами, загальною та конкурентною стратегією, політикою. Узгодження із стратегічними пріоритетами підприємства, стратегічна значущість рішення.

2. Фінансові критерії (найчастіше застосовуються до інноваційних проектів):

– обсяг необхідних інвестиційних коштів, пов'язаних із налагодженням нового виробництва, проведенням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, здійснення маркетингової функції;

– потенційні річні обсяги прибутків, а також очікувана потенційна норма рентабельності продукції;

– відповідність інноваційного проекту вимогам економічної ефективності капіталовкладень, що впроваджені та діють на підприємстві, тощо.

– Критерій кадрового і технологічного забезпечення (особливого значення набуває, якщо підприємство орієнтоване на інновації):

– патентна чистота (чи дотримано умов патентного законодавства, чи не порушено прав інших патентодержателів);

– патентоздатність (чи є можливим та необхідним патентний захист продукту або технології);

– ступінь унікальності продукту або технологічного процесу (основна вимога – відсутність аналогів на національному та міжнародному ринках);

– наявність власної науково-технічної бази та досвіду у проведенні ефективних інноваційних проектів;

– ступінь забезпеченості науково-технічними кадрами, професіонали у сферах проектування та конструкторських розробок [22, с. 330].

3. Виробничі критерії. Об'єктивна необхідність врахування виробничих критеріїв обмовлена тим, що стабільно ефективна операційна діяльність підприємства створює базу для його розвитку, є важливою складовою інноваційного середовища:

– відповідність наявних виробничих можливостей, потужностей, парку обладнання та устаткування стратегічним рішенням;

– забезпеченість підприємства персоналом (переважно виробничим) необхідної кваліфікації та чисельності (за кількістю та якістю);

– потреби у розширенні виробничих потужностей, придбанні додаткового обладнання.

4. Соціальні та екологічні критерії. Практика господарювання промислових підприємств доводить той факт, що вагомим фактором їх розвитку є процеси стандартизації як найважливіших бізнес-процесів, так і впровадження та виконання стандартів у сфері соціальної відповідальності (в тому числі екологічних).

5. Маркетингові критерії:

– наявність потенційних споживачів та здатність товарного портфеля задовольняти певні їхні потреби;

- вплив продукту на інші продукти (товари-замінники, товари-компліменти, конкурентів);
- рівень конкуренції у галузі, її інтенсивність;
- наявність власної налагодженої системи збуту, каналів розподілу;
- рівень витрат, пов'язаних із виводом нового продукту на ринок (аналітика, позиціонування, просування та реклама).

Якщо існує високий ступінь невизначеності й неоднозначності щодо способів досягнення результатів, то суб'єкти, що приймають рішення, не покладаються на наявні алгоритми та не обмежуються надто приблизними даними за критеріями для оптимального вибору. При цьому реалізується модель обмеженої раціональності, і стратегія вибору передбачає використання методу «задовільних варіантів». Ця стратегія базується на колегіальному погляді на організацію, при якому самокерована колегіальна група буде вести переговори, вносити пропозиції й намагатися дійти єдиної точки зору на спосіб вирішення проблеми. При цьому розрахунки дозволяють одержати корисну евристичну або символічну функцію для демонстрації того, що процедурна раціональність дійсно має місце. Високий ступінь невизначеності результатів, що виникає з причини неузгодженості щодо надання переваги можливим цілям, зумовлює проведення переговорів для уточнення цілей [25, с. 340].

Стратегія вибору в цьому випадку ґрунтується на поданні прийняття рішень як політичного процесу, в якому відбувається обмін, укладаються угоди й створюються коаліції. Результатом політичного процесу прийняття рішень буде згода щодо цілей. Високий ступінь невизначеності результатів і шляхів їх досягнення обумовлює завдання вибору деякої послідовності дій щодо їх вирішення як нездійсненне. Єдиним способом просування вперед виявляється натхнення. У таких випадках помилки вважаються можливими, і завдання полягає в тому, щоб вони були виправлені наступними рішеннями. Процес прийняття рішень розглядається як вибір з потоку безперервного ланцюга рішень. Поняття «натхнення» пов'язане з теоріями лідерства й харизми, оскільки в умовах дуже високої невизначеності віра в особисті якості індивідуума заміняє собою віру в

можливості методики. Харизматичний лідер сприймається своїми прихильниками як людина, що знає рішення, або володіє достатньою мудрістю для того, щоб їх знайти або запропонувати новий набір цілей для того, щоб відволікти увагу від старих конфліктів [26, с. 427]. Тип такої організації визначається як «організована анархія», що функціонує відповідно до теорії хаосу. Тому саме такий тип стратегічного вибору відповідає методу «звернень до вищого керівництва», коли вибір стратегії є прерогативою більш вищого керівництва підприємства.

Таким чином, розглянуті стратегії вибору ґрунтуються на поєднанні раціонального та ірраціонального підходів до розробки та прийняття рішень і передбачають управління в умовах повної або часткової невизначеності. Невизначеність може стосуватися як цілей підприємства, бажаних результатів його діяльності, так і способів їх досягнення. Розглянуті ситуації є основою для формування моделей стратегій вибору. Параметрами виступають цілі, тип організації системи управління, тип процесу вибору та результати рішень.

Також важливу роль в організаційному відіграють питання щодо управління інвестиційною діяльністю підприємства [27, с. 140].

Вирішення цієї проблеми потребує системного підходу до її вивчення, поглибленню знань стосовно змісту, послідовності та взаємозв'язку інвестиційних процесів в цілому та особливо на промислових підприємствах.

Ефективне управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства забезпечується реалізацією основних принципів:

– Орієнтованість та узгодженість зі стратегічними цілями розвитку промислового підприємства. Управлінські рішення щодо впровадження проектів не мають суперечити головній меті діяльності підприємства і відповідати стратегічним напрямкам його розвитку щодо забезпечення ефективності цієї діяльності в майбутньому.

– Динамізм управління пов'язаний з динамікою факторів зовнішнього середовища за умов трансформації економіки і, часом, – зі зміною кон'юнктури інвестиційного, фінансового і товарного ринків тощо.

– Комплексний і системний характер формування управлінських рішень. Управління інвестиціями слід розглядати як комплексну функціональну керуючу систему, що забезпечує розробку взаємозалежних і взаємодоповнюваних управлінських рішень, кожне з яких робить певний внесок у загальну результативність діяльності підприємства.

– Інтегрованість із загальною системою управління підприємством. Забезпечення ефективності всіх сфер діяльності потребує органічного поєднання управління інвестиційною діяльністю з іншими видами діяльності та загальною системою управління підприємством.

– Варіативність підходів щодо розробки окремих управлінських рішень. Вибір проектів щодо їх реалізації та прийняття управлінських рішень ґрунтується на певній системі критеріїв, які яка формується підприємством самостійно і має відповідати вимогам суб'єкта господарювання у сфері управління інвестиційною діяльністю [28, с. 188].

Реалізація розглянутих вище принципів потребує постійного їх уточнення, доповнення та коригування залежно від впливу факторів внутрішнього та зовнішнього характеру. Це допоможе оперативно реагувати на зміни та забезпечити ефективну систему управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства. Ефективна система управління інвестиціями - основа для високих темпів розвитку підприємства, досягнення необхідних результатів його інвестиційної діяльності.

Таким чином, можна зробити висновок, що реалізувати стратегічний підхід до управління інвестиційною діяльністю на промислових підприємствах можна лише за допомогою поєднання обґрунтованих установок, якісних управлінських рішень щодо їх втілення, а також створення і ефективного функціонування інфраструктурного управлінського середовища.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства

У поточних умовах господарювання склалися декілька підходів до оцінювання ефективності міжнародного інвестиційного забезпечення підприємств. Перший базується на показниках оцінки фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємства. Другий підхід використовує поняття інвестиційного потенціалу, інвестиційного ризику та методи оцінки інвестиційних проектів. Третій ґрунтується на оцінці вартості підприємства. Кожен підхід і кожен метод мають свої переваги, недоліки і межі застосування. Чим більше підходів і методів буде використано в процесі оцінки, тим більша ймовірність того, що підсумкова величина буде об'єктивним відображенням інвестиційної привабливості підприємства [29, с. 220].

З метою виявлення перспектив доступності фінансових ресурсів для досягнення інвестиційних цілей визначається інвестиційна привабливість окремого напрямку чи сфери діяльності, що враховує комплекс чинників, які формують зовнішні умови для реалізації інвестиційного проекту.

По-перше, якщо інвестиційна привабливість підприємства як економічна категорія має об'єктивний характер, то її оцінка потенційним інвестором завжди суб'єктивна і визначається його сприйняттям з точки зору можливості досягнення своїх стратегічних цілей, в число яких можуть входити:

- оволодіння деяким обмеженим ресурсом (сировинні ресурси, ринки збуту, територія, енергія, споживачі та ін.);
- висування і формування власних стандартів на продукцію або послуги;
- досягнення монопольного становища в галузі;
- ослаблення (ліквідація) конкурентів, в т.ч. і потенційних;
- захист вкладеного капіталу;
- оволодіння інтелектуальною власністю;
- залучення і збереження висококваліфікованих кадрів;

– залучення союзників, створення розгалуженої мережі філій та ін. [30, с. 5].

Оскільки цілі інвестора в кожному конкретному випадку є унікальними, оцінка інвестиційної привабливості підприємства завжди буде мати суб'єктивний і унікальний характер.

По-друге, оцінка інвестиційної привабливості в обов'язковому порядку передбачає поряд з індивідуальним сприйняттям інвестора оцінку базової прибутковості, майбутніх грошових потоків і рівня ризику. Як справедливо зауважує Асват Дамодаран, що особисте сприйняття і справді багато значить, коли мова йде про оцінку картини або скульптури, але в більшості випадків інвестори купують активи, керуючись зовсім не естетичними або емоційними мотивами, а в очікуванні грошових потоків (cash flows).

Отже, сприйняття цінності повинно ґрунтуватися на реальному стані справ, а це припускає, що ціна, яка сплачується за будь-який актив, повинна відображати майбутні грошові потоки, які він може принести [31, с. 10]. Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості підприємства об'єктивно передбачає, з одного боку, оцінку реального стану справ, тобто діяльності підприємства-об'єкта інвестування в період, що передує оцінці, а з іншого боку, прогнозну оцінку майбутніх доходів.

По-третє, наведене вище визначення передбачає обов'язкову наявність потенційної можливості здійснення інвестицій. Якщо така можливість відсутня, то проведення оцінки втрачає сенс.

По-четверте, стосовно до підприємства з боку зовнішнього інвестора інвестиційна діяльність може здійснюватися в таких формах:

1) купівля підприємства як єдиного майнового комплексу (злиття, поглинання);

2) спільна з підприємством-емітентом реалізація інвестиційного проекту (у більшості випадків це реальні інвестиції в цілях розвитку виробництва). У цьому випадку, як правило, мова йде про надання кредиту;

3) придбання цінних паперів підприємства. У цьому випадку суб'єкт інвестування може бути як стратегічним, так і портфельним. Стратегічний інвестор

характеризується як суб'єкт інвестиційної діяльності, що має на меті придбання контрольного пакета акцій (переважної частки статутного капіталу) для здійснення реального управління підприємством у відповідність до власної концепції його стратегічного розвитку. Портфельний інвестор може бути охарактеризований як суб'єкт інвестиційної діяльності, що вкладає свій капітал у різноманітні об'єкти (інструменти) інвестування винятково з метою отримання інвестиційного прибутку, а не отримання реального управління підприємством-емітентом.

По-п'яте, окремо слід зупинитися на методичному забезпеченні оцінки інвестиційної привабливості [32, с.65].

Як показує аналіз, в даний час методів оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання приділяється досить велика увага. При цьому більшість методів заснована на аналізі безсистемних наборів показників фінансового стану підприємства. Деякі фахівці вважають достатнім проводити оцінку на базі фінансових показників, інші пропонують оцінювати інвестиційну привабливість підприємства за допомогою показників, що відображають інвестиційні якості цінних паперів. Для традиційних методів оцінки фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємств, рекомендованих затвердженими відповідними органами державної влади та управління методичними вказівками, фундаментом служить досить велика кількість однотипних показників, розрахованих за даними бухгалтерської звітності, та їх зіставлення з нормативними значеннями або зміна в динаміці [33, с. 125].

Однак висока динаміка змін ринкового конкурентного середовища пред'являє більш високі вимоги до оцінки інвестиційної привабливості. Крім того, орієнтація на один показник, навіть дуже привабливий з позицій теорії, на практиці не завжди виправдана. Тому аудиторські фірми і спеціалізовані консалтингові компанії, що здійснюють підготовку аналітичних оглядів та прогнозів, а також надання консалтингових послуг, фінансові аналітики на фондовому ринку використовують для аналітичних оцінок системи показників.

Звичайно, прийняття рішення в умовах багатокритеріальної задачі набагато складніше, ніж у тому випадку, коли вирішується однотипне завдання. При цьому

слід мати на увазі, що, виходячи із суб'єктивного характеру оцінки в загальному випадку будь-яке прогнозне рішення, незалежно від числа критеріїв, також є суб'єктивним, а розраховані значення показників є інформацією, що надається керівництву для прийняття інвестиційного рішення. Практика показує, що достовірно оцінити фінансовий стан та інвестиційну привабливість підприємства можна тільки за допомогою системи показників, розрахованих на основі повного комплексу фінансової звітності, з урахуванням знання всіх особливостей формування економічних показників і їх правильного застосування, а також із застосуванням іншої поточної інформації про підприємство.

При оцінці інвестиційної привабливості підприємства дуже важливу роль відіграє специфіка сфери його діяльності, місце розташування, система управління, виробничий потенціал, інвестиційна програма, показники соціально-економічного розвитку, ефективності управління та оцінка ринкової стійкості [34, с. 13].

Зауважимо, що комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна здійснюватися на основі системного використання кількісних і якісних показників та характеристик. При цьому кількісні показники, які застосовуються для оцінки діяльності об'єкта інвестування в період, що передує оцінці, являють собою об'єктивні вимірники, що дозволяють оцінити лише внутрішні фактори розвитку суб'єкта господарювання. Вони, в основному, визначені в існуючих підходах фінансового менеджменту і активно використовуються на практиці. Однак кількісні показники та характеристики без врахування впливу зовнішнього середовища не описують повну картину розвитку підприємства та того сегмента ринку, на якому воно функціонує. Тому з метою отримання оперативної інформації про зміну впливу зовнішніх факторів на інвестиційну привабливість підприємства до складу системи показників необхідно включати також якісні показники.

Таким чином, виходячи із сутності інвестиційної привабливості підприємства, а також викладених вище методичних основ її оцінки, загальну методику оцінки інвестиційної привабливості підприємства можна представити у вигляді ряду етапів. Ми виходили з того, що інвестиційна привабливість підприємства формується під впливом ендогенних і екзогенних факторів. При

цьому необхідно брати до уваги мінливість параметрів і специфіку впливу на підприємство з урахуванням його галузевої належності, територіального розташування, економічної ситуації і т.д. Дослідження стаціонарне, тобто певного кола параметрів оцінки інвестиційної привабливості, не дозволяє адекватно відображати ситуацію в той чи інший момент часу, оскільки фактори досить мінливі. Для того, щоб врахувати особливості суб'єктів господарювання на певний період і в найближчій перспективі, необхідно проводити відбір змінних, характерних для конкретного об'єкта дослідження.

На першому етапі пропонуємо обмежити коло факторів впливу за допомогою методу Делфі [35, с. 20]. Це необхідний захід, оскільки дослідження всієї їх сукупності є досить складним. В результаті роботи експертної групи у декілька етапів відбираються фактори, що визначають інвестиційну привабливість на різних рівнях, та показники їх оцінки.

На другому етапі слід переходити до використання багатофакторної регресійної моделі, яка оцінює вплив на результативний показник, в даному випадку це рентабельність продукції за ряд років, зовнішніх і внутрішніх чинників, під впливом яких формується інвестиційна привабливість підприємства. Саме цей показник візьмемо в якості основи, оскільки в основі інвестиційної діяльності лежить отримання доходу на вкладений капітал, рентабельність буде індикатором, що відображає ефективність і прибутковість роботи підприємства. А інвестор на основі цього, розглянувши вплив різних факторів на інвестиційну привабливість, може приймати рішення про можливість вкладення коштів з метою отримання доходу і зниження ризику втрати цих коштів.

Прогнозування ситуації буде переконливим аргументом вкладення коштів, що дозволяє побачити тенденцію зміни показника, який є важливим для інвестора, охочого отримати дохід від вкладених коштів у довгостроковій перспективі. Крім того, за допомогою моделі можна проводити експрес-аналіз привабливості підприємств, характеризуючи ситуацію в загальному [36, с. 119].

На третьому етапі проводиться аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників інвестиційної привабливості.

Сукупність зовнішніх факторів визначається на основі анкетування, тому вона буде різною в залежності від об'єкта дослідження. Аналіз внутрішніх факторів обмежується дослідженням негативних складових інвестиційної привабливості, виявлених емпіричним шляхом на основі опитування репрезентативної вибірки, яка складається з фахівців і управлінських працівників підприємств досліджуваної галузі. В якості основних факторів інвестиційної привабливості нами були виявлені наступні.

На четвертому етапі запропонованого методичного підходу здійснюється розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості підприємства. На основі отриманих даних приймаються рішення щодо усунення негативного впливу і посилення позитивного впливу факторів на інвестиційну привабливість.

Оскільки завдання інвестора полягає у виборі найбільш привабливого об'єкта інвестування, то для наочності результати оцінки інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств ранжуються шляхом порівняння показників за кожним фактором між собою і присвоєння місця у відповідності із значенням показника. Але при оцінці фінансового стану підприємства підхід інший, він ґрунтується на визначенні сумарних коефіцієнтів відхилень значень кожного порівнюваного показника від еталонної величини, в якості якої беруться або кращі показники, або їх нормативні значення. В основу розрахунків покладено методику, яка спирається на стандартні статистичні операції, що дозволяють уніфікувати етапи роботи.

Фінансовий стан включає в себе кілька стадій:

1) на першій стадії здійснюється аналіз структури вартості майна і коштів, вкладених у нього. Одночасно з цим дається оцінка ролі власного капіталу у формуванні майна підприємства;

2) на другій стадії аналізується майно з позиції його ліквідності. Одночасно оцінюється вплив структури капіталу у взаємозв'язку зі структурою майна на платоспроможність підприємства;

3) на третій стадії визначається ступінь фінансової стійкості підприємства за такими критеріями, як забезпеченість власними оборотними коштами, фінансова незалежність, раціональність використання чистого прибутку;

4) четвертим етапом оцінки фінансового стану є аналіз показників ефективності діяльності підприємства та оборотності активів.

Аналіз фінансового стану дає можливість скласти загальне уявлення про господарську діяльність підприємства, джерела її фінансування, виявити форми і масштаби інвестиційної діяльності підприємства та дати попередню оцінку підприємства як об'єкта для вкладення інвестицій.

Привабливість продукції – потенційний інвестор виявляє інтерес до того, який з видів виробленої продукції користується найбільшим попитом на конкретному ринку, яка рентабельність виробів, їх конкурентоспроможність, частка інноваційної продукції та експорту в загальному обсязі відвантаженої продукції та інші показники. Докладний аналіз цих змінних дозволить зробити висновок про ефективність роботи підприємства і, можливо, визначитися з напрямком вкладення коштів. Вибір залежить ще й від виду вкладених інвестицій (реальні, портфельні тощо) і суб'єктивних переваг інвестора.

Стан основних засобів підприємства – цей фактор суттєво впливає на результативність діяльності підприємства, якість продукції, що випускається, ефективність виробництва, раціональність використання ресурсів підприємства, в кінцевому підсумку – прибутковість діяльності підприємства і його привабливість. Основними етапами аналізу в цьому випадку є вивчення структури та динаміки основних засобів підприємства, а також показників ефективності їх використання. Таке дослідження має важливе значення, особливо в разі вкладення реальних інвестицій та виробництва інноваційної продукції.

Якість персоналу – фактор, який впливає на результативність діяльності персоналу та якість виконуваної ним роботи, а значить, і на інвестиційну привабливість підприємства. Залежно від складу, результатів діяльності та потенційних можливостей персоналу формується кадрова привабливість, яку

можна охарактеризувати трьома основними складовими, що визначають якість персоналу:

- 1) ділові якості керівника, його команди;
- 2) оцінка рівня конкурентоспроможності персоналу;
- 3) якість оновлення персоналу в цілому.

Інвестиційний потенціал підприємства – характеризує можливості підприємства та рівень інвестування інновацій з власних джерел [37, с. 46].

У міжнародній практиці для оцінки інвестиційної привабливості підприємства широко використовують математичні моделі дискримінантного аналізу. Найчастіше використовуються моделі Альтмана, Таффлера, Ліса, Чессера та ін. Широке застосування цих моделей у зарубіжній практиці обумовлено такими перевагами: вони мають невелику кількість значущих показників, що забезпечують точність результатів за низької трудомісткості їх використання; моделі забезпечують інтегральну оцінку і дають можливість порівнювати різні об'єкти; інформація для проведення розрахунків доступна, оскільки відображається в основних формах фінансової звітності; існує можливість не тільки оцінки фінансового стану, визначення інвестиційної привабливості, а і прогнозування банкрутства, оцінки зони ризику, в якій перебуває підприємство.

Проте ці моделі відображають правдоподібні результати тільки в тих конкретних умовах, для яких вони розроблені. Тим самим у процес моделювання замість невизначеності фінансового статусу підприємств вноситься невизначеність щодо порівнянності коефіцієнтів, які закладені в обґрунтування параметрів Z-моделі й коефіцієнтів на момент оцінки підприємств за допомогою цієї моделі. Дискримінантні моделі мають право на існування, коли події виживання однорідні й репрезентативні. Проте основним недоліком цих методів є те, що оцінюючи конкретне підприємство, доводиться описувати його приналежність певній групі, оскільки за класичною ймовірністю той чи інший об'єкт характеризується не окремо, а в генеральній сукупності.

При оцінці інвестиційної привабливості підприємств особливе місце займають рейтингові методи. Рейтингова оцінка діяльності підприємств охоплює

більшість аспектів фінансово-економічного становища підприємства, зокрема економічний потенціал підприємства, рентабельність, ефективність використання фінансових ресурсів, джерел фінансування тощо.

В основу рейтингового оцінювання покладено порівняння фінансових показників даного підприємства з фінансовими показниками еталонного підприємства. Таким чином, базою для отримання рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства є найбільш високі результати з усієї сукупності порівняних об'єктів, які склалися в реальній ринковій конкуренції.

Широкого розповсюдження набув беззбитковий метод [38, с. 7]. Він базується на операційному важелі, що дає змогу управляти доходами та витратами підприємства для отримання бажаних показників беззбиткової діяльності. Критерієм оцінки інвестиційної привабливості підприємства у даному разі є величина запасу фінансової міцності, яка являє собою виторг підприємства, що перевищує поріг прибутковості. Даний метод має суттєвий недолік – не може дати оцінку конкурентоспроможності підприємства, кредитоспроможності, ринкової та ділової активності, тобто необхідно проводити додаткове оцінювання.

Комплексна оцінка інвестиційної привабливості в авторських методиках ґрунтуються на аналізі кількох складових. В більшості методик до них відносять:

1) аналіз інвестиційного клімату держави (включає дослідження вартості валового національного продукту, рівня зайнятості, інфляції, процентних ставок, валютного курсу, фіскальної і монетарної політики уряду та їх впливу на діяльність суб'єктів господарювання);

2) дослідження інвестиційної привабливості галузі (передбачає якісний та кількісний аналіз розвитку галузі, що включає вивчення ділового циклу в економіці, його індикаторів, здійснення класифікації галузей щодо рівня ділової активності та за стадіями виробництва);

3) аналіз інвестиційної привабливості підприємства (представляє собою комплексну оцінку економіко-фінансового стану конкретного підприємства за різним колом показників, які залежать від обраної методики оцінки).

Дослідження інвестиційного клімату держави ґрунтуються, переважно, на експертних оцінках спеціалізованих рейтингових агентств і розраховується за комплексом спеціалізованих показників [39, с. 111]. Аналіз загальноекономічної ситуації відображає стан у більшості сфер господарства країни, але не може однозначно свідчити про такий стан в усіх галузях, тому важливо додатково проводити вивчення галузі, де функціонує підприємство.

Дослідження інвестиційної привабливості підприємства базується на даних загального аналізу підприємства, результатах дослідження фінансового стану підприємства та розрахунках показників інвестиційної привабливості підприємства. В залежності від об'єкту застосування авторських методик увага акцентується на всіх або деяких з названих складових.

Для того, щоб підвищити ефективність механізму реалізації інвестиційних проектів на промислових підприємствах, забезпечення можливості успішної їх реалізації потрібно проаналізувати особливості побудови алгоритму його формування.

Формування механізму реалізації інвестиційного проекту доцільно розпочати із побудови етапів розробки даного механізму.

1. Алгоритм формування організаційно-економічного механізму реалізації інвестиційних проектів передбачає вивчення його видів, до яких відносяться: етапи функціонування підсистеми контролінгу управління споживчим капіталом; схему функціонування організаційно-економічного механізму інвестування; модель організаційно-економічного механізму інвестиційно-інноваційного розвитку; етапи формування інвестиційного проекту; етапи управління конкурентоспроможністю; алгоритм управління інтелектуальним капіталом [40, с.21].

Зважаючи на те, що процес реалізації характеризується складністю, масштабністю, комплексністю, синергійністю, інвестиційний проект залежить від особливостей функціонування підприємств та потребує прийняття виважених управлінських рішень, пропонуємо впровадити науково-методичний підхід до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на

промислових підприємствах, який ґрунтується на розробці системи управління інвестиційними проектами, що дозволить вибрати більш ефективний інвестиційний проект, підвищити ефективність управління проектом з метою раціонального використання ресурсів проекту, досягнення сформованих цілей, успішної реалізації проекту, що сприятиме покращенню результатів діяльності підприємства. Удосконалений методологічний підхід передбачає розрахунок показників ефективності інвестиційних проектів і фінансової стійкості та ділової активності.

Висновки до розділу 1

Отже, розглянувши різні трактування поняття «інвестиції» можемо узагальнити та розглядати як різноманіття цінностей (фінансових, матеріальних та інших), які вкладаються в об'єкти підприємництва інвесторами з метою отримання певного доходу.

На макрорівні інвестиції є основою для здійснення політики розширеного відтворення, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції, структурної перебудови економіки та збалансованого розвитку всіх її галузей, створення необхідної сировинної бази промисловості, розвитку соціальної сфери, вирішення проблем обороноздатності країни і її безпеки, проблем безробіття, охорони навколишнього середовища та ін.

Не менш важливу роль відіграють інвестиції на мікрорівні. Вони необхідні для забезпечення нормального функціонування підприємства, стабільного фінансового стану і максимізації прибутку господарюючого суб'єкта. Без інвестицій неможливе забезпечення конкурентоспроможності товарів, що випускаються і послуг, що надаються, подолання наслідків морального і фізичного зносу основних фондів, придбання цінних паперів, вкладення коштів в активи інших підприємств, здійснення природоохоронних заходів і т. д.

У сучасних умовах інвестиційна діяльність є важливим фактором організаційного розвитку підприємства. Інвестиції в розширення і модернізацію виробничих потужностей сприяють підвищенню ефективності виробництва, забезпечують накопичення оборотних засобів, виступають найважливішим елементом сукупних витрат, здійснюють вплив на обсяг, структуру оновленого виробництва, попит і пропозицію, зайнятість населення та ін.

Було проаналізовано методичні підходи до оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення. Перший підхід базується на показниках оцінки фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємства. Другий підхід використовує поняття інвестиційного потенціалу, інвестиційного

ризиків та методи оцінки інвестиційних проектів. Третій ґрунтується на оцінці вартості підприємства. На четвертому етапі здійснюється розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Кожен підхід і кожен метод мають свої переваги, недоліки і межі застосування.

Було визначено, що для оцінки міжнародного інвестиційного забезпечення застосовується комплексний підхід, який ґрунтується на аналізі інвестиційної привабливості держави; галузі, в якій функціонує підприємство; та аналізі інвестиційної привабливості визначеного підприємства; на розробці системи управління, що дозволяє оцінити загрози інвестиційного ринку, залучити іноземних інвесторів, збільшити обсяг інвестиційного капіталу, врахувати складові організаційно-економічного механізму реалізації проекту, вибрати більш ефективний інвестиційний проект, підвищити ефективність управління проектом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Діагностика зовнішнього середовища функціонування ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»

Особливості інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств в значній мірі обумовлюються особливостями сільського господарства України. Сільське господарство є складною системою, у якій тісно пов'язані економічні та природно-біологічні чинники, що значною мірою визначають результати господарської діяльності аграрних підприємств.

Для оцінки можливостей активізації інвестиційних процесів у виробництві України та інвестиційного забезпечення на підприємствах невід'ємну роль відіграють макроекономічні показники, адже вони першочергово потрапляють у поле зору потенційних інвесторів і критично оцінюються ними.

Зовнішнє макросередовище промислових підприємств, яке ще називають середовищем непрямого впливу або неконтрольованим середовищем, доцільно аналізувати за елементами, які, найбільш суттєво впливають на інвестиційні процеси у агропромисловості загалом та і в переробній галузі зокрема: економічними, політико-правовими, соціально-демографічними, виробничо-технологічними та ринковими.

Так, значний вплив на діяльність підприємств мають економічні чинники, тому аналіз макросередовища доцільно розпочати саме з них. Насамперед, на розвиток будь-якого виробництва впливає загальна економічна ситуація в державі, яку можна оцінити за багатьма макроекономічними показниками. Так, про динаміку внутрішнього валового продукту (ВВП) свідчать показники, наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка ВВП України за 2010-2017 р.р.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Номінальний ВВП, млн.грн	1082569/ +169224	131660/ +234031	1408889 +92289	1454931 +46042	1566728 +11179	1979458 +412730	2383182 +403724	2982920 +599738
ВВП у розрахунку на одну особу, грн./дол США	23600,4	28813,9	30912,5	31988,7	35834,0	46210,2	55853,5	70224,3
Індекс номінального ВВП до попереднього року, %	18.5%	21.6%	7.0%	3.3%	7.7%	26.3%	20.4%	25.2%
Індекс ВВП в розрахунку на одну особу населення,	19.0%	22.1%	7.3%	7.3%	12.0%	29.0%	29.0%	25.7%

Джерело: розроблено автором за даними [40]

За даними табл. 2.1, бачимо, що протягом 2010-2017 р.р. номінальний ВВП країни має тенденцію до збільшення, найменший приріст був у 2013 році.

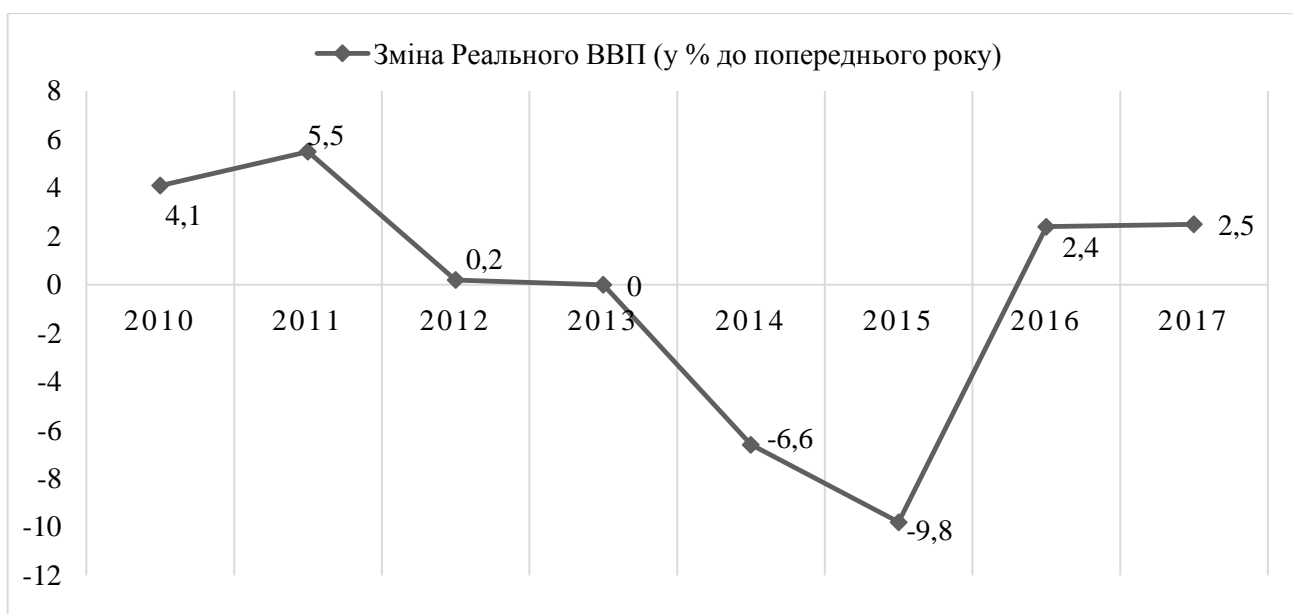

Рис. 2.1. Динаміка Реального ВВП України за 2010-2017 р.р.

Джерело: розроблено автором за даними [41]

Протягом 2010-2017 рр. найбільшу тенденцію до зростання реального ВВП у порівнянні з минулим роком спостерігаємо у 2011 році, що досягнув 5,5 %. Починаючи з 2012 року реальний ВВП має тенденцію до зниження, у 2013 році

зростання реального ВВП був нульовим, у 2014 спостерігаємо падіння на 6,6 %, а у 2015 році – на 9,8%. Це було пов'язано зі спадом економіки в цілому – окупація Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та проведення антитерористичної операції на сході країни, знецінення національної валюти.

У 2016 році спостерігаємо зростання реального ВВП України, вперше за останні 4 роки після того, як економіка продемонструвала падіння. Також спостерігаємо позитивну тенденцію в 2017 році – номінальний ВВП за підсумками 2017 року склав 2,983 трильйона гривень.

Також важливим є показник ВВП у розрахунку на одну особу, який у 2017 році склав 70,224 тисячі гривень у порівнянні з 2010 роком, в якому становив 23,600 грн. Але все ж таки варто зауважити, що кількість населення за даними світового банку зменшилася з 2010 року по 2017 рік відповідно (Дані наводяться без урахування окупованій території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції).

Агропромисловий комплекс України є однією із галузей, що значною мірою впливає на формування ВВП країни. Україна є однією з небагатьох держав світу, яка має значний експортний потенціал сільського господарства і входить до трійки світових лідерів (після США і ЄС) за експортними позиціями окремих видів зернових і технічних культур та соняшникової олії. Для України сільське господарство є своєрідною «точкою зростання» та рушієм системного підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки [42, с. 360].

Позицію лідера з виробництва сільськогосподарської продукції посідає Вінницька область, де зростання становило 13 %. Стабільно позитивну динаміку протягом зазначеного періоду мають також Одеська, Луганська, Житомирська та Київська області, де зростання становить 12,3%, 10,2%, 8,9% та 8 % відповідно. Відтак формується певний кластер регіонів, менш залежних від кризових явищ і спроможних забезпечити стійке зростання аграрного виробництва.

Сільське господарство – це важливе джерело, по-перше, нічим не замінних на сьогодні предметів споживання, по-друге, додаткової робочої сили для несільськогосподарських галузей, по-третє, джерело чистого прибутку. І, нарешті,

ця галузь суттєво впливає на соціально-економічний розвиток суспільства в цілому. Вона є первинною ланкою агропромислового комплексу (АПК) і разом з харчовою і деякими галузями легкої промисловості (текстильної, шкіряної, хутрової) становить його основу. Агропромисловий комплекс навіть в кризу приносить прибуток і забезпечує приплив іноземної валюти. Україна займає лідируючі позиції в світі по виробництву і експорту багатьох продуктів.

На експорті сільськогосподарської продукції Україна заробляє на третину більше, ніж на металах, на 162 % більше, ніж на машинобудуванні, і в 7 рази більше, ніж на легкої промисловості. Сільське господарство включає дві взаємопов'язані великі галузі – рослинництво (його ще називають землеробством) і тваринництво.

Україна – номер один в світі з виробництва та експорту соняшнику. Що стосується врожаю та експорту соняшнику, то в цій сфері рівних Україні немає в цілому світі. Ми вирощуємо 11,2 млн. тонн соняшнику, а це майже третина всього насіння, виробленого в світі. Ще одне перше місце у нас з експорту соняшникової олії - 3,3 млн. тонн на рік. Інші позиції України на глобальному ринку продовольства такі: 2-е місце з експорту зернових і горіхів, 3-е – з виробництва та експорту ячменю, а також з експорту ріпаку. У 2015 році частка продукції АПК у зовнішній торгівлі України досягла 38%. Це означає, що продаж продуктів харчування приносить значний дохід і в бюджет, і приватному бізнесу. Надходження від продажу кукурудзи, соняшникової олії та інших товарів здійснюють позитивний вплив на платіжний баланс України та є підтримкою для нестабільної економіки і навіть курсу гривні.

За останнє десятиліття експорт сільськогосподарської продукції з України в Європу виріс в 2,5 рази. Європейський союз з кожним роком закуповує все більше української кукурудзи, пшениці і соняшникової олії. Здебільшого це сировина в самих різних його варіаціях.

Таблиця 2.2.

Валова продукція сільського господарства України за 2010-2016 р.р.

Роки	Валова продукція, млн. грн.	У тому числі		Питома вага рослинництва у валовій продукції, %	Питома вага тваринництва у валовій продукції, %
		Валова продукція, рослинництва	Валова продукція, тваринництва		
2010	194886,5	124554,1	70332,4	63,9	36,1
2011	233696,3	162436,4	71259,9	69,5	30,5
2012	223254,8	149233,4	74021,4	66,8	33,2
2013	252869,1	175895,2	76963,8	69,6	30,4
2014	252924,4	177443,5	75480,9	70,2	29,8
2015	264821,1	179252,3	76482,3	70,6	29,4
2016	269666,2	182353,3	77556,5	72,1	27,9

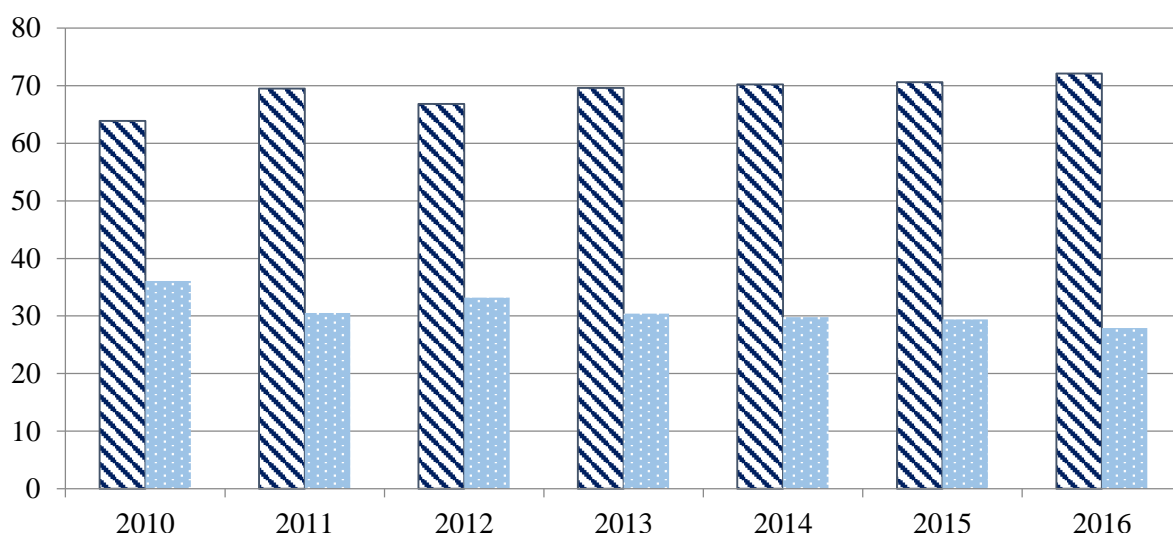
Джерело: розроблено автором на основі [41].

У 2016 році в порівнянні з 2013 роком спостерігаємо незначне підвищення показника валової продукції сільського господарства – це відбулося навіть з огляду на те, що в країні дуже складна політична ситуація (також без врахування тимчасово окупованої території Криму).

Аналізуючи галузеве співвідношення рослинництва та тваринництва в складі валової продукції сільського господарства України за період з 2010 року до 2016 року (рис. 2.2), можна зробити такі висновки: за аналізований період галузь рослинництва перевищувала галузь тваринництва (відсоток у складі валової продукції сільського господарства зростав з кожним роком – з 63,9% до 72,1% у 2010 та 2016 роках відповідно; відсоток галузі тваринництва за аналогічний період з кожним роком відповідно зменшувався – з 36,1 % до 27,9%).

Агрохолдинги виробляють 21,3% валової продукції, 46% – господарства населення, 32,7% – інші сільгосппідприємства. При тому якщо брати окремо рослинництво, то агрохолдинги виробляють 19,2% продукції, господарства населення – 41,4%, інші сільгосппідприємства – 39,5%. Якщо ж мова про тваринництво, там частка господарств населення ще більша – 56,5%, агрохолдинги виробляють 26,3% продукції та інші сільгосппідприємства – 17,2%.

"Kernel" та "Ukrlandfarming" є лідерами українського аграрного ринку як за земельним банком, так і за обсягом виторгу. Третім за успішністю є "Миронівський хлібопродукт".

▨ Питома вага рослинництва у валовій продукції ■ Питома вага тваринництва у валовій продукції, %

Рис. 2.2. Аналіз валової продукції сільського господарства України за 2010-2016 роки, %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

“Kernel” – найбільший виробник соняшникового насіння та олії – обробляє 390 тисяч гектарів землі, має 7 олійно-екстракційних заводів в Україні та 3 - у Росії.

“Ukrlandfarming” контролює найбільший банк землі – 670 тисяч гектарів. Володіє 125 тваринницькими фермами, 6 цукровими заводами, 19 м'ясокомбінатами і стільки ж птахофабриками, 6 комбикормовими заводами, 5 насінневими заводами та двома шкірзаводами. Українському споживачеві ця компанія найбільше відома яйцями брендів "Квочка", "Квочка домашні", "OrganicEggs". Багатьох виробників продтоварів в Україні та за кордоном ця компанія у великих промислових обсягах забезпечує сухим і рідким яечним концентратом.

“Миронівський хлібопродукт” – це 320 тисяч гектарів ріллі, 5 птахофабрик, 4 свиноферми, 2 тваринницькі ферми та дві інкубаційні, 3 м'ясокомбінати, 4 комбикормові заводи. Основна спеціалізація “МХП” - виробництво курятини. Знаними брендами є "Наша ряба", заморожені м'ясні продукти "Легко", м'ясні продукти "Бащинський" [41].

Сільське господарство може вивести Україну з кризи в найближчі роки. Частка агропромислового комплексу у ВВП України наближається до позначки 20 %, що припускає збільшення надходжень до бюджету. Протягом 2013-2016 років, на відміну від промисловості та будівництва, сільське господарство демонструє позитивну динаміку виробництва. Сьогодні левову частку поставок продукції в Євросоюз становить сільськогосподарська продукція .

Проаналізуємо частку експорту агропромислового комплексу від загального експорту країни.

Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в економіці України. За даними 2016 року загальний експорт товарів з України складав близько 70%, решта 30% припадала на послуги. Тенденцією останніх 5 років є скорочення виручки від експорту товарів з одночасним скороченням експорту агропромислової продукції. Проте, не дивлячись на загальний негативний тренд, експорт не агропромислової продукції скорочується значно швидшими темпами ніж аграрний, у 2016 році спостерігається зростання експорту сільськогосподарської продукції. Подібна тенденція зберіглася і в 2017 році. За перше півріччя 2017 року експорт сільськогосподарської продукції склав 8,7 млрд дол. США, що на 28,1% більше ніж за аналогічний період 2016 року.

На тлі спадаючого обсягу загальної експортної виручки зростає частка сільськогосподарської продукції. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 26% у 2012 році до 42% у 2016. За перше півріччя 2017 року, частка сільськогосподарської продукції у структурі експорту України складає 42,2%. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. За січень-червень 2017 року сумарна частка продукції рослинництва у структурі аграрного експорту України складала 49,3%.

Основним ринком збуту української сільськогосподарської продукції залишається ринок Азії, котрий дещо зменшив частку в структурі українського експорту у першому півріччі 2017 до 42%, з 45% у першому півріччі 2016 р.

Основними країнами-партнерами з Азії у поточному році виступали – Індія, Туреччина і Китай. На другому місці – країни ЄС, з часткою в 31,1%, де головними партнерами є Нідерланди, Іспанія і Італія. Трійку лідерів закривають країни Африки, котрі в свою чергу збільшили частку на 2,5%. Основними партнерами з Африки є Єгипет, Туніс і Марокко. Також спостерігаємо незначне зменшення торгівлі з країнами СНД.

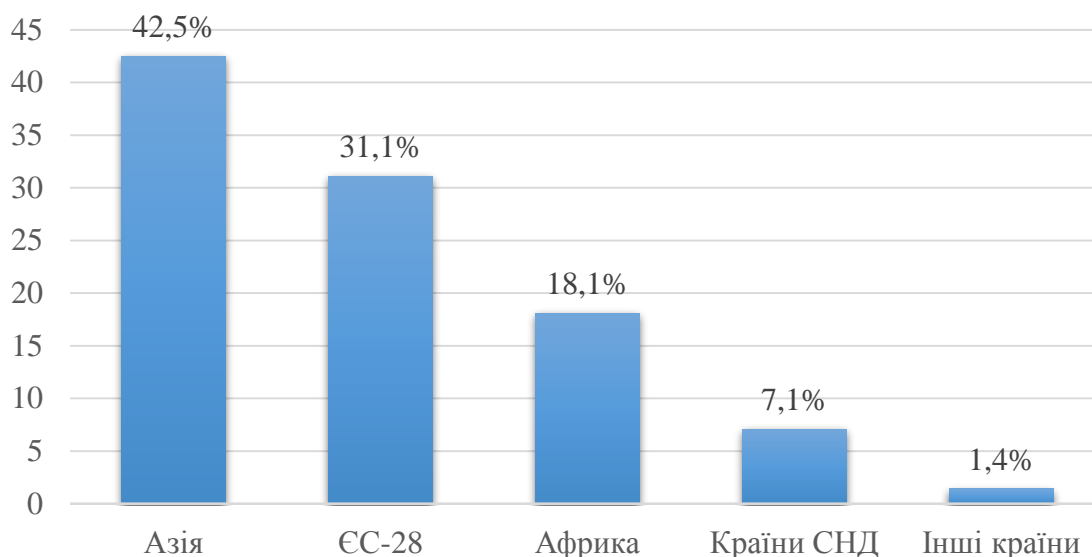

Рис. 2.3. Географічна структура українського експорту сільськогосподарської продукції у 2017 р., %

Розроблено автором на основі: [42]

Основними країнами-партнерами з Азії у поточному році виступали – Індія, Іран та Туреччина. На другому місці – країни ЄС, з часткою в 28,1%, де головними партнерами є Іспанія, Нідерланди і Італія. Трійку лідерів закривають країни Африки, котрі в свою чергу збільшили частку на 4,4%. Основними партнерами з Африки є Єгипет, Лівія і Туніс. Також спостерігаємо незначне поживлення торгівлі з країнами СНД.

Попит на сільськогосподарську продукцію на світовому ринку високий, і Україна має шанси посісти важливе місце на цьому ринку. Для вирішення більшості проблем, а також використання в повному обсязі потенційних можливостей АПК України та максимальної реалізації аграрного потенціалу

країни, українське сільське господарство потребує додаткового припливу інвестицій.

Без залучення значних коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів нарощувати виробництво сільськогосподарської продукції буде важко. Тому потрібні реформи, які б стимулювали надходження інвестицій в аграрний сектор.

Сучасні аграрні підприємства вимагають значних вкладень з метою збільшення отримання доходу від своєї діяльності за такими основними напрямками: введення в дію тваринницьких приміщень, зведення теплиць закритого ґрунту, рекультивація земель, будівництво елеваторів, будівництво оптовороздрібних ринків сільськогосподарської продукції, будівництво заводів з альтернативних видів палива, будівництво комбікормових, силосних та сінажних споруд тощо [43, с. 56].

Сільське господарство є одним з головних ланок АПК, його базовим елементом, яке займає одне з найважливіших місць в економіці України. Саме виробничий потенціал аграрного сектора повинен стати відправною точкою для відродження економіки, підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної та соціальної діяльності країни. Незважаючи на Автономної Республіки Крим, внаслідок якої площі сільськогосподарських угідь скоротилися на 4%, а ріллі – на 3,8% галузь зберігає позитивну динаміку розвитку. У 2014 р в порівнянні з 2013 р обсяг валової продукції сільського господарства збільшився на 2,8%, в тому числі рослинництва на 3,1%, тваринництва на 2,0% [44, с. 30]. Сезонність сільськогосподарського виробництва обумовлює необхідність залучення позикових коштів у значних обсягах (більше 100 млрд. грн. в рік), в структурі кредитного портфеля банків 75% займає коротко- і середньострокові кредити, а довгострокове кредитування терміном користування 10-15 років взагалі відсутнє.

Таблиця 2.3.

Обсяги і структура капітальних інвестицій в економіку України за джерелами фінансування 2012-2016 р.р.

Джерела інвестування	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
Всього, млрд. грн.:	273,3	249,9	219,4	273,1	359,2
Кошти державного бюджету	16,3	6,2	2,7	6,1	9,3
Кошти місцевих бюджетів	8,6	6,8	5,9	12,4	26,8
Власні кошти підприємств та організацій	171,2	165,8	154,6	169,3	248,8
Кредити банків та інші запозичення	39,7	34,7	21,7	20,7	27,1
Кошти іноземних інвесторів	4,9	4,3	5,6	8,2	9,8
Кошти населення на будівництво житла	22,6	24,1	22,1	31,9	29,9
Інші джерела фінансування	10,0	8,0	6,7	6,9	7,4

Джерело: розроблено автором на основі [45].

Аналізуючи структуру капітальних інвестицій за джерелами формування, можна зробити висновок, що протягом 2011-2016 рр. основним їх джерелом були фінансові ресурси вітчизняного походження, а саме власні кошти підприємств та організацій. Хоч іноземні інвестиції у сільськогосподарські підприємства становлять значно меншу суму, ніж вітчизняні, сукупно вони є значущими. За підрахунками експертів наша економіка щороку потребує близько 40 млрд дол. США іноземних інвестицій. За рахунок коштів населення на будівництво в країні акумулюється в середньому за аналізований період 10% інвестиційних ресурсів. Кредити банків та інші позики складають в середньому 8%. Менше всього освоєно інвестицій за рахунок бюджетних коштів, частка від загального обсягу яких у середньому сягає 2,5% (кошти державного бюджету) та 3,4% (кошти місцевих бюджетів). Проблема інвестиційного забезпечення розвитку галузі є найбільш гострою у малих і середніх сільськогосподарських підприємствах, а також у особистих селянських господарствах. Низький рівень прибутковості капіталу стримує їх інвестиційну діяльність. Високі трансакційні витрати і монополізм посередників на ринках сільськогосподарської продукції та інвестиційних ресурсів не дозволяють формувати достатні власні джерела для розвитку матеріально-

технічної бази сільського господарства й забезпечувати її розширене відтворення [46, с. 78].

Таблиця 2.4.

Питома вага обсягів капітальних інвестицій у сільське господарство у структурі загального обсягу капітальних інвестицій

Показники	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяг капітальних інвестицій, млрд. грн.	273,3	249,9	219,4	273,1	359,2	309,09
Обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство, млрд. грн	18,9	18,6	18,8	27,9	56,1	57,8
Питома вага обсягів капітальних інвестицій у сільське господарство у структурі загального обсягу капітальних інвестицій, %	6,7	6,8	7,3	10,7	15,6	18,7

Джерело: розроблено автором на основі [45].

Загалом на основі даних Державного комітету статистики України можна сказати, що загальна частка інвестицій в сільське господарство у 2017 році становить 18,7 % у структурі загальних капітальних інвестицій до економіки країни. Протягом аналізованого періоду спостерігаємо тенденцію до росту обсягів інвестицій в аграрний сектор [47]. За останні 5 років, починаючи з 2012 року капітальні інвестиції в сільське господарство зросли на 38,9 млрд. грн.

Загальний обсяг капітальних інвестицій в українське сільське господарство за 2017 рік становить близько 57,8 мільярда гривень. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій (близько 72% від загального обсягу). Хоча частина іноземних вкладень є невеликою, є досить значимою.

Сезонність сільськогосподарського виробництва спонукає підприємства АПК, крім власних коштів, використовувати в незначному обсязі позичковий і залучений капітал, у т. ч. банківські кредити. Нині частка кредитного портфеля за кредитами, що надані сільськогосподарським підприємствам комерційними банками, становить лише 7 % [48].

Одним із надійних кредиторів українських аграріїв, який здійснює фінансування українського аграрного сектору на доступних для нього умовах, є

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), який став найбільшим інвестором вітчизняного аграрного сектору за останні роки та вклав у його розвиток більше 250 млн. євро. Ці кошти були інвестовані в 36 державних та приватних проектів. За весь період співпраці з українськими позичальниками ЄБРР було профінансовано 344 проекти на суму більше 10,5 млрд. євро. Це дає надію на подальшу розбудову партнерських відносин ЄБРР з малими та середніми вітчизняними аграрними підприємствами [50].

Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) в 2015 році залучив майже 180 млн. євро в нові проекти з такими компаніями, як «Нібулон», «Кернел», «МХП». В 2016 р. уряд України та Європейський інвестиційний банк підписали угоду, що дозволяє залучити в агросектор кредити в розмірі 400 млн. євро терміном на 12 років з 4-річним пільговим періодом. Ці кошти призначені для малих і середніх підприємств в напрямках зернових і олійних культур та рибного господарства

В умовах подолання технологічного відставання аграрного сектора економіки України важливим фактором активізації його розвитку іноземні інвестиції. Іноземне інвестування в економіку країни можливе двома основними шляхами – пряме та непряме інвестування. Пряме інвестування – це безпосереднє вкладення коштів інвестором в об'єкти інвестування. Непряме інвестування – це вкладення за допомогою фінансових або інших посередників.

Розглянемо прямі іноземні інвестиції, адже вони є основною формою експорту приватного капіталу, що забезпечує встановлення ефективного контролю і надає право безпосередньої участі у розпорядженні/управлінні закордонною компанією (мова йде не тільки про купівлю цінних паперів – акцій, сертифікатів тощо). Визнаючи ту чи іншу особу іноземним інвестором, держава тим самим визнає його право на пільги та гарантії, що містяться у положеннях Закону «Про режим іноземного інвестування». Згідно з цим законом під іноземними інвестиціями розуміють усі «цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України задля отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту» [49].

Сьогодні близько 90% іноземних інвестицій в розвиток сільського господарства надходять з країн Європи.

Якщо розглядати період, починаючи з 2002 р., коли інвестиції у сільське господарство становили вже певну значущу цифру у 87 млн. дол. США (1,8% від загального обсягу інвестицій), зацікавлення агросектором зростало до кризи 2009 р. Збільшувались як обсяги інвестицій, так і їхня частка і в 2009 році обсяги іноземних інвестицій в сільське господарство досягнули пікового значення, що становило 810 млн. дол. США. Водночас показники 2010–2017 років так і не змогли перевищити навіть докризовий рівень 2009 року. У 2010 році бачимо значний спад обсягів іноземних інвестицій. Основними причинами низького рівня іноземних інвестицій в аграрний сектор є недосконала законодавча база, відсутність макроекономічної стабільності, високі ризики та невизначеність ринкового середовища, надмірний податковий тиск, відсутність повноцінного ринку землі та інші чинники, які ускладнюють процес формування інвестиційно привабливого середовища в країні. За таких умов інвестиційні проекти в Україні вважаються привабливими за забезпечення річної дохідності інвестицій понад 35–40% [52].

Динаміку обсягів прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал агросектору України станом на 1 січня відповідного року наведено на рис. 2.4.

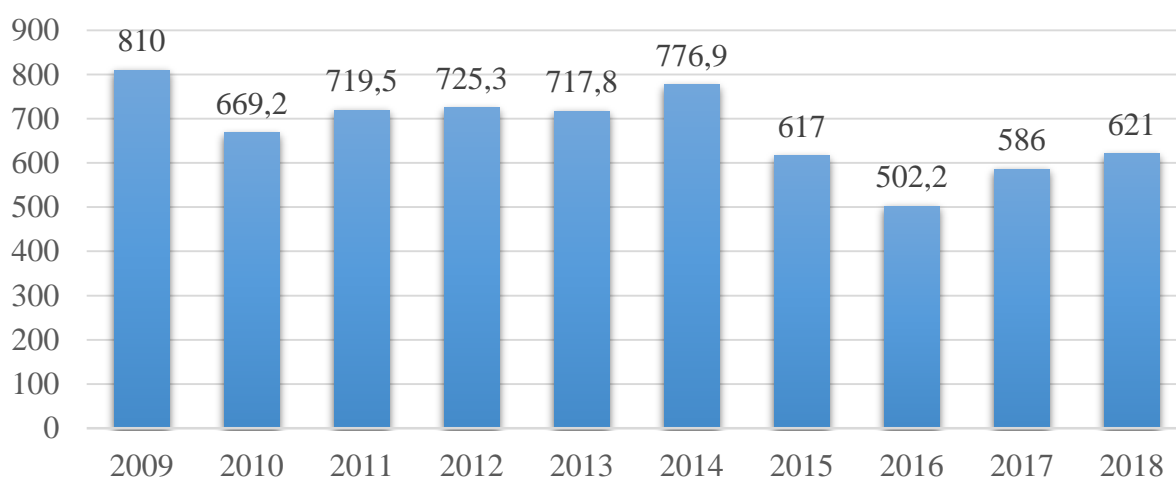

Рис. 2.4. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій у акціонерний капітал агросектору України, млн. дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя)

Джерело: розроблено автором на основі [51]

На рисунку 2.4 представлено дані щодо прямих іноземних інвестицій за секцією А відповідно до КВЕДу (Класифікація видів економічної діяльності) «Сільське, лісове та рибне господарство». 2014 і 2015 рр. стали періодами рекордних збитків для інвесторів, оскільки було фактично знівельовано той потенціал, який закладався в 2005-2008 рр. і який ще нині (попри падіння на світових сировинних ринках) дає змогу отримувати доходи від експорту сільгосппродукції.

Станом на початок 2016 р. рівень іноземних інвестицій був нижчий, ніж у 2007 р. Станом на 1 січня 2017 р. ситуація на перший погляд вирівнялась, проте це не зовсім так кошти не надходили. Частка інвестицій у сільське господарство становила 1,6% від загальних, або 582879,1 тис. дол. США. На рослинництво припадає 55% обсягів інвестицій у сільське господарство, на тваринництво – 30%.

Збільшення попиту на українську сільськогосподарську продукцію обумовлює інтерес місцевих аграріїв до подальшого розвитку свого бізнесу. Як наслідок, помітне зростання капітальних інвестицій в цю сферу економіки протягом останніх кількох років.

Частка прямих іноземних інвестицій, спрямованих у сільське господарство України, протягом останніх років коливається в межах 1,2–1,6 %. За досліджуваний період простежується падіння обсягу іноземних інвестицій на 30,4 % у 2017 р. порівняно з 2010 р.

Найбільшим у світі інвестором коштів в українську економіку є «дуже потужна» середземноморська країна – Кіпр. Він також веде перед за обсягом інвестицій у агросектор, на нього припадає 30% інвестицій у галузь, та лише 1,9% із них було спрямовано у сільське господарство.

Друге місце станом на 1 січня 2017 року за обсягом інвестицій у сільське господарство України з часткою у 15,2% посіли Британські Віргінські Острови. В минулому році їх частка становила 2,8%. Обсяг прямих іноземних інвестицій в український агросектор окремих країн станом на 1 січня 2017 року наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

**Обсяг прямих іноземних інвестицій окремих країн у агросектор станом на
1 січня 2017 року**

	Загальний обсяг інвестицій, млн. дол. США	У тому числі у сільське господарство, млн. дол. США	Частка інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі, %
Кіпр	9 690,1	178,2	1,9
Віргінські Острови	1682,6	88,9	5,3
Німеччина	1 584,6	58,3	3,6
Велика Британія	5844,7	50,8	0,9
Данія	137,6	46,4	33,7
Польща	764,4	30,5	4
Франція	1 294,5	21,3	1,6
США	574,4	17,4	3
Нідерланди	5 948,4	16,2	0,3
Швеція	322,1	13,3	4,1
Словаччина	71,1	11,5	1,6

Джерело: розроблено автором на основі [51].

Вагомими інвесторами є також Німеччина, Велика Британія і Данія. Причому третина данських інвестицій спрямована у агросектор, переважно у тваринництво (\$41 млн, або 88% інвестицій), і має тенденцію до збільшення. Нині майже чверть інвестицій у тваринництві має данське походження (половина припадає на Кіпр). Натомість «Вирощування однорічних і дворічних культур», тобто експортно орієнтованої продукції, є найцікавішим для іноземних інвесторів. Обсяг прямих іноземних інвестицій в український агросектор країн, чий внесок найзначніший за найвагомішими (за надходженнями інвестицій) секціями КВЕДу станом на 1 січня 2017 р., наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

**Обсяг прямих іноземних інвестицій окремих країн в агросектор за
секціями КВЕДу станом на 1 січня 2017 року, тис. \$**

	Сільське, лісове та рибне господарство	Вирощування однорічних і дворічних культур	Тваринництво
Кіпр	178163,9	72019,3	89276,4
Віргінські Острови	88881,1	88162,2	–
Німеччина	58298,6	27858,6	672,8
Велика Британія	50774,8	23465,2	322,4

Продовження табл. 2.6.

Данія	46411,6	5436	40916,4
Польща	30491,5	–	28085,5
Франція	21267,2	6637,4	7,8
США	17442	16605,2	4444,2
Нідерланди	16204,1	15375,7	563
Швеція	13339,4	13339,6	–
Словаччина	11484,4	3324,6	73,7
Усього	585927,4	306498,3	178131,9

Джерело: розроблено автором за даними [51]

Отже, аграрний сектор України має досить привабливі передумови для залучення значних обсягів інвестицій. Проте багато потенційних іноземних інвесторів утримуються від вкладання коштів. Це зумовлено високими ризиками, які пов'язані з економічною і політичною ситуацією в країні, інфляцією, низькою інвестиційною привабливістю аграрних підприємств, недосконалістю нормативно-правової бази. Одним з ключових шляхів, який допоможе збільшити інвестиційну привабливість аграрного сектору, є зняття мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення. Створення вільного ринку землі в Україні зможе значно стимулювати економічний ріст і привести до значного економічного ефекту.

2.2. Аналіз сучасного стану інвестиційного забезпечення ПАТ «МХП»

Оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання – досить складне завдання, яке потребує комплексного проблемно-орієнтованого підходу щодо його вирішення, який повинен базуватися як на аналізі поточного фінансового стану підприємства, так і на виявленні перспектив його розвитку.

Об'єктом дослідження виступає ПАТ «Миронівський хлібпродукт» (МХП) – одна з провідних агропромислових компаній України, яка спеціалізується на виробництві курятини (№1 продукції птахівництва в Україні) і вирощуванні зернових. Компанія контролює близько 50% українського ринку промислового виробництва курятини, а її торговельна марка «Наша Ряба» є лідером у галузі продуктів харчування.

Основними стратегіями МХП є:

- 1) контроль за витратами виробництва;
- 2) будівництво сучасних підприємств;
- 3) збільшення земельного банку;
- 4) збільшення частки присутності на ринку;
- 5) просування торгових марок;
- 6) розширення системи збуту;

Основним документом, що регулює діяльність підприємства, є Статут. Згідно Статуту метою діяльності агрохолдингу є здійснення підприємницької діяльності для товариства одержання прибутку в інтересах акціонерів, максимізації добробуту акціонерів у вигляді зростання ринкової вартості акцій, отримання акціонерами дивідендів.

Статном на 18 червня 2015 року статутний капітал, включаючи випущений акціонерний капітал, становить 318 500 000 євро та представлений 159 250 000 акціями номіналом 2 (два) євро кожна.

Для підтримки відносин з поточними інвесторами та пошуку потенційних ПАТ «МХП» пропонує цілий ряд веб-ресурсів [53] для інвесторів, включаючи інформацію про акції, фінансові звіти, фінансовий календар, аналітичні огляди тощо.

Розглянемо розвиток інвестиційного забезпечення ПАТ «МХП» :

1998 р. – Юрій Косюк заснував АТЗТ «Миронівський хлібопродукт». Компанія здобула контрольний пакет акцій у ВАТ «Миронівський завод з виготовлення круп і комбікормів» і стає одним з провідних зерноторгових підприємств України.

2003 р. – у грудні МХП став першою українською компанією, що отримала кредит від Міжнародної фінансової корпорації (IFC). Кошти спрямовані на збільшення та модернізацію виробничих потужностей. Реалізуючи стратегію диверсифікації, у період між 2003 і 2006 роками МХП ініціювало низку нових напрямків діяльності:

2006 р. – 30 травня, згідно із законодавством Люксембургу, створюється холдингова компанія МНР. S.A. У січні закінчується будівництво першого в Україні заводу з виробництва м'ясних напівфабрикатів – Миронівського м'ясопереробного заводу «Легко» (ТМ «Легко!»). До складу компанії з цього року також увійшли такі підприємства, як Науково–виробнича фірма «Урожай» (рослинництво) та «Дружба народів» (рослинництво та птахівництво). Цього ж року МХП завершив випуск єврооблігацій на суму 250 млн. дол. США.

30 листопада 2006 року МНР S.A. завершила розміщення високодохідних облігацій на суму 250 млн. дол. на Лондонській фондовій біржі. Виплата по облігаціях мала відбутися 30 листопада 2011 року. Відсотки по облігаціях нараховувалися за ставкою, що дорівнювала 10,25% річних. Відсотки по облігаціях виплачувались один раз в півріччя 30 травня та 30 листопада, починаючи з 30 травня 2007 року власникам облігацій, запис яких безпосередньо передує 15 травня і 15 листопада.

2008 р. – МХП провів первинне публічне розміщення акцій (у формі глобальних депозитарних розписок) на Лондонській фондовій біржі. Таким чином, «Миронівський хлібопродукт» став першою українською аграрною компанією, що провела лістинг на основному майданчику Лондонської фондової біржі. Група отримала контроль над 80% акцій заводу «Український бекон», що виробляє м'ясні вироби. Розширилася продуктова лінійка МХП за рахунок таких брендів м'ясоковбасних виробів, як «Башинский» та «Європродукт». З цього періоду компанія повністю забезпечує свої потреби в кукурудзі, що використовується при виробництві комбікормів.

Акціонерний капітал компанії МНР S.A. станом на 9 травня 2008 р. складався з 110 770 000 акцій, номінальною вартістю два євро кожна.

У травні 2008 р. компанія МНР S.A. здійснила первинну публічну пропозицію (IPO).

16 травня 2009 р. – частка акцій у вільному обігу (free float) компанії МНР S.A. складала 22,32% випущеного акціонерного капіталу Компанії. Глобальні

депозитарні розписки (ГДР) котуються на Лондонській фондовій біржі (LSE) під кодом МНРС. Кожна ГДР представляє одну звичайну акцію [54].

9 квітня 2010 року МНР S.A. завершила розміщення Єврооблігацій на суму \$330 млн. дол. США, виплата по яким почалася в 2015 році. На додаток до нових облігацій Компанія здійснила рефінансування 97% Єврооблігацій (\$250 млн. дол.), виплачених у 2011 році. Розмір відсоткової ставки купона становив 10,25% на рік. Відсотки по облігаціях виплачувались один раз на півріччя 29 квітня та 29 жовтня, починаючи з 29 жовтня 2010 року.

У грудні 2010 року продаючий акціонер, компанія з обмеженою відповідальністю, яка діє відповідно до законодавства Кіпру, та знаходиться в бенефіціарній власності Юрія Косюка, успішно завершила пропозицію щодо близько 10% звичайних акцій у формі глобальних депозитарних розписок («ГДР»). Одна ГДР представляє інтерес однієї акції («Пропозиція»). Після завершення угоди пакет акцій Продаючого Акціонера зменшиться до 69,6 млн. звичайних акцій, що складає близько 65% акціонерного капіталу Компанії, за умови, що опціон на перепідписку буде реалізований в повному обсязі.

2010 р. – почалося будівництво Вінницької птахофабрики (м.Ладижин). Планова сумарна потужність підприємства – 440 тис. тонн курятини на рік. Після введення в експлуатацію всіх виробничих ліній у 2016 році – це підприємство стало найбільшим в Європі та одним з найбільших у світі. Рефінансовано 250 млн. дол. США еврооблігацій і отримано 330 млн. дол. США. до 2015 року.

2011 р. – МХП почав розробку пілотного проекту «Біогаз» – це будівництво біогазової станції, яка працюватиме на курячому посліді на потужностях птахофабрики «Оріль-Лідер» (Дніпропетровська обл.). Об'єм інвестицій – близько \$15 млн. дол. США на одну установку.

У грудні 2012 року перший ферментатор був уведений в експлуатацію в тестовому режимі. 4 грудня влада ЄС проголосувала за включення України до списку країн, які мають право експорту продуктів птахівництва до країн Європейського Союзу. Відповідно до Регламенту ЄС № 88/2013, з 31 січня 2013 року Україна отримала право на експорт продуктів птахівництва в країни ЄС.

2012 р. – було розпочато будівництво і введено в експлуатацію першої черги Вінницького комплексу.

Виручка за 2011 – 2012 роки суттєво зросла – на 30%, до 1,229 млрд. дол. США (2010 р.: 994 млн. дол. США), що чітко продемонструвало, як бізнес-модель та інтенсивні інвестиції дозволяють отримати вигоду від більших обсягів і вищих цін на курятину та інші продукти м'ясопереробки, високі результати в галузі вирощування зернових (як рівень дохідності, так і обсяги врожаю). Показник EBITDA також суттєво зріс – до 401 млн. дол. США, збільшившись на 23% у порівнянні з 325 млн. дол. США за 2010 р. – завдяки динамічності сегменту вирощування зернових і збільшенню цін на курятину

2013 р. – МХП випустив єврооблігації на суму 750 млн. дол. США. терміном до 2020 р. та пропонує до обміну облігації, термін яких спливає у 2015 р. МХП вперше виплачує квартальні дивіденди акціонерам компанії у розмірі 1,12 дол. США на 1 акцію, що еквівалентно 120 млн. дол. США.

З 2 лютого 2015 року акції Компанії також розміщені на Українській фондовій біржі [55].

В квітні 2017 року МНР S.A. завершила розміщення Єврооблігацій на суму 500 млн. грн, виплата по яким почнеться в 2024 році. Розмір відсоткової ставки купона становить 7,75% на рік. Відсотки повинні виплачуватись 10 травня та 10 листопада щорічно, починаючи з 10 листопада 2017 року.

Для детальної оцінки і аналізу інвестиційної привабливості даного підприємства необхідно дослідити рівень рентабельності підприємства та рівень його фінансової стійкості.

Платоспроможність підприємства можна оцінювати за допомогою відносних та абсолютних показників.

В таблиці 2.7 наведені необхідні дані для визначення платоспроможності МХП.

Таблиця 2.7.

**Вихідні дані для визначення платоспроможності МХП впродовж
2014-2016 рр. (тис. грн.)**

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Поточні активи	8010857	8546747	13140038
Поточні зобов'язання	3974939	2540347	17672167
Грошові кошти	756096	1179372	559384
Виробничі запаси	1829954	3262009	4544676
Незавершене виробництво	352738	0	0
Готова продукція	1327858	0	0
Основні засоби	8026352	10264180	19132749
Дебіторська заборгованість	2470936	2390538	6535223
Кредиторська заборгованість	1858293	303734	17672167
Короткострокові кредити	2116646	2236613	0
Власні кошти	8820683	9074092	3011585
Активи	19815308	21343589	33411357
Довгострокові кредити	1594466	1537030	2401584

Джерело: Розроблено автором на основі [46]

В табл. 2.7. розраховано основні показники платоспроможності МХП протягом досліджуваного періоду. Як видно із нище наведених розрахунків, ситуація в 2016 р. на підприємстві значно погіршилася порівняно із 2015 р. Чистий оборотний капітал, що показує здатність суб'єкта господарювання погашати свої поточні зобов'язання, зменшився на 175%. Значно швидко почали погіршуватися й інші показники аналізу платоспроможності.

Щодо загальної ліквідності підприємства, то у 2015 р. коефіцієнт ліквідності балансу відповідає нормі, проте у 2016 р. – зменшується на 84%.

Протягом 2014-2015 рр. коефіцієнт поточної ліквідності, який показує забезпеченість підприємства оборотними активами, знаходиться в межах норми (2014 р.) або ж перевищує її (2015 р.), що говорить про незначну затримку оборотних активів на складі. Це стосується також таких показників як коефіцієнт абсолютної та швидкої ліквідності

Таблиця 2.8.

Аналіз показників ліквідності МХП протягом 2014–2016 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2015 із 2014	2016 із 2015	2015 із 2014	2016 із 2015
К поточної ліквідності	2,015	3,364	0,744	1,349	-2,621	66,940	-77,90
К абсолютної ліквідності	0,190	0,464	0,032	0,274	-0,433	144,068	-93,18
К швидкої ліквідності	1,555	2,080	0,486	0,525	-1,594	33,785	-76,62
Частка поточних активів	0,404	0,400	0,393	-0,004	-0,007	-0,950	-1,79
Коефіцієнт ліквідності балансу	0,748	1,781	0,282	1,032	-1,498	137,951	-84,15

Джерело: розроблено автором на основі [46]

Для проведення аналізу ліквідності балансу на підприємстві також статті активів групують за ступенем ліквідності – від найбільш ліквідних до найменш. Баланс вважається абсолютно ліквідним згідно формули 2.1, якщо:

$$A1 > П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 < П4 \quad (2.1),$$

де A1, A2, A3, A4 – групи активів (відповідно найбільш ліквідні активи; активи, що швидко реалізуються; активи, що повільно реалізуються; активи, що важко реалізуються);

П1, П2, П3, П4 – групи пасивів (відповідно найбільш короткострокові зобов'язання; короткострокові пасиви; довгострокові пасиви; постійні пасиви).

В табл. 2.9 представлено співвідношення структурних частин балансу (червона комірка говорить про не виконуваність умови вище зазначеного)

Таблиця 2.9.

Співвідношення структурних частин балансу ПАТ МХП протягом 2014 –2016 рр.

Структурні частини балансу	2014 р.	2015 р.	2016 р.
A1–П1	-1102197	875638	-17112783
A2–П2	354290	153925	6535223
A3–П3	235488	871471	2143092
A4–П4	-794331	1190088	16731165

Джерело: розроблено автором на основі [46]

Отже, можна зробити висновки, що на підприємстві не виконуються усі умови ліквідності балансу протягом досліджуваного періоду, що говорить про

нездатність підприємства швидкими темпами погашати свої зобов'язання перед контрагентами.

Фінансова стійкість підприємства – це відображення постійного перевищення доходів над витратами, достатнє забезпечення власними коштами, яке допомагає вільному маневруванню грошових коштів на підприємстві і в результаті їх ефективного використання сприяє успішному здійсненні виробництва продукції та її реалізації. В табл. 2.10 наведені вихідні дані для розрахунку фінансової стійкості МХП.

Таблиця 2.10.

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стійкості МХП протягом 2014–2016 рр. (тис. грн.)

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Позикові кошти	3711112	3773643	2401584
Балансова вартість	19815308	21343589	33411357
Власний оборотний капітал	794331	-1190088	-16121164
Чистий прибуток	2369528	1198255	-12417227
Поточні активи	8010857	8546747	13140038
Власний капітал	8820683	9074092	3011585

Джерело: розроблено автором на основі [46]

В таблиці 2.11 розраховано основні показники фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.11.

Аналіз показників фінансової стійкості МХП протягом 2014–2016 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2014 із 2013	2015 із 2014	2014 із 2013	2015 із 2014
Коефіцієнт співвідношення	0,421	0,416	0,797	-0,050	0,382	-1,155	91,754
Коефіцієнт автономії	0,445	0,425	0,090	-0,020	-0,335	-4,493	-78,799
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,090	–	–	–	–	–	–
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів	0,269	0,132	–	-0,137	–	-50,843	–
Коефіцієнт забезпечення власним капіталом	0,099	–	–	–	–	–	–

Джерело: розроблено автором на основі [46]

Оскільки у 2016 р. МХП мало збиток, а також від'ємні значення показника власного оборотного капіталу, то можна говорити про цілком нестійкий фінансовий стан підприємства в цьому досліджуваному періоді.

У 2015 р. такі показники як коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, а також коефіцієнт забезпечення власним капіталом, що характеризує наявність у підприємства власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стійкості, відповідають нормі. Це дає можливість зробити висновки, що у 2014 р. ПАТ МХП мало цілком стійкий фінансовий стан, проте у 2016 р. ці показники почали помірно погіршуватися, зокрема коефіцієнт автономії, який характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства, зменшився на 4%.

Ділова активність підприємства виявляється в динаміці його розвитку, досягненні ним цілей, які відображають натуральні та вартісні показники, в ефективному використанні економічного потенціалу тощо. Рівні ділової активності конкретної організації відображають етапи її життєдіяльності – зародження, розвиток, підйом, спад, криза, депресія, – показують ступінь адаптації до мінливих ринкових умов, якість управління тощо. В таблиці 2.12 наведені вихідні дані підприємства, які необхідні для розрахунку його ділової активності.

Таблиця 2.12.

Вихідні дані для розрахунку ділової активності МХП (тис. грн.)

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чиста виручка	11381573	11826711	14636689
Середньорічні активи	17645080	20579449	27377473
Поточні активи	8010857	8546747	13140038
Середньорічна дебіторська заборгованість	2139003	2426115	4534880,5
Середньорічна кредиторська заборгованість	1645626	1210190	9954390
Собівартість	8006559	9339398	9769262
Середньорічні ОЗ	8148730	8930673,5	14698464,5
Чистий прибуток	2369528	1198255	-12417227
Середньорічні виробничі запаси	1496185	3390994	3903342,5
Середньорічний власний капітал	7973299	9016258,5	38426313
Активи	19815308	21343589	33411357
Прибуток	2478385	1265685	-5322906
Виручка від реалізації	13657888	11826711	14636689

Джерело: розроблено автором на основі [46]

В таблиці 2.9 уже безпосередньо розраховані показники ділової активності МХП протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.13.

Аналіз ділової активності МХП протягом 2014–2016 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2015 із 2014	2016 із 2015	2015 із 2014	2016 із 2013
Коефіцієнт оборотності активів	0,645	0,575	0,535	-0,070	-0,040	-10,905	-6,971
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,421	1,384	1,114	-0,037	-0,270	-2,604	-19,502
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,916	9,773	1,470	2,856	-8,302	41,299	-84,954
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	5,351	2,754	2,503	-2,597	-0,251	-48,533	-9,127
Коефіцієнт оборотності ОЗ	1,397	1,324	0,996	-0,072	-0,328	-5,187	-24,805
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,297	0,133	–	-0,164	–	-55,280	–
Коефіцієнт рентабельності активів	0,125	0,059	–	-0,066	–	-52,588	–
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,259	0,135	–	-0,124	–	-47,815	–
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,208	0,101	–	-0,107	–	-51,334	–
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,181	0,107	–	-0,074	–	-41,024	–
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,310	0,136	–	-0,174	–	-56,219	–
Період окупності дебіторської заборгованості	66,905	73,029	110,299	6,124	37,270	9,154	51,034
Період окупності кредиторської заборгованості	52,774	37,349	248,236	-15,425	210,887	-29,228	564,634

Джерело: розроблено автором на основі [46]

Коефіцієнт оборотності активів відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувся

певний цикл виробництва та обігу, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів. На МХП даний показник є досить низьким, що говорить про недостатнє використання основних засобів протягом досліджуваного періоду. Слід зауважити, що з кожним роком даний показник зменшується.

Аналіз коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, що оборотні активи протягом 2014-2016 рр. на МХП обертаються лише один раз.

Слід зауважити, що у 2015 р. підприємство є нерентабельним, оскільки має значні збитки. Це, насамперед, пояснюється складною економічною та політичною ситуацією в країні.

Основною тенденцією щодо оцінки показників ділової активності протягом 2014-2016 рр. є їх погіршення, скажімо коефіцієнт рентабельності діяльності зменшується на 51%, коефіцієнт рентабельності продажу – на 41%.

Незважаючи на деякі складнощі, які переживає підприємство в умовах нестабільної ситуації в країні, внаслідок загального збільшення обсягів виробництва м'яса птиці в кінці 2016 року до 601 240 тонн (2015 р.: 566 600 тонн) виручка зросла на 7% в порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Через значне знецінення національної валюти внутрішній попит на м'ясо птиці посилюється внаслідок зменшення споживання дорожчих видів м'яса (свинина та яловичина) на противагу більш доступних. Внутрішні продажі МХП протягом третього кварталу та дев'яти місяців 2016 року зросли приблизно на 15% та 4%, відповідно, порівняно з минулорічними показниками.

Середня ціна на курятину (середньозважена внутрішня і експортна) в кінці 2016 року збільшилася порівняно з аналогічним періодом минулого року, зросла на 10% – до 30,54 грн. за 1 кг (без урахування ПДВ) – за рахунок значної частки експорту та знецінення місцевої валюти протягом року.

Протягом 2016 року обсяг продажів соняшникової олії склав 342 240 тонн, що на 19% більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. У 2015 р. обсяг продажів склав 217 710 тонн олії, що на 26% більше в порівнянні з 2014

роком. Обсяг продажів олії зріс в основному за рахунок збільшення обсягів продажів соняшникової макухи третім особам і збільшення відсотка віджиму олії.

У жовтні 2015 року МХП ввів в експлуатацію олієекстракційний завод (входить до складу «Катеринопільського елеватора»). Виробничі потужності заводу складають 1 000 тонн сої за день. Протягом періоду тестової експлуатації (з початку жовтня) потужності заводу введені в роботу на 50%.

Обсяги виробництва продуктів м'ясопереробки в 2016 р. зросли майже на 30% і склали 38 780 порівняно з 29845 тонн протягом 2015 року [47].

Станом на 30 червня 2016 року та 31 грудня 2015 року нараховані відсотки за банківськими позиками становили 9 608 тисяч доларів США та 8 203 тисячі доларів США, відповідно.

Група отримує позики у різних банках у вигляді строкових кредитів, кредитних ліній та овердрафтів. Умови погашення основних сум банківських позик варіюються від щомісячного погашення до погашення на кінцеву дату у залежності від угоди, укладеної із кожним банком. Відсотки за позиками, отриманими від українських банків, підлягають погашенню на щомісячній або щоквартальній основі. Відсотки за позиками, отриманими в іноземних банках, підлягають погашенню раз на півроку. В табл.2.10 наведено стан курсу валют протягом звітних періодів.

Станом на 30 червня 2016 року та 31 грудня 2015 року усі банківські позики та кредитні лінії Групи мали плаваючі відсоткові ставки. Банківські позики та кредитні лінії, які залишались непогашеними станом на 30 червня 2016 року та 31 грудня 2015 року.

Дострокове погашення облігацій до погашення у 2015 році зі ставкою 10,25% за рахунок облігацій до погашення у 2020 році зі ставкою 8,25%, які були розміщені у тих самих власників, призвело до зміни чистої теперішньої вартості майбутніх потоків грошових коштів менш ніж на 10% і, відповідно, було обліковане як обмін, а всі пов'язані витрати, включно із платою за згоду, були капіталізовані і будуть амортизуватись протягом періоду до погашення облігацій до погашення у 2020 році зі ставкою 8,25% у сумі 28 293 тисячі доларів США.

Інші пов'язані витрати, включно із платою за згоду, у сумі 16 515 тисяч доларів США були віднесені на витрати того періоду, у якому вони були понесені.

Облігації разом і окремо гарантовані за старшинством такими підприємствами: МХП, «Дружба народів», «Дружба народів Нова», «Миронівський завод із виготовлення круп та комбікормів», «Оріль–Лідер», «Катеринопільський елеватор», «Птахофабрика Перемога Нова», «Зернопродукт», «Миронівська птахофабрика», «Старинська птахофабрика», «Агрофорт», НВФ «Урожай», «Вінницька птахофабрика», «Рафтан Холдинг Лімітед» та «Скайла Капітал Лімітед» [46].

Сьогодні птахівництво є однією з економічно привабливих та перспективних напрямів тваринництва. Світовий ринок продукції птахівництва характеризується зростаючою пропозицією і попитом на курятину. Ця продукція є доступною та корисною для споживачів, має сформований сегмент ринку. Відтак, бізнес у птахівництві зберігатиме й надалі свою привабливість для інвесторів, а продукція птахівництва – стабільний попит. Аналіз ринку птахівництва представлений на таблиці 2.14.

Таблиця 2.14.

Основні економічні показники, що характеризують ринок птахівництва України в 2016 році

Показник	Характеристика
Розмір ринку	Виробництво курятини склало 231 млн. дол. США. поголів
Темпи зростання ринку	Виробництво курятини скоротилось на 5,6% порівняно з минулим роком
Ступінь життєвого циклу	Зрілість
Кількість компаній у галузі	115 компаній
Переможці	Комплекс Агромарс, Володимир–Волинська ПФ, АПК Дніпровська, Агро–Овен, Птахокомплекс Губин, ПФ Варто
Ступінь вертикальної інтегрованості	Високий
Легкість виходу на ринок та виходу з нього	Значна складність входу на ринок та виходу
Технології/Інновації	Усі підприємства працюють за схожими технологіями, основні зміни відбуваються в обладнанні, приріст прибутку досягається за рахунок використання сучасного обладнання, автоматизації виробництва.
Характеристика продукції	Характеризуються необхідним рівнем якості, свіжості та сортності.

Продовження табл. 2.14.

Показник	Характеристика
Характер виробництва	Постійний, але існують періоди з меншим обсягом виробництва (реакція організму курки на температуру повітря та довжину світлої частини доби; вартість кормової бази; релігійні пости)
Рівень ціни	Середній діапазон ціни
Крива досвіду	Є важливим фактором
Економія на масштабах	Середня. Підприємства мають практично однакові виробничі витрати, але можлива економія за рахунок транспортування великої партії продукції одному покупцю.
Прибутковість галузі	Прибутковість висока, оскільки продукція має постійний попит

Джерело: розроблено автором на основі даних [51]

Незважаючи на позитивні тенденції ринку курятини, існують також стримуючі фактори його розвитку. Здебільшого це стосується зростання виробничих витрат. Навіть за сучасних технологій вирощування птиці важко досягти бажаного економічного ефекту. Так, у птахівництві витрати галузі залежать від витрат на корми. Ті, в свою чергу, від цін на зерно, білково-вітамінні та мінеральні добавки. У структурі витрат кормова складова займає до 70 %. До того ж, на сукупні витрати впливає зростання заробітної плати, подорожчання енергоресурсів, ветеринарних препаратів тощо.

Розвитку галузі сприяє ліберальна політика уряду Європейського Союзу, який 23 квітня 2014 року відкрив свій ринок для української курятини та яєць, ввівши у дію автономний преференційний торговий режим. Даний режим передбачає скорочення ставок митних зборів для поставок українських товарів, а також встановлення квот на такі поставки, що дозволяє вітчизняним експортерам збільшувати поставки на ринки ЄС. Європа дала Україні безмитну квоту 16 тис. тонн. При цьому можна ввезти без мита 20 тис. тонн цілої замороженої курки (яка нікому не потрібна). На все, що зверх цієї квоти, мито більше 1000 євро за тону.

Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України проводиться відповідна робота з нормативно-правового забезпечення діяльності у сфері виробництва якісних та безпечних харчових продуктів та вирішення практичних завдань, у тому числі, пов'язаних зі збільшенням експортного потенціалу нашої держави та диверсифікації ринків збуту продукції [57].

Дотримуючись вимог Європейського законодавства, Україна забезпечує належний контроль з метою включення своїх підприємств до загального списку країн, які на сьогодні мають право експортувати продукцію тваринного походження (субпродуктів) та продуктів їх переробки, не призначених для споживання людиною до ЄС згідно з двосторонніми діючими угодами. Станом на 01.12.2014 року Україна має право здійснювати експорт продукції до країн-членів ЄС з 211 українських підприємств. Дозвіл на експорт продукції птахівництва мають ПАТ «Миронівська птахофабрика», «Миронівський м'ясопереробний завод «Легко», ТОВ «Агромарс» і ТОВ «Птахофабрика Снятинська Нова».

Проведемо SWOT-аналіз позицій ПАТ «МХП» на зовнішніх ринках. Саме за допомогою цієї методики можна встановити взаємозв'язки між силою та слабкістю, які властиві підприємству, та зовнішніми загрозами і можливостями. Спершу виявимо сильні і слабкі сторони, а також загрози та можливості, після цього встановимо взаємозв'язки між ними, адже саме це може бути використано для розробки стратегії підприємства.

Таблиця 2.15.

Сильні та слабкі сторони сторони ПАТ «МХП» на зовнішніх ринках

Підсистеми внутрішнього середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
якості	Високоякісна продукція, виробництво згідно стандартів якості, ISO	Не прослідковуються
виробництва	Модернізація виробничого обладнання, постійне удосконалення технологічних процесів, використання нерезервуваних технологій	Середня рентабельність продукції
планування	Наявність системи планових документів	Часткове недотримання планових показників
соціального забезпечення	Повний соціальний пакет (включаючи пільги, оздоровчий- відпочинок, святкові заходи, тощо)	Не прослідковуються
фінансів	Прибутковість, фінансова стабільність	Незначна заборгованість, невеликі розміри кредитів
технічного забезпечення	Повне технічне забезпечення невиробничого Персоналу	Не прослідковуються
збуту	Ефективна збутова мережа	Відокремленість збутової мережі

Продовж. табл. 2.15.

Підсистеми внутрішнього середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
управління	Чітко побудована організаційна структура управління та система контролю діяльності підприємства; Постійний моніторинг ринку, розробка IT-продуктів	Не прослідковуються
маркетингу	Конкурентних стратегій постійне поєднання та поглиблення ефективності, постійне оновлення асортименту продукції	Не прослідковуються
персоналу	Висококваліфікований персонал, ефективна система мотивації	Поділ на неформальні групи, що заважає співпраці у формально побудованих колективах

Джерело: Розроблено автором на основі даних [58]

Але на конкурентне становище підприємства впливають не лише внутрішні фактори, а й зовнішні. Отже, виникає необхідність спеціального вивчення впливу відповідних зовнішніх факторів (табл 2.16).

Таблиця 2.16

Аналіз факторів макросередовища ПАТ «МХП» на зовнішніх ринках

Компоненти	Фактори, що впливають на підприємство	
	Позитивні	Негативні
Демографічні	–	Зниження народжуваності; Старіння населення; Міграція населення.
Соціальні	1. Працьовитість населення України; 2. Позитивне ставлення населення до вітчизняних товарів;	–
Технологічні	1. Прискорення науково-технічного прогресу; 2. Посилення уваги до впровадження незначних удосконалень уже існуючих товарів; 3. Жорсткість державного контролю за якістю і безпечністю товарів.	Високі ціни на засоби виробництва та установку новітнього обладнання.
Економічні	1. Зростання сільськогосподарського виробництва в середньому на 12%;	Кризовий стан економіки; Низький рівень платоспроможності підприємств-покупців; Високий рівень інфляції та безробіття; Зростання цін на енергоносії.

Продовження табл. 2.16.

Компоненти	– Фактори, що впливають на підприємство	
	Позитивні	– Негативні
Політичні й правові		– Не всі прийняті закони набули сили і виконуються; – Нестабільна політична ситуація і протиборство політичних сил.

Джерело: Розроблено автором на основі даних [58]

Зростання курсу долара та євро призводить до підвищення собівартості виробництва птахівничої продукції (більшість ветеринарних препаратів, ферментів, компонентів преміксних груп, племінної продукції тощо компанії імпортують). Також на ціноутворення впливає підвищення ціни на газ, пальне, комбікорми. У 2016 році вартість кукурудзи, основної складової раціону птиці, зросла на 150-200 грн/т. Пшениця теж подорожчала приблизно на 100-150 грн/т. Ціни на ці культури й далі ростуть, що пов'язано з девальвацією гривні. Тож найближчим часом собівартість виробництва продукції птахівників зросте, а підвищити відпускні ціни виробники не можуть через низьку купівельну спроможність населення. Вихід із цієї ситуації гравці ринку вбачають у поліпшенні технологій, які мають призвести до зменшення собівартості виробництва продукції та нарощування експорту.

Усупереч мало привабливому інвестиційному клімату підприємства за показниками рентабельності та , який відштовхує інвесторів нестабільністю законодавчої бази, корупцією, складною ситуацією на Сході країни, у птахівництво вкладають значні кошти, зокрема закордонні інвестори. За останні 10 років обсяги інвестицій у птахівництво перевищили 2,5 млрд дол. США, що сприяло реконструкції заводів з вирощування та обробки м'яса птиці та будівництву нових птахокомплексів [54].

Отже, галузь птахівництва має великі перспективи розвитку, характеризуються зростанням обсягів виробництва та прибутковості.

2.3. Оцінювання конкурентних переваг підприємства ПАТ «МХП» на ринку сільськогосподарської продукції

В останні роки МХП провадив свою діяльність в складних умовах, що склались в нашій країні. Однак реформи, які було проведено протягом останніх років, продовжують покращувати ситуацію, що веде Україну до значних покращень як в геополітичному, так і в макроекономічному плані, а також до постійного покращенню економіки.

На цьому фоні МХП став сильнішим, успішно справляється з керівництвом складними макроумовами та умовами на ринку і розширює регіони своєї присутності та асортимент продукції, щоб зробити діяльність компанії більш стійкою до зовнішніх факторів та збільшити інвестиційну привабливість підприємства на міжнародному ринку. МХП продовжує демонструвати високі показники та сильне зростання завдяки вертикально інтегрованій моделі бізнесу. Цьому також сприяє значний позитивний досвід роботи управлінської ланки як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках.

Організаційна структура відділу управління зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «МХП» визначається метою і завданням, які вона покликана вирішувати (максимізація прибутку на довгостроковий період за рахунок ефективної участі в міжнародному підприємстві). До компетенції відділу зовнішньоекономічної діяльності підприємства належать [53]:

- організація зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «МХП» за номенклатурою, встановленою і погодженою із керівництвом;
- вивчення ринку, участь у розробці товарної, науково–технічної, цінової, збутової стратегій;
- організація експорту та імпорту продукції, а також зовнішньоекономічних та інших операцій;
- визначення методів досягнення поставлених цілей та розробка тактики зовнішньоекономічної діяльності;

- вибір засобів для досягнення поставлених цілей на окремих етапах, напрямках зовнішньоекономічної діяльності;
- визначення оптимальних умов експорту продукції для одержання максимального прибутку в іноземній валюті;
- вивчення й аналіз досягнень закордонної науки і техніки, напрямів науково–технічного прогресу, патентних і ліцензійних матеріалів, досвіду експлуатації поставленої за межі України вітчизняної продукції й аналогічної продукції іноземного виробництва.

Для оцінки зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «МХП» доцільним є дослідження ключових показників зовнішньоторгівельного обігу підприємства, покупців продукції, її контрактної вартості.

Станом на 2016 рік ПАТ «МХП» займає частку ринку близько 60,6% з промислового виробництва курятини в Україні. На рис.2.5 представлено основних виробників курятини в Україні. Споживання м'яса в Україні в 2014 р. становило 52 кг, в 2015 р. даний показник скоротилося на 4% – до 50 кг. Крім цього, все більшим попитом користуються дешеві види м'яса та ковбасних виробів. Курятина наразі займає майже 50% у структурі споживання м'яса [63].

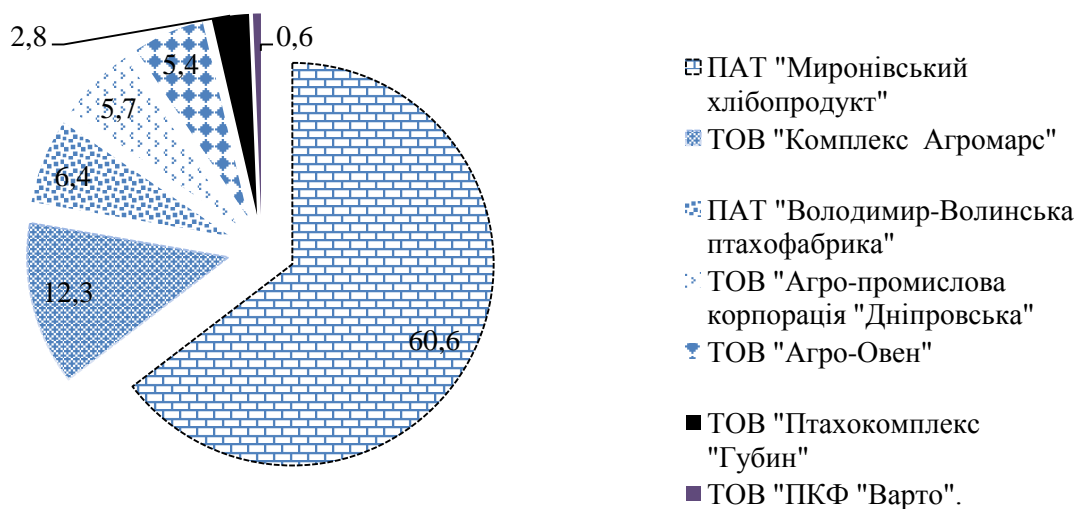

Рис. 2.5. Виробники курятини на ринку України станом на 2016 рік,
% ринку

Джерело: Розроблено автором на основі даних [51]

Експорт м'яса у 2015 році зріс на 19% і за попередніми оцінками річний показник у 2016 році складе 245,6 тис. т. Найбільшу частку у його структурі, а саме 73%, займає курятина. Проте в 2015 році стрімке зростання продемонстрував експорт свинини, що збільшився майже у 4 рази [53]

За січень-серпень 2015 року основними країнами-експортерами м'яса птиці з України є Ірак (26%), Нідерланди (15%) та Німеччина (7%) [60].

У першому півріччі 2016 року середня ціна на курятину складала 29,4 грн, що на 11% більше, ніж в першому півріччі 2015 року. Підвищення цін, порівняно з аналогічним періодом минулого року, в основному обумовлене ростом цін на внутрішньому ринку

Продукція «Миронівського хлібопродукту» відома під кількома брендами. Найвідоміші серед них: «Наша Ряба» (охолоджена курятина); «Легко!» (заморожені напівфабрикати); «Дружба Народів», «Бацинський», «Європродукт» (ковбасні вироби та копченості), «Сертифікований Ангус» (елітна охолоджена яловичина); «Фуа Гра» (охолоджена і заморожена гусятина та фуа-гра [47].

Для підтримки продажів на внутрішньому ринку ПАТ «МХП» контролює дистрибуторську мережу, яка складається з 15 дистрибуційних центрів у великих містах України. ПАТ «МХП» використовує власні вантажівки для доставки своєї продукції, що знижує загальні транспортні витрати і час доставки. Компанія самостійно контролює доставку продукції в торгові точки. З фабрики продукція розподіляється по 14 логістичним центрам, після чого потрапляє під франчайзингові точки, яких у компанії більше 2600. Схему реалізації та збуту продукції представлено на рис.2.6.

Рис. 2.6. Форми збуту ПАТ «Миронівський хлібопродукт»

Джерело: Розроблено автором на основі даних [46]

Основні напрямки реалізації продукції (близько 61%) – це франчайзингова мережа, супермаркети та інші канали збуту. Близько 34% виробленої продукції ПАТ «МХП» де на експорт, 5% – це м'ясопереробні підприємства групи ПАТ «МХП»

З початку 2016 року МХП впроваджує свою нову стратегію контролю над обсягами експорту, шляхом створення офісів продажів на первинних експортних ринках. Офіси продажів спрямовані на будівництво локальних розподільних мереж, які закладуть основу для стабільного збільшення експорту.

Географія експорту – близько 60 країн. В Грузію і Молдову здійснювалися і продовжують здійснюватися регулярні поставки готової продукції ТМ «Легко!» виробництва Миронівського м'ясопереробного заводу «ЛЕГКО», ведеться робота з виведення даної продукції на ринки країн Митного Союзу. Експорт гусячої печінки «фуа-гра» здійснюється в Естонію, Угорщину, Францію. Готова продукція з м'яса птиці ТМ Qualiko і небрендовані напівфабрикати експортуються в ряд країн ЄС (Нідерланди, Німеччину, Францію, Ірландію, Словаччину) і СНД (Узбекистан, Киргизстан, Грузію, Молдову).

Рис. 2.7. Географічна структура експорту ПАТ «Миронівський хлібопродукт» в 2016 році

Джерело: Розроблено автором на основі даних [40]

МХП продовжує втілювати свою стратегію диверсифікації ринків експорту і шукає нові можливості для бізнесу в країнах Азії, Близького Сходу та Африки, нарощуючи обсяги експорту курятини в ці регіони, серед яких ринок Саудівської Аравії. Компанія продовжує пошук нових можливостей на ринку ЄС.

Серед поточних експортних напрямків – 17 країн: Нідерланди, Німеччина, Румунія, Польща, Ірландія, Бельгія, Кіпр, Італія, Литва, Естонія та інші.

Протягом 2013–2016 рр. обсяги експорту готової продукції ПАТ «МХП» зросли. За дев'ять місяців 2016 року експорт м'яса птиці збільшився на 44% і склав 145,2 тис. тонн., порівняно з 100,6 тис. тонн за дев'ять місяців 2015 року. Станом на сьогодні, за 9 місяців 2016 р. частка експорту становить близько 34% від загального обсягу продажів м'яса птиці (рис. 2.8).

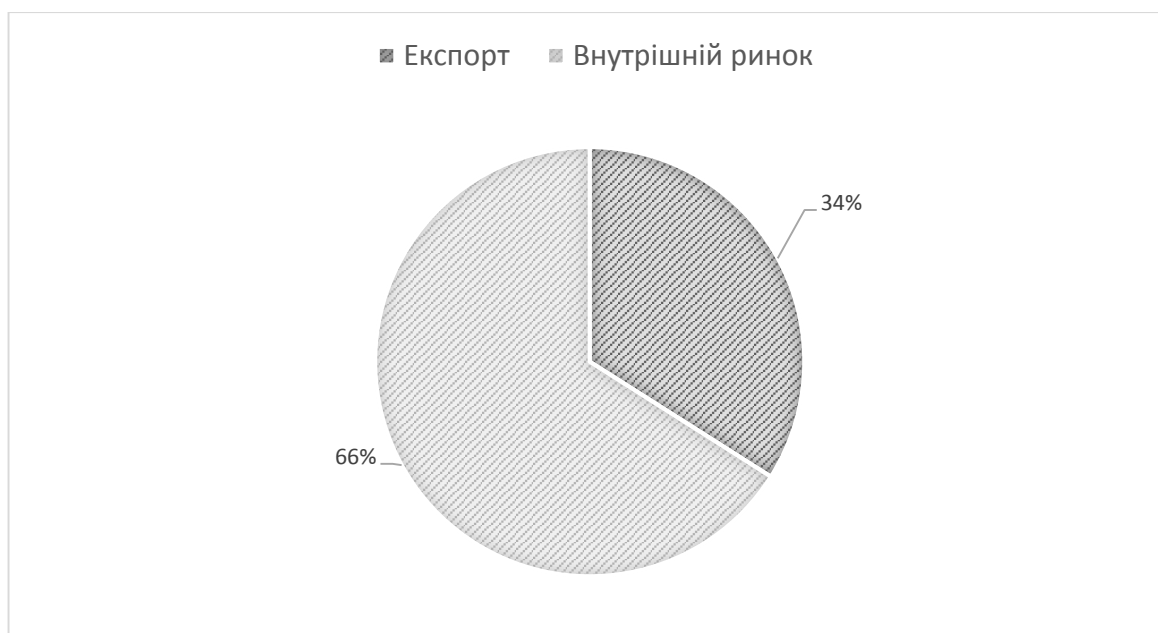

Рис. 2.8. Частка експорту ПАТ «МХП» в обсязі виготовленої готової продукції, 2016 року

Джерело: Розроблено автором на основі даних [40]

У 2016 році географія експортних поставок ПАТ «МХП» розширилася за рахунок співпраці з країнами Близького Сходу, ЄС, Азії та Африки, оскільки обсяги експорту курятини в ці регіони зріс відповідно: до країн Близького Сходу – на 50%, ЄС – на 26%, до Африки – в 6 рази.

Протягом 2013-2015 рр. спостерігається кардинальні зміни в географічній структурі експорту. Обсяги продажів продукції до Росії, яка була одним із головних покупців, значно впали і знаходяться в межах одного відсотку.

В таблиці 2.17 представлено обсяги експорту курятини ПАТ «МХП» протягом останніх років.

Таблиця 2.17

Обсяги експорту курятини ПАТ «МХП» протягом 2013-2016 рр.

Рік	Обсяги експорту			Середній курс обміну валют за рік (гривня/долар США)
	в кількісній формі, т	в грошовій формі, млн. дол. США.\$	у відсотках від готової продукції	
2013	80	85	8	7,9930
2014	120 480	130	20	11,9095
2015	132 040	248	25	21,8290
6 міс. 2016	86 370	250	34	24,5230

Джерело: Розроблено автором на основі даних [40]

Таким чином, протягом 2013-2016 рр. спостерігається стрімке підвищення експортної діяльності ПАТ «МХП» та нарощується експортний потенціал.

З даними досліджень в першій половині 2016 р. частка експорту становила 25% від загального об'єму реалізації. Тобто ще від початку року компанії вдалось збільшити обсяги продажів за кордон на 9%. Окрему увагу слід приділити співробітництву з країнами ЄС. У найближчій перспективі компанія ПАТ «МХП» планує розширити географію своєї експортної діяльності. Багаторічні напрацювання, дотримання європейських та світових стандартів якості, сучасне обладнання та підходи до розробки якості курячої продукції дозволяють виготовити продукцію, враховуючи споживчі тренди різних країн.

З другого кварталу 2015 року МХП почав експортувати соєву олію, виготовлену з урожаю останнього року, використовуючи для її виробництва потужності одного з українських олієекстракційних заводів (не входить до складу Групи ПАТ «МХП»). Водночас соєвий шрот використовується для виробництва кормів на комбікормових заводах ПАТ «МХП». У третьому кварталі 2015 року ПАТ «МХП» експортував близько 5 140 тонн соєвої олії за ціною 745 дол.США за тонну. За дев'ять місяців 2015 року було експортовано близько 10 240 тонн соєвої олії за ціною 729 дол.США за тонну. Компанія розглядає експорт соєвої олії як один з «природних методів хеджування» для накопичення додаткових валютних надходжень та захисту від нестабільності національної валюти.

Будівництво другої черги Вінницької птахофабрики йде відповідно до бюджету та плану, адже команда успішно запустила проекти міжнародної експансії в Європі (Голландія та Словаччина) та країнах Ради співпраці арабських країн Перської затоки, результатом чого є ріст експорту курятини на 16%.

Міжнародна експансія стратегічно важлива для МХП, оскільки вона дає можливість розширити географію та знизити ризик втрат від валютних коливань, водночас відкриває нові можливості на ринку. Ми продовжуємо вивчати можливості для розвитку в нашій країні та за її кордонами, знайомлячись з новими ринками, а також розробляючи нову продукцію для споживачів, що супроводжується необхідними інвестиціями.

Фінансові результати відповідають очікуванням правління, з показниками приведеної EBITDA в 459 млн дол. США и приведеної EBITDA маржи в 36%. Експорт курятини, олії та зерна збільшив нашу виручку в твердій валюті на 15% порівняно з показником аналогічного періоду минулого року в US\$732 млн.

Усі наші підприємства, як завжди, продовжать працювати на повну потужність, щоб задовільнити споживачів. Виробництво в галузі птахівництва стало більш «розумним» (більш ефективне в плані управління витратами) і більш стабільним завдяки навичкам та досвіду нашої управлінської ланки.

Галузь рослинництва застосовує нові та передові технології, такі як дрон та знімки з космосу, з метою більш раціонального управління використанням насіння та добрив, що робить нас лідером серед рослинницьких компаній в Україні. Наш сегмент сільськогосподарської діяльності, що представлений здебільшого м'ясопереробкою, продовжив розширювати асортимент продукції, з метою задоволення потреб та смаків споживачів, демонструючи річне зростання продажів на 6%.

У травні 2017 року МХП успішно завершив угоду з випуску єврооблігацій шляхом рефінансування 245 млн дол. США єврооблігацій 2020 року і випустив нові 7-річні єврооблігації 500 млн дол США зі ставкою 7,75%. Випуск було перепідписано втретє, що є показником сильних взаємовідносин МХП з власниками облігацій та демонструє рівень їх довіри Компанії.

У 2018 році очікується, що МХП продовжить зміцнювати свої позиції в якості провідної міжнародної агропромислової компанії з явним зростанням як в Україні, так і на міжнародних ринках.

– Дивіденди:

14 березня 2017 року Рада директорів МНР SE ухвалила виплату акціонерам проміжних дивідендів у розмірі 0,7492 дол. США за акцію 2016 року, що є еквівалентом близько US\$ 80 млн. Дивіденди було сплачено акціонерам 29 березня 2017 року.

6 березня 2018 року Рада директорів МНР SE ухвалила виплату акціонерам проміжних дивідендів у розмірі 0,7492 дол. США за акцію, що є еквівалентом

близько 80 млн. дол. США. Дивіденди мають бути сплачені до кінця квітня 2018 року.

– Перенесення зареєстрованого офісу МНРСЕ:

Внаслідок Перенесення, починаючи з 27 грудня 2017 року («Дата Перенесення»), зареєстрований офіс та головне управління Компанією були перенесені до Кіпру, а тому Компанія на даний момент зареєстрована в Кіпрському Реєстрі Європейських Компаній під номером SE27.

З Дати Перенесення зареєстрованим місцезнаходженням Компанії є 16-18 Зінас Кантер стріт, АгіаТріада, 3035, Лімасол, Кіпр.

Компанія схвалила новий текст Установчого договору та Статуту з метою дотримання вимог Закону Кіпру про компанії, Сир. 113, Директиви Ради ЄС 2001/86/ЄС від 8 жовтня 2001 року про доповнення Статуту Європейської компанії щодо залучення працівників, Регламенту про Європейські компанії та Регламенту про Європейські публічні компанії з обмеженою відповідальністю від 2006 року, наскільки вони застосовні на Кіпрі.

– Відставка/призначення невиконавчих директорів:

13 жовтня 2017 року пан Філіпп Ламарш, який 7 років обіймав посаду невиконавчого директора, пішов з Ради директорів МНР SE з особистих причин, що одразу вступило в дію. Рада директорів почала пошуки необхідної кандидатури, яка може посісти місце пана Ламарша якомога швидше.

24 жовтня 2017 року пана Реймонда Вільяма Річардса було призначено невиконавчим директором Ради директорів на період до проведення щорічної ради акціонерів Компанії, яка відбудеться в 2019 році.

– Прогноз експертів:

Озимі культури в хорошому стані, що дозволяє Компанії сподіватись на хороший врожай озимої пшениці та озимого ріпака в 2018 році.

– Головними двигунами росту компанії в 2018 році є:

1. Зростання обсягів виробництва курятини приблизно на 40 000 тонн в результаті наших інвестицій в розширення Вінницької птахофабрики (2 черга);

2. Ріст експортних продаж курятини по всім регіонам, що складе згідно з нашими прогнозами 260 000-270 000 тонн курятини;

3. Будівництво першої лінії проекту з виробництва альтернативної енергії – біогазу – потужністю в 12 МВт на Вінницькій птахофабриці.

Завдяки вертикально інтегрованій моделі бізнесу, компанія буде продовжувати демонструвати сильні фінансові результати, а також значну зростаючу долю валютних надходжень з експорту курятини, олії та зерна.

Висновки до розділу 2

В останні роки МХП провадив свою діяльність в складних умовах, що склались в нашій країні. Однак реформи, які було проведено протягом останніх років, продовжують покращувати ситуацію, що веде Україну до значних покращень як в геополітичному, так і в макроекономічному плані, а також до постійного покращенню економіки.

На цьому фоні МХП став сильнішим, успішно справляється з керівництвом складними макроумовами та умовами на ринку і розширює регіони своєї присутності та асортимент продукції, щоб зробити діяльність компанії більш стійкою до зовнішніх факторів та збільшити інвестиційну привабливість підприємства на міжнародному ринку

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМТВА

3.1. Пріоритетні напрями удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення підприємства ПАТ «МХП»

Розвиток сільськогосподарських підприємств потребує масштабного і ефективного інвестиційного забезпечення. На наш погляд, в загальноекономічному аспекті інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств необхідно розглядати у взаємозв'язку напрямів використання інвестицій та джерел їх фінансування. Так, для успішного та ефективного формування інвестиційного забезпечення на сільськогосподарських підприємствах необхідно визначити джерела та обсяги інвестиційних ресурсів, які можуть бути залучені підприємством; виділити основні, пріоритетні напрямки та розробити ефективні методи використання інвестиційних ресурсів. Джерелами інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств є власні, залучені та запозичені кошти.

Відтак, необхідні додаткові заходи щодо інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. Одним із ключових завдань інвестиційної політики сільськогосподарських підприємств є адаптація сучасної моделі інвестування до існуючих умов ринкової економіки. Форма організації акціонерних товариств, що є одним із ключових елементів ринкової економіки, дозволяє їм здійснювати інвестування господарської діяльності за рахунок емісії цінних паперів – акцій і облігацій.

Також, розвитку сприяють прямі іноземні інвестиції. В Україні переважна більшість таких капіталовкладень здійснюється транснаціональними корпораціями лише у великі сільськогосподарські підприємства та вертикально інтегровані аграрні компанії, до яких відноситься ПАТ «Миронівський Хлібопродукт».

Можливими джерелами залучення капіталу для даного підприємства є профільні інвестори, міжнародні фінансові організації, стратегічною метою діяльності яких є фінансування соціально важливих сфер, співробітництво з фондами приватних інвестицій, залучення акціонерного або боргового капіталу міжнародних фінансових організацій та інші напрями торгово-експортного фінансування.

На даний час, іноземні інвестиції відіграють дуже важливу роль не лише у розвитку окремого підприємства, а й країни в цілому. На сьогоднішній день в Україні створено розвинене правове поле для інвестування. Законодавча база України передбачає необхідні гарантії діяльності для інвесторів.

На території України по відношенню до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Протягом останніх років Верховною Радою України було підписано та ратифіковано міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше як сімдесятьма країнами світу. Було створено Державне агентство з інвестицій та керування національними проектами України, основним завданням якого вважається допомога іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади. демінізації

За останні роки відбувся ряд позитивних перспективних змін для покращення інвестиційного клімату та залучення на територію іноземних інвестицій, зокрема для сільськогосподарських підприємств та в економіку України в цілому. Було запроваджено такі заходи:

- гармонізовано систему оренди землі;
- зменшено надмірне адміністративне регулювання господарської діяльності, що приведе до створення сприятливих умов для ведення бізнесу як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів;
- скасовано неефективне сертифікування в сільськогосподарській сфері в межах реформ по подоланні корупції;

- відмінено обов'язковий моніторинг виконання особливих умов користування надрами;
- адаптовано українське законодавство до загальноєвропейського (щодо стандартів сільськогосподарської продукції);
- було забезпечено прозорість та обґрунтованість прийняття рішень щодо фінансування державних інвестиційних проектів;
- ухвалено плани імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері інтелектуальних ресурсів;
- зазначено перелік тих об'єктів державної власності, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;
- прийнято методичні рекомендації задля забезпечення прозорості діяльності суб'єктів господарювання вітчизняного сектору економіки України;
- затверджено порядок складання, виконання та контролю фінансового плану суб'єкта господарювання вітчизняної галузі економіки;
- прийнято та затверджено основний норматив відрахування частки прибутку по виплаті дивідендів;
- всі об'єкти, що знаходяться у державній власності та у перспективі плануються бути приватизованими, занесені у спеціальний затверджений перелік;
- виконано усі умови щодо проведення якісного і незалежного аудиту найбільших держкомпаній;
- створено та запущено в публічний доступ бізнес-модуль, роль якого надання громадянам доступу до інформації про закупівлі в онлайн-режимі;
- згідно статті двісті вісімдесят сім Митного кодексу України товари, ввезені іноземними інвесторами не менше, як на три роки, звільняються від сплати ввізного мита.

Основна діяльність вертикально інтегрованих компаній, таких як ПАТ «МХП» та великих сільськогосподарських підприємств переважно зосереджена на вирощуванні зернових та олійних культур, та на виробництві м'ясо-молочної продукції. У сучасних умовах спостерігаються падіння цін на зернові культури та відповідне зниження рентабельності сільськогосподарських підприємств. Так і

продовольча і сільськогосподарська організація ООН (FAO) прогнозує з більшою імовірністю зниження цін на зернові та олійні культури в найближчі 5 років, аніж падіння цін на продукти їх переробки [56], що підштовхує сільськогосподарських виробників до збільшення інвестицій у переробку та виробництво готових продуктів. Одним з найбільш пріоритетних напрямків є інвестування коштів у галузь тваринництва.

До збільшення інвестицій в тваринництво спонукає постійно зростаючий попит та обсяги споживання м'яса – як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Водночас, це обумовлює зростання попиту на вирощування кукурудзи та технічних культур як кормової бази для тварин.

В галузі тваринництва успішними можуть бути лише ті підприємства, що здатні підвищити ефективність виробництва, відстежувати та впроваджувати найбільш ефективні технології, а також регулювати рівень собівартості продукції. Так, в сучасних умовах постійне зростання витрат на утримання та відгодівлю тварин (підвищення цін на корми, вакцини, ліки та ін.) неодмінно призводить до підвищення собівартості продукції тваринництва. При цьому, зростання цін на продукцію не здатне повністю компенсувати таке збільшення собівартості.

Завдяки введенню ефективних технологій підприємствам вдасться зменшити собівартість практично без додаткових інвестицій. Так, перехід до нових ефективних технологій лише у годівлі тварин, коли підприємство запроваджує комплексний підхід до вибору рецептів, сировини та постачальників кормів, призведе до значного зменшення собівартості продукції. В свою чергу, це дозволить інвестувати заощаджені кошти в технічне оснащення та переоснащення.

Найвища рентабельність спостерігається серед підприємств-виробників яєць та яєчних продуктів, де здійснення інвестицій в першу чергу необхідне в розширення та реконструкцію виробничих потужностей, а саме облаштування птахомісць, що оснащені сучасним обладнанням. Таку високу рентабельність виробництва яєць у тому числі забезпечує і той факт, що Україна є однією з

провідних країн-виробників зернових та насіння соняшнику (основних компонентів корму для птиці), що забезпечує відносно низьку собівартість яєць.

Інтенсивний шлях розвитку, вкладення коштів підприємств в земельні ресурси, техніку та технології викликає необхідність інвестування у людський капітал. В наш час перспективи розвитку суб'єктів господарювання та економіки в цілому, умови їх модернізації значним чином обумовлюються процесами формування та розвитку людського капіталу та ступенем його реалізації в суспільному виробництві.

Людина і особистість концентрує в собі найвизначніше багатство людства – інтелект, що поряд з іншими видами капіталів забезпечує соціально-економічне зростання країни. Людина є головною продуктивною силою та для свого розвитку також потребує постійного вкладення певних ресурсів та інвестиційного забезпечення.

Слід зазначити, що умови сучасної економіки пов'язані з високою диверсифікацією виробничих процесів та вимагають вже не лише високого рівня професійних якостей працівників та їх відповідності рівню розвитку технічних засобів виробництва, але й наявності у них здібностей швидко адаптуватися до постійних змін. Відтак, серед пріоритетних напрямів інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств має бути створення належних умов для формування якісного людського капіталу.

Організаційний розвиток підприємства базується на залученні інвестицій. Розглянемо перспективні проекти, які можна запровадити на базі ПАТ «МХП», щодо залучення міжнародних інвестиційних ресурсів.

Одним із напрямів удосконалення міжнародного інвестиційного забезпечення розвитку ПАТ «МХП» може бути запровадження нової систем розрахунків на базі блокчейну для підприємства. Це дозволить підприємству підвищити інвестиційну привабливість значно більше ніж будь-якими іншими методами.

Адже використання системи блокчейну дозволить підвищити не тільки інвестиційну привабливість підприємства, але й економіка країни отримає

потужний поштовх для зростання. Блокчейн – це глобальна база даних, у якій записи зберігаються у вигляді пов'язаних між собою блоків, які в свою чергу зберігаються одночасно на величезній кількості комп'ютерів.

Ця технологія може бути дуже перспективною для всього агробізнесу, після впровадження на підприємстві ПАТ «МХП» було б доцільно організувати проект на базі МХП щодо переходу всіх підприємств аграрної сфери на цю технологію.

Варто зазначити, що блокчейн – це інструмент, який дозволяє записати дані в базу, яка існує у величезній кількості примірників і яку практично неможливо підробити.

Блокчейн може допомогти АПК у створенні прозорого ланцюжка виробництва і поставки продуктів, який гарантує харчову безпеку та підвищить привабливість підприємства для іноземних інвесторів, адже це підвищить якість продукції та зменшить фінансові ризики.

Адже ця технологія не дозволяє змінити внесений запис непомітно. Його зміст і дата залишаться незмінними. Наклеївши на товар QR-код, ми дозволимо покупцеві простежити все, що відбувалося з їжею: коли народилася корова, в яких умовах жила, чим її годували, чим вона хворіла, коли її забили на м'ясо, на якому заводі тушу перетворили в консерви, як ці консерви транспортувалися і зберігалися.

За такої системи вся незмінна історія продукту буде на екрані смартфона споживача. Держава теж зможе користуватися перевагами ланцюжка. Санітарні органи зможуть стежити, як поширювалася епідемія.

Звичайно, блокчейн не вирішує проблеми достовірності даних. Ветеринар може навмисно внести в базу неправдиву інформацію. Цю лазівку можна обійти, доручивши компаніям з хорошою репутацією завіряти коректність введених записів. Такими гарантами можуть бути аудиторські компанії.

Також одним із позитивних моментів є те, що блокчейн забезпечує страхівку від обману для бізнесу.

Оскільки записані в блокчейн дані можна змінити і їх бачать усі, блокчейн може застрахувати від обману з боку партнера.

В Україні фермерам складно отримати фінансування і їм на допомогу приходять технології. Можна запровадити систему ICO – це емісія не акцій, а так званих токенів, які потім обмінюють на криптовалюту або звичайні гроші. Токени існують саме у світі блокчейну.

ICO більше схоже на звичний колективний збір коштів – краудфандинг – і підходить для невеликого бізнесу на ранніх етапах.

Поки що це непопулярна форма залучення капіталу. Оскільки такий метод фінансування лише недавно зародився, ICO ніяк не регулюється державою, і не тільки в Україні. Хоч є приклади з IT і фінансово-технічної сфери, коли стартапи таким чином збирали мільйони доларів, фермеру буде незмірно складніше переконати людей інвестувати в його бізнес. Введення ICO не потребує необхідності витратитися на послуги юристів або бізнес-переговори, адже гроші ви отримуєте від звичайних людей.

Смарт-контракти гарантують контрагентам виконання зобов'язань. Адже дуже часто фермери постачають свій товар і потім місяцями чекають оплати. Зараз основний і чи не єдиний спосіб застрахуватися від цього – працювати з перевіреними гравцями ринку.

Проблему можуть вирішити смарт-контракти, інакше кажучи, розумні контракти. Вони укладаються не у вигляді паперових договорів, а коду. При настанні певних умов вони виконуються самі.

Скажімо, постачальник виконав свої зобов'язання, право власності на товар перейшло покупцеві, і постачальнику відразу ж перераховуються гроші. Переваги розумних контрактів – відсутність посередників і витрат на них, гарантія виконання зобов'язань при настанні умов договору.

Продаж активів на біржі дозволяє застрахуватися від зміни ціни. Блокчейн починають освоювати і світові біржі. Працюють вони так само, як і звичайні біржі, але з усіма перевагами блокчейну.

Наприклад, на такій біржі можна торгувати ф'ючерсом – контрактом на придбання товару в майбутньому за ціною, зафіксованою зараз, – на зерно, тварини

або інші активи. Так фермер отримає гроші, а покупець буде застрахований від зростання цін – хоча може і зазнати збитків, якщо ціна знизиться.

Є багато інших способів застосувати блокчейн у сільському господарстві і агробізнесі. Він буде зручний у всіх випадках, коли потрібно усунути посередників, гарантувати виконання договорів і збереження даних, встановити довірчі відносини між партнерами.

Разом з тим, блокчейн ставить перед нами серйозні виклики. Щоб працювати в цьому середовищі, необхідні кваліфіковані програмісти і юристи. Більш того, є думка, що незабаром ці дві професії об'єднаються, тому що юристу необхідно буде вміти писати розумні контракти на блокчейні.

Сільське господарство трансформується у високотехнологічну галузь і одне з перших підхопить інновації, які приведуть його і до 100 млн тонн зерна з га, і до створення продуктів з високою доданою вартістю. Даний проект в процесі розробки та буде оцінений у подальших наукових дослідженнях.

Також з огляду на сучасні тенденції розвитку відновлюваних джерел енергії проводилися дослідження по оптимізації відходів на Вінницькій птахофабриці і було запропоновано нами на основі новітніх технологій проект. Беручи до уваги те, що проект спрямований на зменшення собівартості продукції, а саме курятини, збільшення обсягів виробництва та збереження екології.

Джерелами інвестування у біоенергетичні проекти можуть виступати:

1. ЄББР – як один із найдешевших способів та найбільш реальний отримати кошти на реалізацію біогазового проекту за оцінкою Agravery [57].

Також це можуть бути прямі іноземні інвестиції з країн Європи, саме потенційними інвесторами ПАТ «МХП» є представники країн, як було проаналізовано у другому розділі, які найбільше інвестують у розвиток сільськогосподарських підприємств, такі як: Big Dutchman (Німеччина), Pas Reform, SmartSetPro (Нідерланди), Roxell (Данія).

Так як у 2016 році ПАТ «МХП» було підписано меморандум про співпрацю з GD Animals Health (Нідерланди). Для інвесторів це свідчить про високі стандарти ведення господарської діяльності, відповідність міжнародним нормам, тому

залучення інвестицій саме з цієї країни є найбільш перспективним на даний момент. Також Нідерланди є одним із найбільших споживачів української курятини. Для інвесторів вкладення коштів у розвиток проекту такого виду дасть ряд переваг, за рахунок зменшення витрат на виробництво курятини, збільшення прибутку та ймовірного збільшенню поставок курятини в країну-інвестора за рахунок збільшення потужностей виробництва. Отже, розглянемо проект по будівництва біогазового комплексу на Вінницькій птахофабриці.

3.2. Розроблення проекту залучення міжнародних інвестицій в організаційний розвиток підприємства ПАТ «МХП»

В умовах енергетичної залежності від джерел енергопостачання особливу увагу привертає альтернативна енергетика, ефективне використання ресурсів, мінімізація споживання енергетичних ресурсів, використання енергоефективних технологій та технологій енергозбереження як перспективний напрямок підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Тому пропонується будівництво проекту з виробництва альтернативної енергії – біогазу – потужністю в 12 МВт на Вінницькій птахофабриці, що дасть можливість збереження екологічних проектів та забезпечить нові робочі місця.

Сутність запропонованої інноваційної ідеї: з відходів однієї курки виробляється 1 кВт електроенергії і 1,2 кВт теплової енергії за добу. Пропонується встановити 10 резервуарів з біогазовими установками з неперервною утилізацією відходів та їх переробкою, що дозволить скоротити витрати на електроенергію, підвищить ефективність випуску сільськогосподарської продукції, дасть можливість отримати екологічно чистий аналог гумусу.

Мета проекту: збільшення виробничого потенціалу підприємства для вирішення наявних виробничих проблем підприємства. Проект повинен розпочатися 01.06.2017 р., оскільки процес триває 40-50 днів, то економію буде відчутно вже в серпні-вересні (в залежності від забезпечення проекту повністю).

Очікувані вигоди проекту:

1. Інвестори: розширення виробництва, збільшення прибутку.
2. Комерційні організації: зростання обсягів реалізації продукції.
3. Громадськість: покращення сервісу клієнтів, нові робочі місця, розвиток інфраструктури.
4. Державні органи: збільшення кількості податкових відрахувань, розвиток регіону в сфері інфраструктурних, інвестиційних проектів.
5. Співробітники: створення додаткових робочих місць.

Обмеження проекту: вартість матеріалів та обладнання для будівництва одного резервуара на 100 м³ становить 180 000 грн., а 10 резервуарів – 1 800 000 грн. – потрібно залучення іноземного інвестора.

Допущення та ризики проекту: через коливання курсу валют може виникнути ризик підвищення вартості імпортного обладнання, що вплине на вартість проекту.

В основі роботи БГУ закладені біологічні процеси бродіння та розкладання органічних речовин під впливом метаноутворювальних бактерій в анаеробних умовах, які характеризуються відсутністю вільного кисню, високої вологості і температурного середовища 15-20° для психофільних, 30-40° для мезофільних і 50-70° для термофільних бактерій.

Анаеробне бродіння здійснюється в герметичній ємності – реакторі (метантанку) звичайної циліндричної форми горизонтального або вертикального розташування. Для ефективного бродіння в порожнині реактора необхідно підтримувати постійну температуру відповідно до прийнятого режиму бродіння: мезофільного або термофільного і здійснювати регулярне перемішування збродженої сировини.

В процесі бродіння відбувається виділення біогазу, який містить 40-70% метану, 30-60% вуглекислого газу, біля 1% сірководню і невелику кількість азоту та водню. Об'ємна теплота згорання біогазу складає біля 22 МДж. Кількість утворюваного біогазу для процесу, який нормально проходить при температурі 35-37° і середньому часі утримання сировини в реакторі протягом 10 днів, знаходиться в межах 30-70 м³ біогазу на тонну сировини на добу. Якщо відома вага добового

свіжого гною, то добовий вихід біогазу буде приблизно наступним: 1 тонна пташиного посліду – 60-70 м³ біогазу.

Цей процес повністю автоматизований, триває 40-50 днів. Постійно контролюються основні робочі параметри. Завантаження субстрату відбувається у верхній зоні резервуару, через нижні відвідні трубопроводи видаляємо залишки бродіння, які використовуємо як добриво на полях. В результаті зброджування отримуємо біогаз, аналог природнього газу, який після підготовки поступає на когенерацію. Когенератори переробляють біогаз в електричну енергію, яку подаємо в мережу за «зеленим» тарифом, а теплову енергію можна використовувати на підігрів пташників, обігрів адмінбудинку та власні потреби біогазового комплексу. Щогодини виробляємо 5000 кВт електроенергії [11].

В таблиці 3.2. наведені основні цілі проекту та їх пріоритетність при будівництві.

Таблиця 3.1.

Цілі проекту та їх пріоритетність

Цілі проекту	Пріоритетність цілей
1. Стовідсотково переробляє курячий послід	1-ий пріоритет
2. Утилізує стічні води	1-ий пріоритет
3. Виробляє власні енергоресурси.	1-ий пріоритет
4. Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище	2-ий пріоритет
5. Задоволення потреб населення в якісній та дешевій продукції.	2-ий пріоритет
6. Збільшення обсягів виробництва.	2-ий пріоритет
7. Створення нових робочих місць.	2-ий пріоритет

Джерело: [розроблено автором]

У таблиці 3.3. розглянемо основні фази життєвого циклу проекту та їх зміст. Життєвий цикл проекту – це відрізок часу між початком проекту і його завершення. Він відображає розвиток проекту, роботи, які проводяться на різних стадіях підготовки, реалізації та експлуатації проекту.

Таблиця 3.2.

Зміст фаз життєвого циклу проекту

Фаза	Ініціація	Планування	Виконання і контроль	Завершення
Початок фази	05.02.18	11.02.18	26.05.18	22.06.18
Закінчення фази	10.02.18	25.02.18	21.06.18	1.07.18
Перелік основних робіт	1.Формулювання цілей і стратегій, визначення завдань. 2.Попередня оцінка вартості проекту 3.Представлення ідей у Раді Директорів	1.Розробка проекту. 2. Робоче проектування, детальне креслення 3. Переговори, ухвалення остаточного бюджету	1.Уточнення обладнання та його закупівля 2.Впровадження проекту, контроль за його реалізацією	1.Аналіз і оцінка результатів завершення проекту 2.Звіт результатів перед інвестором
Ключові віхи	Визначення місця розташування БГУ	Заготовка матеріалів для будівництва-	Запуск біогазової установки	Визначення результатів проекту
Складності	1. Несприйняття проекту керівництвом та проблеми з залученням інвесторів	1.Неточності проектної документації 2.Загроза помилок при планування проекту	1.Затримка з поставкою обладнання	1.Можливість виникнення проблем з запуском біогазової установки

Джерело: [розроблено автором]

На основі переліку робіт визначимо склад учасників проекту (табл. 3.4), які братимуть безпосередню участь у розробці і реалізації проекту інвестування.

Таблиця 3.3.

Учасники проекту

№	Етапи реалізації проекту	Учасники проекту				
		Директор та залучені інвестори	Технічний персонал	Проектний відділ	Постачальники	Наймані працівники
1	Розробка концепції		X	X		
1.	Визначення щодобового об'єму відходів, що накопичується на птахофабриці		X			
2.	Визначення переліку необхідних матеріалів для установки		X			

Продовженн табл. 3.3

3.	Визначення необхідного об'єму ректора		X			
4.	Вибір місця розташування установки		X	X		
5.	Аналіз цін на матеріали для установки, вибір постачальника	X		X	X	
6.	Заготовка матеріалів для установки			X	X	
7.	Монтаж завантажувальної і вивантажувальної труб		X			X
8.	Підготовка котловану для встановлення реактора		X			X
9.	Встановлення реактора		X			X
10.	Монтаж завантажувального бункера		X			X
11.	Монтаж газовідводу		X			X
12.	Встановлення покриття люку					X
13.	Перевірка реактора на герметичність		X	X		
14.	Пофарбування і теплоізоляція установки					X
15.	Запуск біогазової установки	X	X	X		

Джерело: [розроблено автором]

Учасники проекту є важливішим елементом його структури, тому що саме вони забезпечують реалізацію замислу проекту.

1. Інвестор – головний учасник будь-якого проекту, організація для якої виконується проект і яка в майбутньому буде об'єкт використовувати. Замовник бере участь в роботі над проектом на початковій та завершальній стадії робіт.

2. Наступним учасником проекту є безпосередньо Технічний персонал:

- головний інженер – 70 грн/годину;
- технік – 45 грн/годину.

3. Третім учасником проекту є проектний відділ – здійснює оцінку фінансового стану структури в якому Вынницька птахофабрика планує інвестувати ресурси та розробляж план і послідовність процесів.Його склад:

- головний менеджер проекту – 80 грн/годину;
- виробничий менеджер – 50 грн/годину;
- фінансовий менеджер – 65 грн/годину;

4. Постачальник – організації, які здійснюють матеріально-технічне забезпечення реалізації проекту. Постачальниками обладнання та технічної документації є фахівці з Нідерландів. Вартість обладнання – 1 800 000 грн, технічної документації – 375 000 грн.

5. Наймані працівники – забезпечують якість та точність виконання роботи, оплата – 30 грн/годину.

Підприємство працює за 8-годинним робочим графіком з 08.00 до 18.00 при п'ятиденному робочому тижні, обід 13:00 – 14:00. Реалізацію проекту планується почати 1 червня 2018 року.

Директивний термін реалізації проекту $T_{dir} = T + 4$.

На основі цих даних розробимо основні структурні елементи проекту

Узагальнити характеристику робіт проекту доцільно у вигляді таблиці (табл. 3.5).

Таблиця 3.4.

Календарний план робіт проекту

WBS	Назва роботи	Тип звязку	Тривалість роботи, днів	Попередня робота	Ресурси, чол. у день
E1.1	Підготовчі роботи	FF	6		
E1.1.1	Визначення щодобового об'єму відходів, що накопичується на птахофабриці	FS	1	-	1

Продовження табл. 3.4.

E1.1.2	Визначення переліку необхідних матеріалів для установки	FS	2	-	2
E1.1.3	Визначення необхідного об'єму ректора	FS	1	11	1
E1.1.4	Вибір місця розташування установки(зап. 1 ден)	FS	2	13	2
E1.2	Закупка обладнання	FF	15		
E1.2.1	Аналіз цін на матеріали для установки	FS	3	12; 13;14	1
E1.2.2	Вибір постачальника сировини та матеріалів	FS	2	21	2
E1.2.3	Заготовка матеріалів для установки	FS	10	22	4
E1.3	Будівництво БГУ	FS	16		
E1.3.1	Монтаж завантажувальної і вивантажувальної труб	FS	2	23	5
E1.3.2	Підготовка котловану для встановлення реактора	FS	3	31	3
E1.3.3	Встановлення реактора	SS	1	32	4
E1.3.4	Монтаж завантажувального бункера	SS	2	33	4
E1.3.5	Монтаж газовідводу	SS	2	34	3
E1.3.6	Встановлення покришки люку	FS	1	35	2
E1.3.7	Перевірка реактора на герметичність	FF	1	36	2
E1.3.8	Пофарбування і теплоізоляція установки(зап. 2 дні)	FF	3	37	3
E1.3.9	Запуск біогазової установки(зап 1 день)	FF	1	38	3
E1.4	Завершення проекту	FS	7		
E1.4.1	Перевірка функціонування БГУ	FS	2	39	4
E1.4.2	Перевірка кількості та якості продукції	FS	2	39	3
E1.4.3	Визначення результатів проекту	FS	3	39	5
	Функціонування птахобрики із застосування біогазової усттновки	-	-	41;42; 43	-

Джерело: [розроблено автором]

Задача Е1.1.2 має повторювану здатність кожного тижня під час всього проекту. Деякі задачі мають запізнення. Для кожної роботи визначені учасники та навантаження відповідно. Розрахунок часу, оплати праці, та оптимізація ресурсів буде виконуватися у наступних підпунктах.

Для реалізації проекту необхідно здійснити закупівлю спеціального обладнання, вартість якого представлена у таблиці 3.6.

Таблиця 3.5.

Витрати на закупівлю обладнання

№	Назва устаткування і матеріалів	Грн.					
		5 м ³	10 м ³	15 м ³	25 м ³	50 м ³	100 м ³
1	Реактор	18773	25235,59	30586,37	42931,94	84 031,41	162107,3
2	Газгольдер	327,23	654,45	916,23	1047,12	1570,68	3141,36
3	Компресор	589	785,34	1178,01	1178,01	2225,13	2879,58
4	Матеріали для обв'язки реакторів, газгольдера, подаючого, перемішуючого і нагрівального пристроїв	458,12	732,98	955,5	1191,1	1832,46	3534,03
5	Приймальний бункер	0	157,07	183,25	196,34	287,96	340,31
6	Пристрій для подачі сировини	287,96	366,49	549,74	549,74	680,63	680,63
7	Пристрій для анаеробного перемішування сировини	91,62	104,71	117,8	130,89	248,69	353,4
8	Нагрівальний пристрій	458,12	706,81	1047,12	1178,01	1832,46	3272,25
9	Пристрій стабілізації	39,27	52,36	65,45	91,62	157,07	274,87
10	Пристрій для контролю рівня, температури, тиску в реакторах	170,16	183,25	196,34	209,42	274,87	523,56
11	Автоматичний відкачувальний пристрій	157,06	196,34	222,51	222,51	222,51	222,51
12	Запобіжні пристрої (рівень бункера подачі, тиску в реакторах і газгольдері)	130,89	143,98	157,07	157,07	196,34	314,14
13	Шафа управління	196,33	261,78	261,78	261,78	261,78	261,78
14	Допоміжні матеріали	327,23	418,85	562,83	654,45	1178,01	2094,24
	Всього	22006	30000	37000	50000	95000	180000

Джерело: [розроблено автором]

В залежності від об'єму реактора здійснюється вибір усього іншого обладнання. Самий же об'єм реактора обирається у відповідності до кількості відходів (табл.2.7). Припустимо, що загальна кількість птахів (курей) на птахофабриці становить 1 000 000 протягом року, тоді загальна кількість біогазу на рік становить 1 222 000 м³. Для безперерного функціонування біогазової установки необхідно 10 резервуарів для переробки суміші.

Таблиця 3.6.

Вибір об'єму реактора

Тварина	Вихід біогазу м ³ , на добу на 1 тварину	Кількість тварин	Загальна кількість біогазу м ³ , на добу	Загальна кількість біогазу м ³ , на рік	Об'єм реактора, м ³
Кури-несучки	0,004	400 тис.	1 600	580 000	100
Курчата-бройлера і курчата	0,003	600 тис.	1 800	642 000	100

Джерело: [розроблено автором]

Основні продукти, які утворюються під час бродіння та розкладання речовин представлені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

Основні продукти при повній загрузці 1 резервуара

Продукти	Кількість
Біогаз	55 000 м ³ / добу (20 000 000 м ³ / рік)
Тверді біодобрива	80 т / добу (29 000 т / рік)
Рідкі біодобрива	665 м ³ / добу (240 000 т / рік)
Електроенергія	41 000 000 кВт / рік
Теплова енергія	30 000 Гкал / рік

Джерело: [розроблено автором]

Проект до оптимізації

Перш за все необхідно порахувати очікувану тривалість кожної з робіт, а також середнє квадратичне відхилення. Розрахунки будемо здійснювати за формулами (3.1) і (3.2):

– середнього очікуваного

$$t_{оч} = \frac{3t_{мін} + 2t_{макс}}{5} \quad (3.1),$$

– середнього квадратичного:

$$\sigma_i = \sqrt{\frac{(t_{макс} - t_{мін})^2}{5}} \quad (3.2).$$

Чим більша різниця між оптимістичним і песимістичним часом, тим більше σ , тобто зростає ступінь невизначеності в оцінці тривалості робіт. Отже, для побудови моделі проекту інвестування в сировинний об'єкт на ПрАТ «Оріоль – Лідер» доцільно використовувати середню очікувану тривалість виконання робіт, коли відомі оптимістичні та песимістичні оцінки термінів її виконання.

Припущення полягає, що розподіл часу завершення проекту є нормальним. Очікувана тривалість робіт за проектом та дисперсія наведена в табл. 3.8.

Таблиця 3.8.

Очікувана тривалість робіт за проектом

WBS	Назва роботи	Тривалість роботи, днів	Попередня робота	Дисперсія
E1.1	Підготовчі роботи	6		0
E1.1.1	Визначення щодобового об'єму відходів, що накопичується на птахофабриці	1	-	0
E1.1.2	Визначення переліку необхідних матеріалів для установки	2	-	0,45
E1.1.3	Визначення необхідного об'єму ректора	1	11	0
E1.1.4	Вибір місця розташування установки(зап. 1 ден)	2	13	0,89
E1.2	Закупка обладнання	15		0
E1.2.1	Аналіз цін на матеріали для установки	3	12; 13;14	0,89
E1.2.2	Вибір постачальника сировини та матеріалів	2	21	0,45
E1.2.3	Заготовка матеріалів для установки	10	22	2,24
E1.3	Будівництво БГУ	16		0
E1.3.1	Монтаж завантажувальної і вивантажувальної труб	2	23	0,45

Продовження табл. 3.8

E1.3.2	Підготовка котловану для встановлення реактора	3	31	0,89
E1.3.3	Встановлення реактора	1	32	0
E1.3.4	Монтаж завантажувального бункера	2	33	0,45
E1.3.5	Монтаж газовідводу	2	34	0,45
E1.3.6	Встановлення покриття люку	1	35	0,89
E1.3.7	Перевірка реактора на герметичність	1	36	0
E1.3.8	Пофарбування і теплоізоляція установки(зап. 2 дні)	3	37	0,89
E1.3.9	Запуск біогазової установки (зап 1 день)	1	38	1,25
E1.4	Завершення проекту	7		0
E1.4.1	Перевірка функціонування БГУ	2	39	1,34
E1.4.2	Перевірка кількості та якості продукції	2	39	0,89
E1.4.3	Визначення результатів проекту	3	39	0,89
	Функціонування птахобрики із застосування біогазової устновки	-	41;42; 43	-

Джерело: [розроблено автором]

Найбільший ступінь невизначеності характерний роботам E1.2.3, E1.3.9, E1.4.1.

На основі розрахованої очікуваної тривалості кожної роботи проекту можна сформулювати сітковий графік. Для наочного представлення порядку виконання усіх робіт з визначенням раннього та пізнього початку, раннього та пізнього завершення варто побудувати сітковий графік (Додаток Б). Даний графік допоможе також визначити критичний шлях та наявність резерву.

Стрілки червоного кольору вказують критичний шлях проекту, за яким не існує резерву днів. Тобто не можливо буде перемістити роботу в часі для того, щоб знизити навантаження або скоротити витрати.

Критичний шлях – це найдовший з усіх існуючих у проекті шляхів, який показує найменший час, який потрібно, аби повністю виконати усі роботи за проектом.

Критичний шлях даного проекту:

Start – 11-12-2122-23-31-32-33-34-35-36-37-38-39-43-44 – Finish.

Оскільки роботи критичного шляху визначають загальний термін виконання проекту, мінливість цих робіт впливатиме на мінливість часу виконання проекту в цілому. Інші роботи мають резерв часу, тому їх коливання не впливають на загальну тривалість.

Таким чином критичний шлях виконання усіх робіт становить:

$$T_{кр} = 36 \text{ днів.}$$

Якщо позначити тривалість проекту як T , то середнє квадратичне розраховуємо за формулою (36.4):

$$T = \sum t_{ікк} \quad (3.3),$$

$$\sigma_{кр} = \sqrt{\sum \sigma_{ікр}^2}. \quad (3.4).$$

Отже, розраховуємо середнє квадратичне критичного шляху:

$$\sigma_{кр} = 3,86.$$

- 1) Очікувана тривалість робіт за проектом – 36 днів.
- 2) Очікувана дата завершення проекту – 07.07.2018
- 3) Для розрахунку напруженості сітьового графіка перш за все обчислюються коефіцієнти напруженості робіт згідно з наведеною нижче формулою (3.5):

$$k_{Hi} = \frac{t[L_{макс}] - t^1[L_{кр}]}{t[L_{кр}] - t^1[L_{кр}]}, \quad (3.5),$$

де $t[L_{макс}]$ – тривалість максимального шляху, який проходить через дану роботу;

$t^1[L_{кр}]$ – частина максимального шляху $t[L_{макс}]$, яка співпадає з критичним шляхом, за винятком тривалості роботи i , яка розглядається;

$t[L_{кр}]$ – тривалість критичного шляху.

Далі роботи розподіляються згідно з коефіцієнтами напруженості по зонах у таких інтервалах:

- критична зона: $1 \geq k_{Hi} > 0,95$;
- субкритична зона: $0,95 \geq k_{Hi} > 0,8$;

– резервна зона: $0,8 \geq k_{Hi}$

Питома вага робіт кожної зони – критичної, субкритичної, резервної – знаходиться за формулами (3.6) – (3.8):

$$C(\%) = \frac{C}{C + S + R}, \quad (3.6),$$

$$S(\%) = \frac{S}{C + S + R}, \quad (3.7),$$

$$R(\%) = \frac{R}{C + S + R}, \quad (3.8),$$

де C – критична зона, S – субкритична зона, R – резервна зона.

Отже,

$$C(\%) = 0$$

$$S(\%) = \frac{16}{20} = 0.8$$

$$R(\%) = 0.2$$

Коефіцієнт напруженості всього сіткового графіка за формулою (3.9):

$$K_{Ycc}(\%) = C(\%) + 0,5S(\%). \quad (3.9),$$

$$K_{Ycs}(\%) = 0 + 0,5 * 0,8 = 40\%$$

Варто зробити висновок про те, що даний сітковий графік не є занадто напруженим, оскільки майже всі роботи потрапляють в субкритичну зону і лише 4 роботи мають резерв часу. Тому такий проект можна реалізувати в обумовлений термін, якщо оптимізувати всі ресурси.

За допомогою програмного забезпечення Microsoft Project 2007 було змодельовано роботи проекту «Біо Енерджі». На рис. 2.5 відображено діаграма Гантта.

При була на операцію EE1.1.2 було встановлено повторюваність, при цьому термін проекту збільшився до 47 днів.

З рисунку можна побачити, що в проекті використовуються логічні зв'язки кінець-початок,. У проекті існують також 4 віхи з ненульовою тривалістю робіт.

Було визначено, що відбувається значне перевантаження головного інженера, який виконує значну кількість робіт проекту. Це свідчить про те, що необхідно розподіли його обов'язки на інших учасників, або розподіли його години на більшу кількість днів.

Завдяки автоматичному вирівнюванню ресурсів вдалося оптимізувати навантаження ресурсу. При цьому час роботи залишився незмінним 228 годин, але час розподілився на менш завантажені дні.

Внаслідок оптимізації процесу та розподілу ресурсів термін виконання проекту збільшився на 4,5 дні і становить 51,5 дні, проте при цьому якість виконання роботи буде ефективнішою. Кінцевою датою закінчення проекту після оптимізації є 11.08.18 р.

Отже, після оптимізації проекту загальні витрат на проект для установки одного резервуара БГУ 100 м³ становить 240 700 грн.

Оскільки річна потреба підприємства – 10 резервуарів, то загальна сума витрат на резервуари буде становити 2 407 000 грн.

3.3. Економічне обґрунтування ефективності розробленого інвестиційного проекту та оцінювання потенційних ризиків

Ефективність проекту – категорія, яка відображає відповідність проекту цілям та інтересам його учасників. Ефективність проекту в цілому оцінюється з метою визначення потенційної привабливості проекту для всіх можливих сторін. Таким чином, для будівництва біогазової установки на Вінницькій птахофабриці необхідно обрати 10 ректорів ємністю 100 м³. Загальні витрати та доходи від реалізації проекту представлені у таблиці 3.9. Розрахуємо економічні показники біогазової установки, та їх ефективність.

Таблиця 3.9.

Доходи та витрати проекту на установку 1 реактора, тис.грн

Показник	Од.вим	Об'єм реактора 100 м ³
Біогаз	м ³ /рік	118 800
	м ³ /добу	330
Біодобрива	тонн/рік	2400
	тонн/добу	6,6
Вартість БГУ(обладнання)	грн	180 000
Вартість біодобрив в рік	грн	1 200 000
Вартість біогазу в рік	грн.	23 760
Вигоди в рік	грн	1 223 760
Термін окупності	місяці	1-2

Джерело: [розроблено автором]

Орієнтовна вартість біодобрив на ринку України – 500 грн./ т.

Орієнтовна вартість біогазу на ринку України – 0,2 грн/м³.

Оскільки проект має в основі будівництво 10 резервуарів, для того щоб задовольнати потреби підприємства повністю, то наступним етапом є розрахунок основних показників проекту при будівництві десяти резервуарів. всі Кошти будуть вкладені власником корпорації та залученим інвестором. Основним завданням є розрахунок внутрішньої норми рентабельності.

На Вінницькій птахофабриці у середньому витрати на реалізацію проекту «Біо Енерджі» складуть близько 3 004 400,00 грн., ставка дисконту дорівнює 20 %, термін окупності 5 років, термін експлуатації 15 років. Для розрахунку основних показників ефективності проекту інвестування в завод доцільно скласти табл. 3.10 в якій представлені вихідні дані.

Таблиця 3.10

Вихідні дані щодо розрахунку основних показників ефективності проекту

Показники	1 резервуар (грн)	10 резервуарів(грн)
1. Вартість проекту (витрати по проекту), в т.ч.:	262 940,00	3 004 400,00
- трудові затрати, грн.	60 700,00	607 000,00
- проектна документація	375 000,00	
- вартість устаткування	180 000,00	1 800 000,00
- затрати на водопостачання та водовідведення	22 240,00	222 400,00

Джерело: [розроблено автором]

Отже, можна розрахувати показники ефективності проекту «Біо Енерджі»

Для того, щоб оцінити ефективність потрібно порівняти обсяги доходів та витрат, що їх забезпечили.:

1) NPV – чистий дисконтований дохід розраховується за формулою:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1 + i)^n} - IC \quad (3.11),$$

де B_t – вигоди проекту в рік t ,

C_t – витрати проекту у рік t ,

T – ставка дисконту ,

n – тривалість проекту.

Якщо значення NPV за заданої норми дисконту додатне, можна вважати проект ефективним і розглядати питання про його прийняття чи подальший аналіз.

Отже, проведемо розрахунки кумулятивного дисконтованого чистого грошового потоку у табл. 3.11. При цьому кожного року будемо враховувати витрати на воду, амортизацію(2% від вартості устаткування) та ремонтні роботи для підтримки біогазової установки.

Таблиця 3.11.

Розрахунок кумулятивного дисконтованого чистого грошового потоку

Роки	2018(0рік)	2019	2020	2021	2022	2023
Інвестиції (CF_{inv})	3 004 400	323 000	343 000	363 000	383 000	423 000
Обладнання	1 800 000	-	-	-	-	-
Трудові затрати	607 000	-	-	-	-	-
Проектна документація	375 000	-	-	-	-	-
Вода	222 400	223 000	223 000	223 000	223 000	223 000
Ремонтні роботи		100 000	120 000	140 000	160 000	200 000
Доходи		10 437 600	10 437 600	10 437 600	10 437 600	10 437 600
Біогаз		237 600	237 600	237 600	237 600	237 600
Біодобрива		10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000
Амортизація		36 000	36 000	36 000	36 000	36 000
Дохід – Інвестиції	-3 004 400	10 078 600	10 058 600	10 038 600	10 018 600	9 978 600
Ставка дисконту ($r = 20\%$)	1	0,833	0,694	0,579	0,482	0,402

Продовження табл. 3.11.

Дисконтований чистий грошовий потік(NPV)	-3004400	8395473,8	6980668,4	5812349,4	4828965,2	4011397,2
Податок (18 %)	-3004400	1511185,284	1256520,312	1046222,892	869213,736	722051,496
ЧП	-3004400	6884289	5724148	4766127	3959751	3289346
Кумулятивний дисконтований чистий грошовий потік(наростаючим), NPV _H	-3004400	+3879889	+9604037	+14370163	+18329915	+21619260

Джерело: [розроблено автором]

2) Індекс прибутковості (PI) розраховується за формулою (3.12):

$$PI = \sum_{k=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^n} / IC \quad (3.12),$$

$$PI = \frac{30028854}{3004400} = 9,9949$$

Проект має бути $PI > 1$. Отже, проект інвестування приймається, бо $PI > 1$.

3) Дисконтований коефіцієнт рентабельності інвестицій (DROI) розраховується за формулою (3.13):

$$DROI = NPV / PV (CF_{inv}) = PI - 1 \quad (3.13),$$

$$DROI = 9,9949 - 1 = 8,9949.$$

Оскільки $DROI > 0$ – проект інвестування приймається.

4) Дисконтований термін окупності інвестицій (DPP) розраховується за формулою (2.14):

$$DPP = \min n, \text{ при якому } \sum_{k=1}^n P_k * \frac{1}{(1+r)^k} \geq IC \quad (3.14),$$

$$DPP = 0 + (-3004400) / 8395473,8 = 0,36 \text{ роки (4,5 місяців)}$$

Проект інвестування приймається, оскільки термін окупності дорівнює 4,5 місяці від часу запуску 10 резервуарів і він не перевищує 5 років.

Доцільно проаналізувати ризики, які можуть виникнути в процесі реалізації проекту. Метою аналізу проектних ризиків є оцінка всіх їх видів і визначення можливих шляхів їх зниження, доцільності реалізації проекту за наявного ступеня ризику та способів його зменшення.

Першим етапом є ідентифікація проектних ризиків та виявлення ступеня їх ймовірності (таблиця 2.13).

Таблиця 3.12.

Виявлення ризиків проекту

Ризик	Причини виникнення	Ймовірність виникнення	Наслідки
Ненадійні постачальники обладнання та документації	Невдало підібрана команда проекту, помилки роботи програмного забезпечення, людський фактор,	25% (низька)	Затримка початку проекту, необхідність перегляду концепції проекту, пошук альтернативних шляхів, затримка товару на митниці
Відсутність джерел фінансування	Необґрунтованість доцільності проекту та його ефективності	15% (низька)	Припинення реалізації проекту або його відкладення на деякий час
Несправне обладнання	Неякісний імпортований товар, недоліки виробництва, неправильна експлуатація	35% (середня)	Неможливість запуску БГУ, затримка виконання проекту, збитки від браку
Збільшення цін на воду	Державне регулювання	20% (низька)	Нерентабельність функціонування установки, зменшення попиту та прихильності споживачів, збільшення цін на продукцію птахофабрики

Джерело: [розроблено автором]

Отже, для компанії існує чотири ризики з низьким та середнім ступенем ймовірності.

Розглянемо дані ризики за ступенем їх впливу на дохід фірми. Відомо, що чистий прибуток фірми за один повний виробничий рік, описаний у даній роботі, складає 3 873 889 гривень. Розрахуємо ймовірність отримання такого доходу з урахуванням ймовірності виникнення кожного ризику (таблиця 3.13). Математичне очікування обчислюється за формулою (3.15).

$$M(x) = f(z) = \sum x_i P_i \quad (3.15),$$

де $M(x)$ – математичне очікування інтегрального ефекту проекту;

x_i – інтегральний ефект при i -му сценарії;

P_i – вірогідність реалізації цього сценарію.

Таблиця 3.13.

Розрахунок впливу ризиків

Ризик	Прибуток фірми, грн	Ймовірність не отримання даного прибутку	Математичне очікування інтегрального ефекту
Ненадійні постачальники обладнання та документації	3 879 889,00	25%	969972,25
Відсутність джерел фінансування		15%	581983,35
Несправне обладнання		35%	1357961,15
Збільшення цін на воду, інфляція		15%	581983,35
Всього	-	-	3491900,1

Джерело: [розроблено автором]

Отже, математичне очікування становить 3491900,1. Розрахуємо дисперсію за формулою (3.16):

$$D(x) = (x_i - M(x_i))^2 * P_i \quad (3.16),$$

$$D(x) = (3491900,1 - 969972,25)^2 * 0,25 + (3491900,1 - 581983,35)^2 * 0,15 + (3491900,1 - 1357961,15)^2 * 0,35 + (3491900,1 - 581983,35)^2 * 0,15 = 5724108072545,06$$

Розрахуємо середнє квадратичне відхилення за формулою (3.17):

$$\sigma(x) = \sqrt{D(x)} \quad (3.17),$$

$$\sigma(x) = 239251083. \text{ (грн)}$$

Розрахуємо коефіцієнт варіації за формулою (3.18):

$$Var(x) = \frac{\sigma(x)}{M(x)} \quad (3.18),$$

$$Var(x) = 2392510 / 3491900,1 = 0,685 \text{ (68,5\%)}$$

Даний показник варіації є значним, тобто, мінливість достатньо висока.

Для мінімізації впливу негативних факторів визначимо основні (первинні) типи ризиків, які можуть впливати на реалізацію проекту (табл. 3.14).

Таблиця 3.14.

Реєстр основних ризиків проекту

Вид ризику	Виявлення ризику		Оцінка ризику	Власник ризику («менеджер ризику»)	Шляхи пом'якшення
	Назва ризику	Опис, вплив на проект			
Технічний	Несправ-не обладна-ння	Неможливі-сть запуску БГУ, затримка виконання проекту,зби-тки від браку	1	головний менеджер проекту, головний інженер	Вчасне виявлення дефектів, контроль надходження обладнання
Технічний	Ненадійні постача-льники обладна-ння та документ-тації,отри-мання товару поганої якості	Затримки реалізації товару, фінансові збитки, Збитки від браку, зменшення попиту та прихильності споживачів	2	проектний відділ	Співпраця з різними логістичними компаніями, збільшення запасів на складі, контроль якості виробництва
Фінансовий	Відсутні-сть джерел фінансу-вання	Затримка початку проекту, необхідність перегляду концепції проекту, пошук альтернативних шляхів фінансува-ння.	3	директор фірми	Пошук альтернативних джерел фінансування, пошук альтернативних концепцій
Економічний	Збільшення цін на воду, інфляція	Нерентаб-ельність функціону-вання установки, зменшення попиту та прихильності споживачів, збільшення цін на продукцію птахофабри-ки	3	політика деражівного регулювання	Політика НБУ : інфляційне таргетування

Джерело: [розроблено автором]

Оскільки даний проект дає змогу використовувати власну електроенергію для задоволення власних потреб, то подорожчання вартості води може негативно вплинути на собівартість продукції, а отже, і на економічне становище підприємства. У випадку незначного підвищення цін на воду, ми зможемо компенсувати втрати шляхом продажу власної електроенергії населеним пунктам поблизу, це дасть змогу покрити частину втрат.

Високі темпи інфляції властиві економічному середовищу нашої країни, але за прогнозами НБУ темпи інфляції в Україні у 2018 році будуть триматись на рівні 20%, а в подальші роки не більше 20 % (тенденція спаду інфляції). Завжди існує високий ризик підвищення темпів інфляції через нестабільну ситуацію в країні, а також, через високу волатильність національної валюти. Саме це може негативно відбитися на реалізації проекту. Задля запобігання негативного впливу даного фактору необхідно щомісячно проводити моніторинг та прогноз рівня цін, робити оцінку факторів, що впливають на темпи інфляції в країні.

В той же час існують певні ризики, по'язані з реалізацією проекту, головним з яких є інфляція, обумовлена нестабільною економіко-політичною ситуацією в країні.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 було визначено перспективні заходи щодо удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПАТ «Миронівський Хлібопродукт».

Було встановлено, що можливими джерелами залучення капіталу для даного підприємства є профільні інвестори, міжнародні фінансові організації, стратегічною метою діяльності яких є фінансування соціально важливих сфер, співробітництво з фондами приватних інвестицій, залучення акціонерного або боргового капіталу міжнародних фінансових організацій та інші напрями торгово-експортного фінансування.

Одним із пріоритетних напрямків підвищення інвестиційної діяльності підприємства є запровадження технології блокчейн. Ця технологія може бути дуже перспективною для всього агробізнесу, в майбутньому було б доцільно впровадження на підприємстві ПАТ «МХП» цю технологію. Цей проект в процесі розгляду вищим керівництвом.

Також було запропоновано та оцінено проєкт щодо встановлення біогазової установки на Вінницькій птахофабриці. Можна зробити висновок, що проєкт «Біо Енерджі» є ефективним, адже всі показники ефективності мають позитивне значення, що говорить про доцільність проєкту та його інвестиційну привабливість.

ВИСНОВКИ

Було проаналізовано методичні підходи до оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення. Перший підхід базується на показниках оцінки фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємства. Другий підхід використовує поняття інвестиційного потенціалу, інвестиційного ризику та методи оцінки інвестиційних проектів. Третій ґрунтується на оцінці вартості підприємства. На четвертому етапі здійснюється розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Кожен підхід і кожен метод мають свої переваги, недоліки і межі застосування.

Було визначено, що для оцінки міжнародного інвестиційного забезпечення застосовується комплексний підхід, який ґрунтується на аналізі інвестиційної привабливості держави; галузі, в якій функціонує підприємство; та аналізі інвестиційної привабливості визначеного підприємства; на розробці системи управління, що дозволяє оцінити загрози інвестиційного ринку, залучити іноземних інвесторів, збільшити обсяг інвестиційного капіталу, врахувати складові організаційно-економічного механізму реалізації проекту, вибрати більш ефективний інвестиційний проект, підвищити ефективність управління проектом.

На даний час, міжнародне інвестиційне забезпечення відіграє дуже важливу роль не лише у розвитку окремого підприємства, а й усієї економіки країни. На формування інвестиційної привабливості підприємства значний вплив має інвестиційна привабливість країни загалом, галузі в якій функціонує підприємство, законодавство, економічна та політична ситуація. Аграрна сфера може сподіватися на значні обсяги іноземних інвестицій у разі виваженої інвестиційної політики держави та створення сприятливих умов для інвестування. Основні причини, які стимулюють інвестиції в сільське господарство: стабільне зростання попиту на продукцію АПК, зменшення ризиків, порівняно з очікуваними на початку бойових дій, вплив реформ, можливість диверсифікувати ринки збуту продукції, високим рівнем інвестиційної привабливості та збуту сільськогосподарської продукції та

продуктів її переробки. Сьогодні близько 90% іноземних інвестицій в розвиток сільськогосподарських підприємств надходять з країн Європи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корчагин Ю.А. Инвестиционная стратегия / Корчагин Ю.А. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 316 с.
2. Дорнбуш Р. Макроекономіка / Р. Дорнбуш, С. Фішер. – К : Основи, 1996. – 814 с.
3. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Текст] / Н.Ю.Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – №1. – С.110-117.
4. Вдовічен А. Визначення місця та шляхів активізації інвестиційного потенціалу економіки України в міжнародній інвестиційній діяльності / А. Вдовічен // Економіка України в умовах глобалізації: монографія / [за заг. ред. І. М. Школи, О. В. Бабінської]. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2009. – 528 с.
5. Годованець О. Податкове регулювання інвестиційної діяльності як фактор економічного зростання / О. Годованець, Л. Абрамик // Світ фінансів. – 2011. – № 1. – С. 135-143.
6. Чернікова О. В. Інвестиційний процес в економіці країни як визначальний чинник економічного розвитку / О. В. Чернікова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9(111). – С. 83-87.
7. Бережна І. Ю. Інвестиційна діяльність України в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів / І. Ю. Бережна // Економіка та держава. – 2011. – № 2. – С. 50-53.
8. Майорова Т. В. Системний підхід у визначенні сутності інвестиційного процесу / Т. В. Майорова // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / [відп. ред. А. М. Мороз]. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 17.1. – С. 137-147.
9. Мартиненко В. Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні : монографія / В. Ф. Мартиненко. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 296 с.
10. Кухта П. Трактуювання поняття «інвестиції»: класичний і сучасний підходи / П. Кухта // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 121-122. – С. 29-33.

11. Правдюк Н. Л. Сутність інвестиційної діяльності: роль та значення інвестицій / Н. Л. Правдюк, А. В. Слівінська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2(6). – С. 195-198

12. Прушківський В.Г. Особливості реструктуризації промислового комплексу регіону на засадах інноваційної моделі розвитку економіки / В. Г. Прушківський, С. І. Бурма // Наукові праці НДФІ. – К.: НДФІ, 2012. – № 3 (60). – С. 186-191.

13. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 47. – Ст. 646. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.

14. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження : закон України № 1457-ІІІ від 17.02.2000 р. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 12. – С. 97.

15. Бланк І. О. Інвестологія: наука про інвестування / І. О. Бланк та ін. ; за ред. проф. С. К. Реверчука. – К. : Атіка, 2001. – С. 180.

16. Герасимчук З. В. Економічна сутність інвестиційної інфраструктури регіону / З. В. Герасимчук, Ю. А. Подерня-Масюк // Економічні науки : зб. наук. праць Луцьк. нац. техн. ун-ту. – 2008. – Ч. 2. – № 5. – С. 6–14. – (Серія : Регіональна економіка).

17. Бережна І. Ю. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. - №1(9). – С.86-91.

18. Бортнікова Н., Бортніков О Аналіз інвестиційної діяльності в Україні // Фінансовий ринок України. – 2009. - №11. – 35-38.

19. Гайдуцький А. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А. Гайдуцький // Фінанси України. – 2004. – №12. – С. 50-57.

20. Блонська В.І. Обґрунтування та інвестиційне забезпечення проекту розвитку підприємства / В.І. Блонська, І.Ю. Шлапак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 159-165.
21. Боклан Н. С. Проблеми та перспективи розвитку національної економіки / Н. С. Боклан, М. В. Скорик // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2010. – № 5 (3). – С. 5-7.
22. Отенко В.І. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація: монографія / В.І. Отенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2010. – С. 192
23. Катькало В.С. Эволюция теории стратегического управления / В.С. Катькало. – 2-е изд. – СПб.: Высшая школа менеджмента СПбГУ, 2008. – 548 с.
24. Гибсон Дж.Л. Организации: поведение, структура, процессы: пер. с англ. / Дж.Л. Гибсон, Д.М. Иванцевич, Д.Х. Донелли. – М.: Инфра-М, 2000. – 662с
25. Koch J. Inscribed Strategies: Exploring the Organizational Nature of Strategic Lock-in / J. Koch // Organization Studies. – 2011. – № 3. – P. 337–363.
26. Воронкова А.Е. Управлінські рішення у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект: монографія / А.Е. Воронкова, Н.Г. Калюжна, В.І. Отенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 427 с.
27. Важинський Ф. А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук, А. Ю. Яремко // Збірник науково-технічних праць : Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7.– С. 138-143.
28. Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія / М. П. Войнаренко, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 188 с.
29. Кобушко І.М. Моделювання попиту на інвестиційному ринку на основі застосування економетричних методів // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7. – С. 217–229.
30. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємств / Трясіцина Н.Ю. // Економічний аналіз. - 2006. - № 18 - 5 с.
31. Крилов Д.В. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційних проектів промислових підприємств / Д.В. Крилов // “Економіка

і Фінанси”: науковий журнал. – Дніпропетровськ: ПП “Ліра ЛТД”, 2016. – Спецвипуск. – С. 4-15.

32. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 2. – С. 62-66.

33. Майорова Т.В. Формування інвестиційних ресурсів в Україні / Т. В. Майорова // Фінанси, облік і аудит. – 2010. – № 15. – С. 122–131.

34. Федоренко Ф. Інвестиції та економіка України / Ф.Федоренко // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 12–16

35. Лисенко М.Д. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємств як суб'єктів регіональних і галузевих економічних відносин: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Лисенко М.Д., Харківський держ. економічний ун-т. – Х., 2003. – 20 с.

36. Петраев А.В. Факторы инвестиционной привлекательности. Методика оценки инвестиционной привлекательности региона (отрасли, предприятия) [Електронний ресурс] / А.В. Петраев. – Режим доступу: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=217.

37. Пожуєва Т.О. Сучасні підходи до формування інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання / Т.О. Пожуєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Вега-Принт, 2010. – Т. 3. – С. 45-50.

38. Юхимчук С.В., Супрун С.Д. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / Юхимчук С.В., Супрун С.Д. // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 3-12.

39. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Текст] / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – №1. – С.110-117.

40. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.
41. Сільське господарство України : стат. зб. – К. : Державна служба статистики України, 2016 – 360 с.
42. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
43. Макарчук О.Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління сільськогосподарським підприємством / О.Г. Макарчук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – Вип. 181 (3). – С. 160–165.
44. Лупенко Ю.О. Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи/ Ю.О. Лупенко // Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка.. – 2015. - Випуск 2(4). Частина 2. – С. 30 – 34.
45. Капітальні інвестиції в Україні у 2011-2016 роках. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/2>.
46. Кісіль М. І. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства /М. І. Кісіль, М. Ю. Кожем'якіна // Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. [за ред. Лупенка Ю. О., Месель-Веселяка В. Я.]. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – С. 76–80.
47. ПАТ «Миронівський хлібопродукт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mhp.com.ua/ru/home>.
48. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
49. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 47. – С. 646. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.

50. Сільське господарство у 2016 році збереже пріоритетність інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.agroperspectiva.com/ru/press_release/14304.

51. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України (2010-2017) Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/2>.

52. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/16822>.

53. МХП / Інформація про акції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mhp.com.ua/uk/dlja-investoriv/informatsija-pro-aktsi>

54. Статут ПАТ «МХП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mhp.com.ua/uk/dlja-investoriv/korporativne-upravlinnja/MHP-S-A-Luxm/statut>

55. МХП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://new.portal.mhp.com.ua/MHPinfo/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/MHPinfo/magazine/2015/%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0-2015.pdf&action=default.

56. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 2. – С. 62-66.

57. Agravery – Аграрне інформаційне агенство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/za-devat-misaciv-ukraina-eksportovala-kuratini-majze-ak-za-ves-minulij-rik>

58. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>.